

**R. Kmet Zupančič, K. Ivas, M. Koprivnikar Šušteršič, M. Kovač,
J. Kušar, T. Nenadič, J. Povšnar, A. Vidrih**

Poslovanje gospodarskih družb v letu 2010 – pregled po dejavnostih

Delovni zvezek štev. 5/2011, let. XX

Kratka vsebina: Avtorji v delovnem zvezku analizirajo poslovanje gospodarskih družb po posameznih dejavnostih. Poudarek je na zadnjem letu, tj. letu 2010, primerjave pa so mogoče z letoma 2008 in 2009. Avtorje zanimajo predvsem glavne značilnosti poslovanja in premoženjsko-finančnega položaja družb s poudarkom na dejavnostih, ki vplivajo na ustvarjeno dodano vrednost in konkurenčnost posameznih dejavnosti, ter pomembnejši strukturni premiki.

Ključne besede: gospodarske družbe, poslovni izidi, dodana vrednost, statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida, kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo, rudarstvo, predelovalne dejavnosti, oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in odpadki ter saniranje okolja, oskrba z elektriko, plinom in paro, gradbeništvo, trgovina, promet in skladiščenje, gostinstvo, informacijske in komunikacijske dejavnosti, poslovanje z nepremičninami, strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, druge raznovrstne poslovne storitve.

Zbirka Delovni zvezki je namenjena objavljanju izsledkov tekočega raziskovalnega dela, analizi podatkovnih serij in predstavitev metodologij s posameznih področij dela Urada. S tem želimo spodbuditi izmenjavo zamisli o ekonomskih in razvojnih vprašanjih, pri čemer je pomembno, da se analize objavijo čim hitreje, tudi če izsledki še niso dokončni.

Mnenja, ugotovitve in sklepi so v celoti avtorjevi in ne izražajo nujno uradnih stališč Urada RS za makroekonomske analize in razvoj.

Objava in povzemanje publikacije sta dovoljena delno ali v celoti z navedbo vira.

Delovni zvezki Urada RS za makroekonomske analize in razvoj

Izdajatelj:

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj

Gregorčičeva 27

1000 Ljubljana

Telefon: (+386) 1 478 1012

Telefaks: (+386) 1 478 1070

E-naslov: gp.umar@gov.si

Odgovorna urednica: mag. Barbara Ferk (barbara.ferk@gov.si)

Delovni zvezek: Poslovanje gospodarskih družb v letu 2010 – pregled po dejavnostih

Avtorji:

mag. Rotija Kmet Zupančič (rotija.kmet-zupancic@gov.si)

Katarina Ivas, MSc (katarina.ivas@gov.si)

Mojca Koprivnikar Šušteršič (mojca.koprivnikar@gov.si)

mag. Mateja Kovač (mateja.kovac@gov.si)

Janez Kušar (janez.kusar@gov.si)

mag. Tina Nenadič (tina.nenadic@gov.si)

Jure Povšnar (jure.povsnar@gov.si)

mag. Ana Vidrih (ana.vidrih@gov.si)

Delovni zvezek ni lektoriran.

Delovni zvezek je recenziran.

Ljubljana, oktober 2011

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

657.3(497.4)"2010":334.723(0.034.2)

POSLOVANJE gospodarskih družb v letu 2010 [Elektronski vir] :
pregled po dejavnostih / R. Kmet Zupančič ... [et al.]. - El.
knjiga. - Ljubljana : Urad RS za makroekonomske analize in razvoj,
2011. - (Zbirka Delovni zvezki UMAR ; letn. 20, št. 5)

Način dostopa (URL):

http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/dz/2011/dz_05-11.pdf

ISBN 978-961-6839-09-9

1. Kmet Zupančič, Rotija

258330368

KAZALO VSEBINE

1 UVOD.....	1
2 NEKATERE ZNAČILNOSTI POSLOVANJA IN PREMOŽENJSKO-FINANČNEGA POLOŽAJA GOSPODARSKIH DRUŽB V LETU 2010	3
3 PREGLED POSLOVANJA GOSPODARSKIH DRUŽB PO DEJAVNOSTIH	11
4 KMETIJSTVO IN Z NJIM POVEZANE DEJAVNOSTI	13
4.1 Kmetijstvo, lov in gozdarstvo ter ribištvo.....	13
4.1.1 Proizvodnja živil in pijač	18
5 RUDARSTVO.....	24
6 PREDELOVALNE DEJAVNOSTI.....	27
7 OSKRBA Z ELEKTRIKO, PLINOM IN PARO	37
8 OSKRBA Z VODO; RAVNANJE Z ODPLAKAMI IN ODPADKI; SANIRANJE OKOLJA.....	40
9 GRADBENIŠTVO.....	46
10 TRGOVINA, VZDRŽEVANJE IN POPRAVILA MOTORNIH VOZIL.....	49
11 PROMET IN SKLADIŠČENJE	57
12 GOSTINSTVO.....	62
13 INFORMACIJSKE IN KOMUNIKACIJSKE DEJAVNOSTI	66
14 POSLOVANJE Z NEPREMIČNINAMI	71
15 STROKOVNE, ZNANSTVENE IN TEHNIČNE DEJAVNOSTI.....	76
16 DRUGE RAZNOVRSTNE POSLOVNE DEJAVNOSTI.....	81
17 SKLEP.....	86
PRILOGA: Opredelitev kazalnikov, uporabljenih v analizi poslovanja gospodarskih družb	92

PRILOGA K DELOVNEMU ZVEZKU: STATISTIČNE TABELE V EXCELOVI DATOTEKI

Kazalo slik

Slika 1: Neto čisti dobiček obračunskega obdobja gospodarskih družb in njegovi glavni komponenti ¹ v obdobju 2002–2010 ^{2,3}	3
Slika 2: Neto čisti dobiček / izguba obračunskega obdobja ter donosnost prihodkov v dejavnostih zasebnega sektorja, 2009 in 2010 ..	5
Slika 3: Gospodarnost poslovanja (razmerje med poslovnimi prihodki in odhodki) nefinančnih dejavnosti zasebnega sektorja, 2008–2010	6
Slika 4: Izvozna usmerjenost ¹ gospodarskih družb nefinančnih dejavnosti zasebnega sektorja, 2008–2010	7
Slika 5: Razmerje med posameznimi vrstami stroškov blaga, materiala in storitev in poslovnimi prihodki v obdobju 2002–2010 ¹	8
Slika 6: Razmerje med stroški dela in poslovnimi prihodki ter dodano vrednostjo v obdobju 2002–2010 ^{1,2}	9
Slika 7: Razmerje med stroški financiranja za obresti in poslovnimi prihodki ter delež dolga v virih sredstev (desna os) v obdobju 2002–2010 ^{1,2}	10
Slika 8: Struktura dodane vrednosti gospodarskih družb po dejavnostih, 2010	11
Slika 9: Sprememba v strukturi dodane vrednosti gospodarskih družb po dejavnostih v obdobju 2008–2010	12
Slika 10: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah primarne dejavnosti, leto 2010	14
Slika 11: Poslovni izid gospodarskih družb primarne dejavnosti, leto 2010	14
Slika 12: Struktura poslovnih prihodkov v vseh gospodarskih družbah in v družbah primarne dejavnosti, leto 2010	16
Slika 13: Struktura poslovnih odhodkov v vseh gospodarskih družbah in v družbah primarne dejavnosti, leto 2010	17
Slika 14: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah proizvodnje živil in pijač, leto 2010	19
Slika 15: Poslovni izid gospodarskih družb v proizvodnji živil in pijač, leto 2010	20
Slika 16: Struktura poslovnih prihodkov v vseh gospodarskih družbah, v vseh družbah predelovalne dejavnosti ter v družbah v proizvodnji živil in pijač, leto 2010	22
Slika 17: Struktura poslovnih odhodkov v vseh gospodarskih družbah, v vseh družbah predelovalne dejavnosti ter v družbah v proizvodnji živil in pijač, leto 2010	22
Slika 18: Struktura dodane vrednosti v gospodarskih družbah rudarstva v letu 2010 ter poslovni rezultat, 2009 in 2010	25
Slika 19: Struktura dodane vrednosti in zaposlenosti predelovalnih dejavnosti po tehnološki zahtevnosti panog, 2010	29
Slika 20: Struktura predelovalnih dejavnosti po velikosti podjetij, 2010	29
Slika 21: Produktivnost in stroškovna učinkovitost v predelovalnih dejavnostih, po velikosti družb, 2009–2010	30
Slika 22: Zadolženost predelovalnih dejavnosti, po velikosti družb, 2009 in 2010	31
Slika 23: Izvozna usmerjenost predelovalnih dejavnosti po panogah in rast prihodkov od prodaje, 2010	32
Slika 24: Gospodarnost poslovanja ter rast poslovnih prihodkov in odhodkov po tehnološki zahtevnosti panog, 2010	33
Slika 25: Produktivnost dela in stroškovna učinkovitost po tehnološki zahtevnosti panog, 2010	34
Slika 26: Poslovni rezultati družb predelovalnih dejavnosti po tehnološki zahtevnosti, 2009 in 2010	35
Slika 27: Zadolženost predelovalnih dejavnosti po tehnološki zahtevnosti, 2009 in 2010	36
Slika 28: Struktura dodane vrednosti v gospodarskih družbah v dejavnosti oskrba z elektriko v letu 2010 ter poslovni rezultat v letih 2009 in 2010	38
Slika 29: Struktura dodane vrednosti dejavnosti oskrba z vodo, ravnanje z odplakami in odpadki ter saniranje okolja, 2010	42
Slika 30: Dodana vrednost na zaposlenega in stroški dela na zaposlenega po oddelkih dejavnosti oskrba z vodo, ravnanje z odplakami in odpadki ter saniranje okolja ter skupaj za vse gospodarske družbe, 2009 in 2010	43
Slika 31: Struktura sredstev (levo) in amortizacija in stroški najemnin v razmerju do poslovnih prihodkov (desno), dejavnosti oskrba z vodo, ravnanje z odplakami in odpadki ter saniranje okolja, 2008–2010	44
Slika 32: Donosnost prihodkov po oddelkih dejavnosti oskrba z vodo, ravnanje z odplakami in odpadki ter saniranje okolja, 2009 in 2010	45
Slika 33: Struktura dodane vrednosti gospodarskih družb dejavnosti gradbeništva, 2010	48
Slika 34: Struktura dodane vrednosti po oddelkih dejavnosti trgovina ter vzdrževanje in popravila motornih vozil, 2010	49
Slika 35: Dodana vrednost ter stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah dejavnosti trgovina ter vzdrževanje in popravila motornih vozil, 2010	50
Slika 36: Poslovni izid družb trgovskih oddelkov, 2010	50
Slika 37: Donosnost prihodkov v največjih oddelkih ter skupinah trgovinske dejavnosti	52
Slika 38: Obremenjenost poslovnih prihodkov z nabavno vrednostjo prodanega blaga, materiala in storitev v trgovinskih družbah, 2009–2010	53
Slika 39: Koncentracija v nespecializiranih prodajalnah, ki pretežno prodajajo živila	54
Slika 40: Finančno poslovanje gospodarskih družb v dejavnosti trgovina ter vzdrževanje in popravila motornih vozil, 2010	55
Slika 41: Zadolženost trgovinskih družb, 2010	56
Slika 42: Dodana vrednosti v gospodarskih družbah v dejavnosti promet in skladiščenje, 2009 in 2010	59
Slika 43: Poslovni rezultat v gospodarskih družbah v dejavnosti promet in skladiščenje s spremembo njegovih komponent, 2010	59
Slika 44: Delež v dodani vrednosti ter zaposlenosti vseh gostinskih družb, 2010	62

Slika 45: Donosnost sredstev gostinskih gospodarskih družb, 2009 in 2010	63
Slika 46: Dodana vrednost ter stroški dela na zaposlenega v gostinskih gospodarskih družbah, 2010	65
Slika 47: Struktura dodane vrednosti in zaposlenosti gospodarskih družb informacijskih in komunikacijskih dejavnosti, 2010.....	68
Slika 48: Dodana vrednost in stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah informacijskih in komunikacijskih dejavnosti, 2010	69
Slika 49: Donosnost sredstev in prihodkov gospodarskih družb informacijskih in komunikacijskih dejavnosti, 2009 in 2010.....	70
Slika 50: Zadolženost v gospodarskih družbah informacijskih in komunikacijskih dejavnosti, 2010	70
Slika 51: Delež skupin v dodani vrednosti in zaposlenosti dejavnosti poslovanje z nepremičninami, 2010	72
Slika 52: Dodana vrednost ter stroški dela na zaposlenega v dejavnosti poslovanje z nepremičninami, 2010	72
Slika 53: Donosnost prihodkov od prodaje in sredstev v gospodarskih družbah dejavnosti poslovanje z nepremičninami, 2009–2010	73
Slika 54: Gospodarnost poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti poslovanje z nepremičninami, 2009 in 2010.....	74
Slika 55: Struktura dodane vrednosti in zaposlenosti gospodarskih družb v strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih, 2010....	78
Slika 56: Dodana vrednost in stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti, 2010.....	78
Slika 57: Donosnost sredstev in prihodkov gospodarskih družb strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti, 2009 in 2010	79
Slika 58: Zadolženost v gospodarskih družbah strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti, 2010	80
Slika 59: Dodana vrednost in zaposlenost gospodarskih družb raznovrstnih poslovnih dejavnosti, 2010	81
Slika 60: Dodana vrednost in stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah raznovrstnih poslovnih dejavnosti, 2010.....	83
Slika 61: Poslovni izid družb oddelkov drugih raznovrstnih poslovnih oddelkov, 2010.....	84
Slika 62: Gospodarnost poslovanja gospodarskih družb raznovrstnih poslovnih dejavnosti, 2009 in 2010	85

Kazalo tabel

Tabela 1: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb, 2008–2010	4
Tabela 2: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti kmetijstva, lova in gozdarstva ter ribištva, 2008–2010	15
Tabela 3: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti proizvodnje živil in pijač v letih 2008, 2009 in 2010.....	21
Tabela 4: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb rudarstva v obdobju 2008–2010	24
Tabela 5: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v predelovalnih dejavnostih, 2008–2010	28
Tabela 6: Rezultati poslovanja predelovalnih dejavnosti, po velikosti družb, 2010	30
Tabela 7: Rezultati poslovanja gospodarskih družb predelovalnih dejavnosti, 2010, v mio EUR.....	35
Tabela 8: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb za oskrbo z elektriko, plinom in paro v obdobju 2008–2010.....	37
Tabela 9: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb dejavnosti oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in odpadki ter saniranje okolja v letih 2008–2010.....	41
Tabela 10: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti gradbeništvo, 2008–2010	47
Tabela 11: Družbe iz gradbeništva, ki so prenehale poslovati ¹ , 2009 in 2010.....	48
Tabela 12: Poslovanje družb iz gradbeništva po velikosti, 2008–2010.....	48
Tabela 13: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil, 2008-2010	51
Tabela 14: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti prometa in skladiščenja v obdobju 2008–2010	58
Tabela 15: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v gostinstvu v obdobju 2008–2010	64
Tabela 16: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v informacijskih in komunikacijskih dejavnostih v obdobju 2008–2010	67
Tabela 17: Izbrani kazalniki poslovanja nepremičninskih družb v obdobju 2008–2010.....	71
Tabela 18: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih v obdobju 2008-2010	77
Tabela 19: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih v obdobju 2008-2010	82

Kazalo okvirjev

Okvir 1: Poslovanje družb predelovalnih dejavnosti po velikosti oz. številu zaposlenih	30
--	----

Povzetek

V delovnem zvezku na podlagi statističnih podatkov iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida analiziramo poslovanje gospodarskih družb. Zaradi spremembe Standardne klasifikacije dejavnosti večinoma analiziramo le obdobje zadnjih treh let, to je od leta 2008 do leta 2010, pri čemer je poudarek na spremembah v zadnjem letu. Z analizo poslovnih rezultatov gospodarskih družb zajamemo okoli 55 % dodane vrednosti celotnega slovenskega gospodarstva in 62 % vseh zaposlenih oz. približno dve tretjini dodane vrednosti zasebnega sektorja.

Poslabševanje poslovnih rezultatov gospodarskih družb, ki se je začelo s finančno in gospodarsko krizo, se je nadaljevalo tudi v letu 2010, ko je bila prvič po letu 2001 ustvarjena neto čista izguba obračunskega obdobja. Lansko poslabšanje poslovnega rezultata je bilo v glavnem posledica poglobitve neto finančne izgube, neto dobiček iz poslovanja pa se je približno ohranil na ravni predhodnega leta, v katerem se je zaradi gospodarske krize precej znižal. Gospodarske družbe v povprečju poslujejo z neto finančno izgubo že vse od leta 2008, ko je negativni finančni rezultat nastal pretežno zaradi znižanja vrednosti delnic, deležev in drugih finančnih naložb družb kot posledica mednarodne finančne krize. V naslednjih dveh letih pa so se ob širjenju krize na realni sektor gospodarstva predvsem v nekaterih večjih družbah (iz gradbeništva, telekomunikacijske in nepremičninske dejavnosti ter iz dejavnosti holdingov) povečali predvsem finančni odhodki iz oslabitev in odpisov finančnih naložb gospodarskih družb. Poslabšanje gospodarnosti poslovanja, ki je bilo v letu 2009 prisotno v večini dejavnosti zasebnega sektorja, se je lani nadaljevalo še v dobri tretjini dejavnosti, med večjimi dejavnostmi je bilo najizrazitejše v gradbeništvu, informacijsko-komunikacijskih dejavnostih, poslovanju z nepremičninami in v gostinstvu. Največje izboljšanje pa so dosegli v prometu, ki je tudi edina od večjih dejavnosti, kjer se je neto dobiček iz poslovanja po precejšnjem padcu leta 2009 lani tako rekoč vrnil na raven iz leta 2008.

Po velikem padcu v letu 2009 se je v letu 2010 dodana vrednost nekoliko povečala, upadanje zaposlenosti pa se je nadaljevalo, kar je po dveh letih naraščanja privedlo do rahlega znižanja stroškov dela na enoto dodane vrednosti gospodarskih družb. S stroški dela na enoto proizvoda (delež stroškov dela v dodani vrednosti) merjena stroškovna konkurenčnost družb, ki se je z gospodarsko krizo in upadom aktivnosti leta 2009 poslabšala v večini dejavnosti zasebnega sektorja, se je tako lani v dobri polovici dejavnosti izboljšala. Nadaljnje naraščanje stroškov dela na enoto proizvoda pa je bilo značilno še predvsem za gradbeništvo, pa tudi za dejavnost oskrbe z vodo in ravnanja z odpadki, gostinstvo in trgovino. Zlasti v gradbeništvu, gostinstvu in trgovini je na nadaljnje poslabševanje stroškovne konkurenčnosti ob znižanju ali skromnem povečanju dodane vrednosti precej vplivalo povečanje stroškov dela zaradi povišanja minimalne plače v marcu 2010.

Povprečna zadolženost gospodarskih družb, ki se je zlasti v obdobju visoke gospodarske konjunktore med letoma 2005 in 2008 močno povečala, se je lani nekoliko znižala, o ostaja visoka. Pri tem je treba opozoriti, da je k upadu deleža dolga v virih sredstev lani glavnino prispevalo visoko zmanjšanje v razmeroma majhnem številu dejavnosti. Na drugi strani se je v precejšnjem številu nefinančnih dejavnosti zasebnega sektorja delež dolga v virih sredstev še nekoliko povečal, med njimi zaradi visoke zadolženosti izstopa zlasti gradbeništvo.

Summary

This working paper analyses business results of Slovenian commercial companies using statistical data from companies' balance sheets and profit and loss statements. Following the revision of NACE classification in 2008, the period covered in the analysis is 2008–2010, where the main focus is given to changes in business results during the last year (2010). Commercial companies analysed in the paper are responsible for around 55 % of total value added and approximately two thirds of total employment in the Slovenian economy.

Deterioration of business results that started with the onset of financial and economic crisis in 2008 continued also in 2010, when the overall net business result (profits minus losses) of commercial companies was negative for the first time since 2001. This was mainly due to bigger net financial loss, while net operating surplus remained almost unchanged in 2010 after it had decreased considerably in 2009. Net financial loss has been characteristics of commercial companies operation since the beginning of the crisis in 2008, when financial loss resulted from huge deterioration in the values of stocks, company's shares and other financial assets. In 2010 and 2011 when the crisis spread to the whole real sector, some large companies (predominantly from construction, telecommunications, real estate activities and holding companies) recorded huge financial expenditures due to impairments and reliefs of financial assets. Worsening of operation expenditures to revenues ratio which took place in almost all sectors (NACE 1st digit level) in 2009, still continued in one third of all sectors last year, especially in construction, ICT activities, real estate activities and in hotels and restaurants (if we consider only the most important sectors according to their share in total value added). On the other hand, transport and storage sector recorded the most prominent improvement of its operation and is the only sector where net operation profit went back to 2008 level.

Employment was still on the downward trend in 2010 which together with slightly positive growth rate of value added brought to the reduction of average unit labour costs in commercial companies after two years of opposite trends. Looking at the sectoral level, approximately half of sectors recorded improvement of cost competitiveness measured with unit labour costs last year after it had been worsening in the majority of sectors since the beginning of the crisis. However in some sectors, especially in construction but also in water supply and waste management, in hotels and restaurants and in wholesale and retail trade unit labour costs increased further. In construction, wholesale and retail trade and in hotels and restaurants this was to a large extent due to the increase of minimum wage (in March 2010) in conditions of rather low or even decreasing economic activity.

Average indebtedness (the share of debt in total liabilities) of commercial companies, which increased considerably in particular during the period of economic expansion from 2005 to 2008, decreased slightly last year, however, it has remained relatively high. Furthermore, the majority of debt decrease resulted from huge cut of debt to liabilities ratio in a few sectors, while a lot of sectors recorded further increase. Among those sectors in particular construction stands out as the average indebtedness of commercial companies in construction is already very high.

1 UVOD

Strukturne statistike podjetij so pomemben vir podatkov o posameznih dejavnostih gospodarstva, saj omogočajo analize na precej bolj razčlenjeni ravni Standardne klasifikacije dejavnosti (v nadaljevanju SKD) kakor na primer nacionalni računi, ki zagotavljajo predvsem t. i. makro podatke o nacionalnem gospodarstvu. Njihova slabost pa je, da se objavljajo s precejšnjim časovnim zamikom, zato si za bolj tekoče spremljanje gibanj v posameznih dejavnostih pomagamo z zadnjimi statističnimi podatki o poslovanju gospodarskih družb, ki pa ne vključujejo vseh poslovnih subjektov (samostojnih podjetnikov, zadrug, društev, pravnih oseb zasebnega in javnega prava). Z analizo podatkov o poslovanju gospodarskih družb tako zajamemo okoli 55 % dodane vrednosti celotnega slovenskega gospodarstva in 62 % vseh zaposlenih oz. približno dve tretjini dodane vrednosti zasebnega sektorja.

V tem delovnem zvezku analiziramo statistične podatke iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb¹ predvsem z vidika posameznih dejavnosti slovenskega gospodarstva. Zanimajo nas (i) glavne značilnosti poslovanja in premoženjsko-finančnega položaja družb s poudarkom na dejavnikih, ki vplivajo na ustvarjeno dodano vrednost in konkurenčnost posameznih dejavnosti, in (ii) pomembnejši strukturni premiki. Tako dobimo podrobnejši pogled v posamezne dejavnosti, kar uporabljamo na eni strani kot podlago za napovedovanje bruto domačega proizvoda s strani proizvodnje (dodane vrednosti), ki je sestavni del napovedi gospodarskih gibanj Urada za makroekonomske analize in razvoj, na drugi strani pa so te analize ena od osnov za spremljanje napredka pri razvoju in konkurenčnosti podjetniškega sektorja, ene od petih prioritete Strategije razvoja Slovenije, katere uresničevanje spremljamo letno v Poročilu o razvoju.

Zaradi spremembe Standardne klasifikacije dejavnosti večinoma analiziramo le obdobje zadnjih treh let, to je od leta 2008 do leta 2010. Ker se je leta 2008 začela uporabljati nova klasifikacija SKD (SKD 2008), ki se od do zdaj veljavne klasifikacije SKD 2002 precej razlikuje², podatki AJPES o poslovanju gospodarskih družb za leto 2008 na ravni posameznih dejavnosti niso primerljivi s podatki pred tem letom. Zato smo se v primeru analiz posameznih dejavnosti morali omejiti na obdobje po letu 2008, za celotno skupino gospodarskih družb (poglavje 2) in nekatere dejavnosti, kjer ni bilo večjih sprememb, pa so mogoče primerjave tudi za daljše obdobje. Podatki za vsako od analiziranih let vključujejo gospodarske družbe, ki so v tistem letu dejansko poslovale.

Delovni zvezek ima šestnajst poglavij in statistično priložo. Uvodu sledi poglavje, v katerem predstavljamo nekatere skupne značilnosti poslovanja in premoženjsko-finančnega položaja gospodarskih družb. Večino prostora pa v nadaljevanju namenjamo analizi poslovanja družb v posameznih dejavnostih klasifikacije SKD. Vključene so dejavnosti zasebnega sektorja brez finančnih in zavarovalniških storitev (SKD K), in sicer: kmetijstvo in nekatere z njim povezane dejavnosti (SKD A, SKD C 10 in 11), rudarstvo (SKD B), predelovalne dejavnosti (SKD C), oskrba z elektriko, plinom in paro (SKD D), oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in odplakami ter saniranje okolja (SKD E), gradbeništvo (SKD F), trgovina (SKD G), promet in skladiščenje (SKD H), gostinstvo (SKD I), informacijske in komunikacijske dejavnosti (SKD J), poslovanje z nepremičninami (SKD L), strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (SKD M) ter druge raznovrstne

¹ Objavlja jih AJPES na podlagi letnih poročil, ki jih enkrat letno predložijo gospodarske družbe.

² Klasifikacija SKD 2008 je podrobno predstavljena na spletni strani Statističnega urada RS (<http://www.stat.si>). Osnovna razdelitev dejavnosti do ravni oddelkov (dvomestna šifra) pa je razvidna tudi iz statistične priloge, ki je priložena delovnemu zvezku v obliki excelove datoteke.

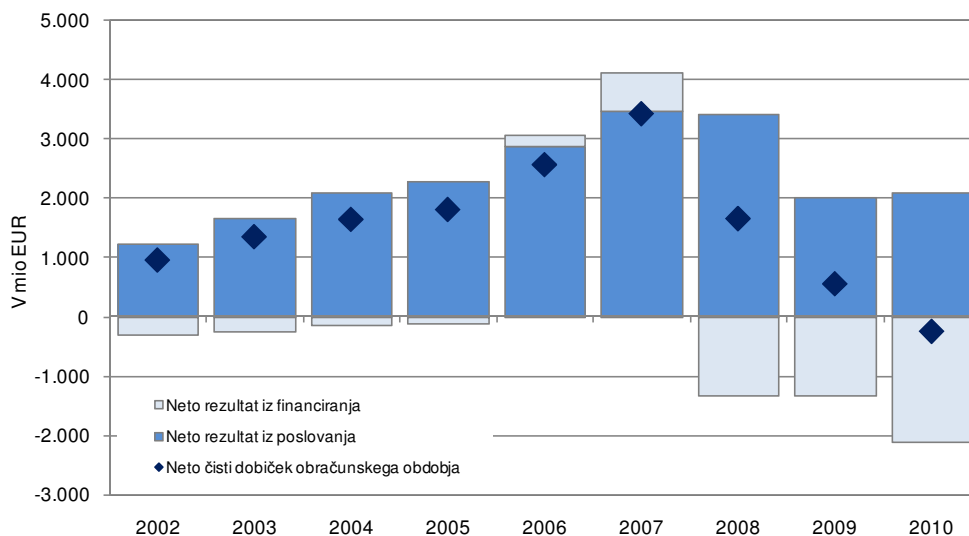

poslovne dejavnosti (SKD N). Delovni zvezek končujemo s sklepnimi ugotovitvami. Obsežnejša statistična priloga k delovnemu zvezku je na voljo na spletni strani UMAR (www.umar.gov.si).

2 NEKATERE ZNAČILNOSTI POSLOVANJA IN PREMOŽENJSKO-FINANČNEGA POLOŽAJA GOSPODARSKIH DRUŽB V LETU 2010

Poslabševanje poslovnih rezultatov gospodarskih družb, ki se je začelo s finančno in gospodarsko krizo, se je nadaljevalo tudi v letu 2010, ko je bila prvič po letu 2001 ustvarjena neto³ čista izguba obračunskega obdobja. Lansko poslabšanje poslovnega rezultata je bilo v glavnem posledica poglobitve neto finančne izgube, neto dobiček iz poslovanja pa se je približno ohranil na ravni predhodnega leta, v katerem se je zaradi gospodarske krize precej znižal. Gospodarske družbe v povprečju poslujejo z neto finančno izgubo že vse od leta 2008, ko je negativni finančni rezultat nastal pretežno zaradi znižanja vrednosti delnic, deležev in drugih finančnih naložb družb kot posledica mednarodne finančne krize (glej Kmet Zupančič in drugi, 2009). V naslednjih dveh letih pa so se ob širjenju krize na realni sektor gospodarstva povečali predvsem finančni odhodki iz oslabitev in odpisov finančnih naložb gospodarskih družb. Ti so bili v letu 2010 tudi glavni razlog poglobitve neto finančne izgube gospodarskih družb. Kljub precejšnjemu obsegu tovrstnih finančnih odhodkov pa so ti v večini izhajali iz finančnega poslovanja relativno majhnega števila večjih gospodarskih družb. Glavnina povečanja finančnih odhodkov zaradi oslabitev in odpisov finančnih naložb in s tem povezanih finančnih odhodkov je lani namreč nastala v naslednjih dejavnostih: organizacija izvedbe stavbnih projektov (SKD 41.100), gradnja cest (SKD 42.110), trgovina na debelo s kovinskimi proizvodi (SKD 46.740), telekomunikacijska dejavnost po vodih (SKD 61.100), dejavnost holdingov (64.200) in dejavnost trgovanja z lastnimi nepremičninami (SKD 68.100).

Slika 1: Neto čisti dobiček obračunskega obdobja gospodarskih družb in njegovi glavni komponenti¹ v obdobju 2002–2010^{2,3}

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Poslovni rezultat obračunskega obdobja je rezultat poslovanja družb v njihovi osnovni dejavnosti (rezultat iz poslovanja), iz financiranja (rezultat iz financiranja) in iz drugega delovanja. Ker tretja komponenta predstavlja relativno manj pomemben del celotnega poslovnega rezultata, je v sliki ne prikazujemo posebej. ² Leta 2006 so se spremenili slovenski računovodski standardi, a po naši oceni spremembe niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (glej tudi pojasnila v uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007). ³ Podatki za vsa leta se nanašajo na gospodarske družbe, ki so dejansko poslovale v posameznem letu, kar pomeni, da so pridobljeni iz bilanc za tekoče leto.

³ Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Tabela 1: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb, 2008–2010

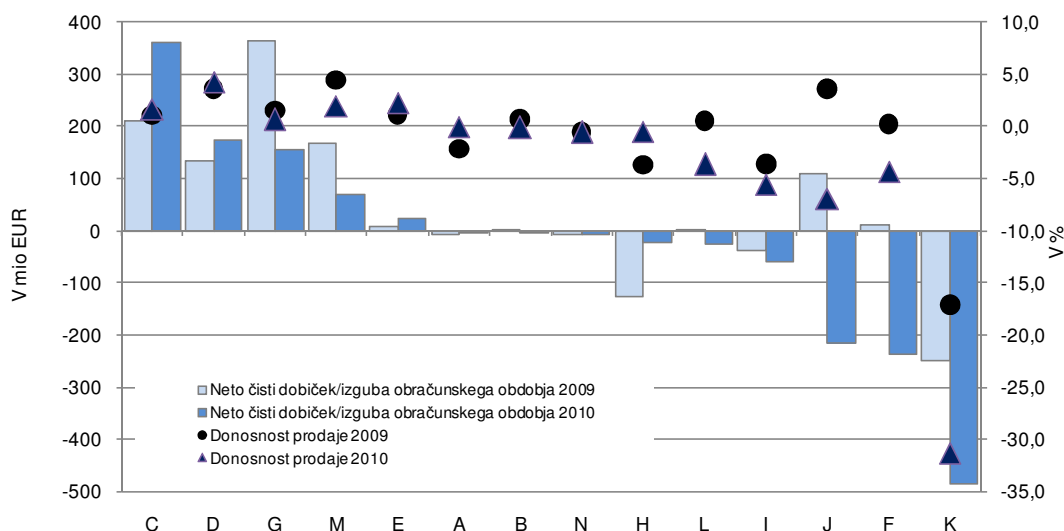
	2008	2009	2010
Število gospodarskih družb	51.997	53.897	55.734
Število zaposlenih ¹	510.754	479.894	462.643
Neto ² čisti dobiček/izguba (v mio EUR)	1.657	549	-256,5
VELIKOST			
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	2.006	1.935	1.800
Število zaposlenih/podjetje	9,8	8,9	8,3
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI			
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	195	215	218
GOSPODARNOST			
Gospodarnost poslovanja	1,04	1,03	1,03
DONOSNOST			
Donosnost sredstev (v %)	1,7	0,5	-0,3
Donosnost prihodkov (v %)	1,9	0,8	-0,3
PRODUKTIVNOST			
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	35.279	34.168	36.044
STROŠKI DELA			
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	21.376	21.674	22.719
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	60,6	63,4	63,0
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST			
Delež dolga v virih sredstev (v %)	65,2	64,9	62,2
Delež kratkor. obveznosti v virih sredstev (v %)	36,9	35,3	35,3
Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev (v %)	56,8	55,9	61,0
Dolgor. pokritost dolgor. sredstev in zalog (v %)	88,8	89,9	90,5
IZVOZNA USMERJENOST			
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	29,7	28,0	30,7
STRUKTURA SREDSTEV			
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	61,3	62,9	62,0
Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	15,7	15,0	15,4

Vir podatkov: AJ PES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlencev na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju. Kazalnik je izračunan kot razmerje med številom delovnih ur v koledarskem (obračunskem) letu, za katere so zaposleni dobili plačo in nadomestilo plače ter možnimi delovnimi urami za koledarsko (poslovno) leto. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Večina neto izgube obračunskega obdobja je bila lani ustvarjena v treh dejavnostih, ki so zabeležile predvsem visoko izgubo iz financiranja. Neto izgubo obračunskega obdobja sta lani sicer ustvarili dve tretjini dejavnosti zasebnega sektorja, vendar pa je bila večina dosežena v finančnih in zavarovalniških dejavnostih (K), gradbeništvu (F) ter informacijskih in komunikacijskih dejavnostih (J). V vseh treh dejavnostih je na poslabšanje poslovnega rezultata vplivala predvsem poglobitev finančne izgube. Neto pozitivni poslovni rezultat obračunskega obdobja so ustvarili v industrijskih dejavnostih (C, D in E), kjer se je v primerjavi s predhodnim letom tudi izboljšal, ter v trgovini (G) in strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih (M), kjer se je glede na leto prej poslabšal predvsem zaradi ustvarjene finančne izgube.

Slika 2: Neto čisti dobiček / izguba obračunskega obdobja ter donosnost prihodkov v dejavnostih zasebnega sektorja, 2009 in 2010

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

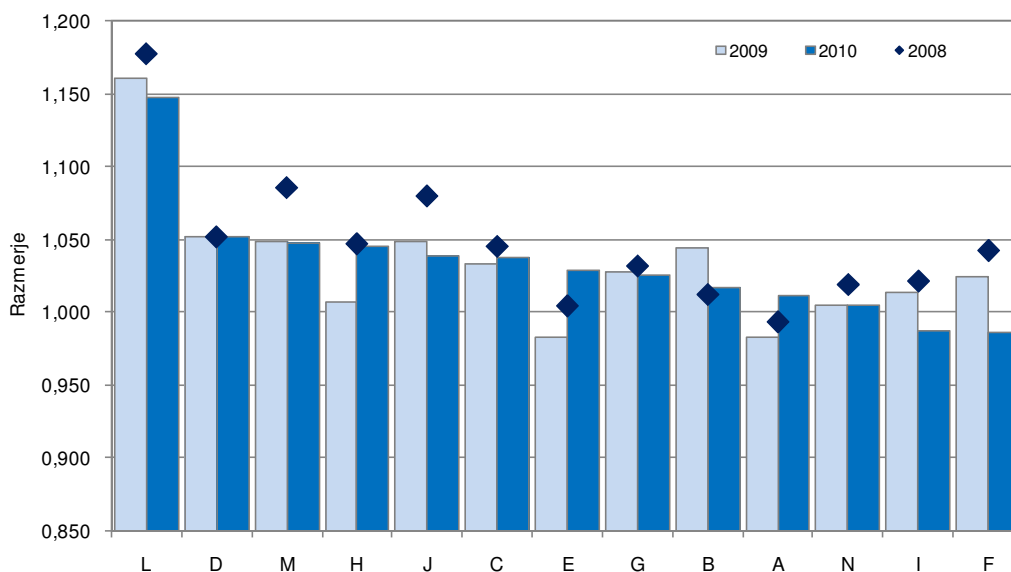
Opomba: V podatkih za dejavnost finančnega posredništva (dejavnost K) je zajeta le manjšina družb iz te dejavnosti. Večina družb finančnega posredništva namreč predstavljajo banke in drugi finančni posredniki, ki zaradi specifičnosti poslovanja niso zajeti v podatkih bilanc gospodarskih družb, ki jih zbira AJPES.

Poslabšanje gospodarnosti poslovanja, ki je bilo v letu 2009 prisotno v večini dejavnosti zasebnega sektorja, se je lani nadaljevalo še v dobri tretjini dejavnosti⁴. Povprečna gospodarnost poslovanja (razmerje med poslovnimi prihodki in odhodki) gospodarskih družb se je lani ohranila na ravni iz leta 2009 (1,03). Med večjimi dejavnostmi pa je bilo njeno poslabšanje najizrazitejše v gradbeništvu (F), informacijsko-komunikacijskih dejavnostih (J), poslovanju z nepremičninami (L) in v gostinstvu (I). Na drugi strani se je gospodarnost poslovanja najbolj izboljšala v prometu (H). Promet je tudi edina od večjih dejavnosti, kjer se je neto dobiček iz poslovanja po precejšnjem padcu leta 2009 tako rekoč vrnil na raven iz leta 2008. Podobno raven gospodarnosti poslovanja kot v letu 2008 so lani imeli še v oskrbi z električno energijo, plinom in vodo (D), kjer v obdobju krize ni prišlo do poslabšanja, višjo pa v komunalnih dejavnostih (E) in v kmetijstvu (A), katerih poslovanje je bilo prav tako relativno manj prizadeto zaradi gospodarske krize. V predelovalnih dejavnostih (C), ki od posameznih sektorjev ustvarijo največ poslovnega dobička gospodarskih družb, se je gospodarnost poslovanja lani že izboljšala, tako da se je zaostanek za ustvarjenim neto poslovnim dobičkom iz leta 2008 več kot prepolovil. V trgovini (G), ki po ustvarjenem dobičku iz poslovanja sledi predelovalnim dejavnostim⁵, pa se je gospodarnost poslovanja po relativno (v primerjavi z drugimi dejavnostmi) majhnem poslabšanju v letu 2009, lani še malenkost znižala.

⁴ Poslovanje posameznih dejavnosti je podrobneje analizirano v 3. poglavju.

⁵ Gospodarske družbe predelovalnih dejavnosti in trgovine skupaj (C in G) so leta 2010 ustvarile 67 % neto dobička iz poslovanja vseh gospodarskih družb.

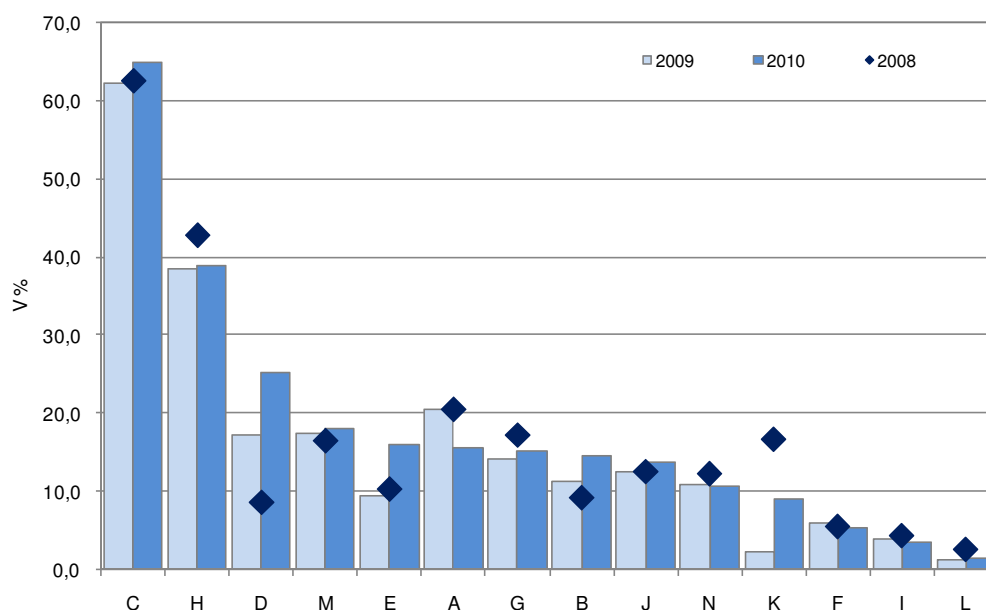
Slika 3: Gospodarnost poslovanja (razmerje med poslovnimi prihodki in odhodki) nefinančnih dejavnosti zasebnega sektorja, 2008–2010

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Na strani poslovnih prihodkov gospodarskih družb je prišlo lani do vidnejšega okrevanja le na strani izvoza. Prihodki od prodaje, ki so najpomembnejša kategorija poslovnih prihodkov gospodarskih družb, so se v letu 2009 znižali za dobrih 15 %, v letu 2010 pa povišali za 5 %. V teh dveh letih so najizraziteje zanihali prihodki, ustvarjeni na tujem trgu (izvoz), ki so v razmerah mednarodne gospodarske krize in krčenja svetovne trgovine leta 2009 upadli za 20 %, v letu 2010 pa so se s 15-odstotnim povišanjem že precej približali ravni iz leta 2008. Precej počasnejše je bilo lani oživiljanje prihodkov z domačega trga, ki so se v letu 2009 skrčili za 13 %, lani pa so se povišali le za dober odstotek. Tako se je izvozna usmerjenost gospodarskih družb (delež prihodkov iz tujih trgov v skupnih prihodkih od prodaje) povišala z ravni 28 %, kamor se je spustila v letu 2009, na 30,7 % v letu 2010. K povišanju prihodkov, ustvarjenih na tujih trgih, so največ prispevale predelovalne dejavnosti, ki so tudi najbolj izvozno usmerjen del slovenskega gospodarstva (predelovalne gospodarske družbe v povprečju skoraj 65 % prihodkov pridobijo v tujini). Po obsegu ustvarjenih prihodkov na tujih trgih predelovalnim dejavnostim sledijo trgovina (G), oskrba z elektriko, plinom in paro (D) ter promet (H), katerih izvozni prihodki pa tudi izvozna usmerjenost dejavnosti so se lani prav tako povečali. Od dejavnosti, ki ustvarijo relativno pomembne deleže celotnega prihodka gospodarskih družb na domačem trgu, pa so se prihodki od prodaje doma najbolj povišali v prometu (H), višji pa so bili tudi v trgovini (ta ustvari največ, to je dobrih 40 % od vseh prihodkov gospodarskih družb na domačem trgu), predelovalnih dejavnostih (C) in strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih (M). Še naprej pa so (drugo leto zapored) upadli predvsem v gradbeništvu, nekoliko nižji pa so bili še v informacijsko-komunikacijskih dejavnostih.

Slika 4: Izvozna usmerjenost¹ gospodarskih družb nefinančnih dejavnosti zasebnega sektorja, 2008–2010

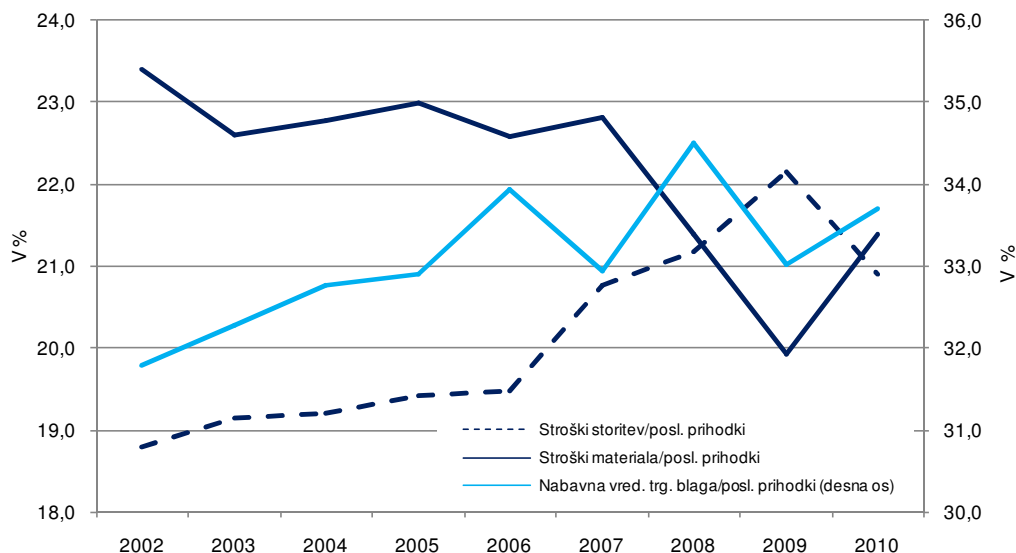
Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: ¹ Delež prihodkov od prodaje na tujem trgu v vseh prihodkih od prodaje.

Obremenjenost poslovnih prihodkov gospodarskih družb s stroški blaga, materiala in storitev se je po enoletnem znižanju lani ponovno zvišala. Stroški blaga, materiala in storitev so lani dosegli 76 %, kar je dobro o. t. nižje razmerje kot leta 2008, ko je bilo na najvišji ravni v preteklem desetletju. Med vsemi tremi vrstami stroškov se je lani znižala le obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški storitev, ki je pred tem vrsto let naraščala, izraziteje predvsem po letu 2006. Zmanjšanje relativno izraženih stroškov storitev (v primerjavi s poslovnimi prihodki) je bilo značilno predvsem za dejavnost gradbeništva (F; za 2,2 o. t.), znatno pa je bilo tudi v dejavnosti poslovanja z nepremičninami (L; za 1 o. t.), kar lahko povežemo s težavami teh dejavnosti v obdobju gospodarske krize in njihovim posledičnim prestrukturiranjem. Poleg tega je zaradi z lastninskim preoblikovanjem povzročene spremenjene sestave odhodkov v večji družbi iz dejavnosti prometa prišlo tudi do precejšnjega (za 4,4 o. t.) znižanja relativnega obsega stroškov storitev v dejavnosti prometa. Obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški materiala se je v letih 2008 in 2009 znižala, v letu 2010 pa ponovno nekoliko povišala. Stroški materiala predstavljajo največji del poslovnih prihodkov v predelovalnih dejavnostih (C; slabo polovico), kjer so se stroški materiala, izraženi kot odstotek poslovnih prihodkov, po precejšnjem znižanju v letih 2008 in 2009 (za približno 3 o. t.) lani povzpeli za 2,2 o. t., tj. približno na raven iz leta 2008 (48,5 %). Precejšnje spremembe v relativno izraženih stroških materiala v predelovalnih dejavnostih v zadnjih dveh letih lahko povežemo z vplivom različnih dejavnikov, zlasti z: (i) negativnimi pogoji menjave in (ii) s strukturnimi spremembami (v dejavnostih in znotraj podjetij), ki so se v obdobju gospodarske krize precej intenzivirale. Na gospodarske razmere v letu 2010 so vplivali zlasti negativni pogoji menjave. To pomeni, da so cene blaga in storitev, ki smo jih uvažali, rasle bistveno hitreje kot cene blaga in storitev, ki smo jih izvažali. Cene surovin na svetovnih trgih, ki so z začetkom krize precej upadle, so se po letu 2009 ponovno precej zvišale; navedene rasti, glede na strukturo izvoza, ki je zelo občutljiva na gibanje cen, ni bilo mogoče v celoti prenesti na kupce. Cene uvoženega blaga in storitev so se tako po podatkih SURS v letu 2010 povečale za 6,6 %, cene izvoženega blaga in storitev pa so bile višje za 2,6 %. To je povzročilo, da je bila nominalna rast stroškov materiala in blaga bistveno hitrejša od rasti prihodkov. V povezavi s škarjami stroškov in cen se je v

letu 2010 povišala tudi obremenjenost poslovnih prihodkov z nabavno vrednostjo trgovskega blaga, v vseh oddelkih in večini skupin trgovinske dejavnosti.

Slika 5: Razmerje med posameznimi vrstami stroškov blaga, materiala in storitev in poslovnimi prihodki v obdobju 2002–2010¹

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

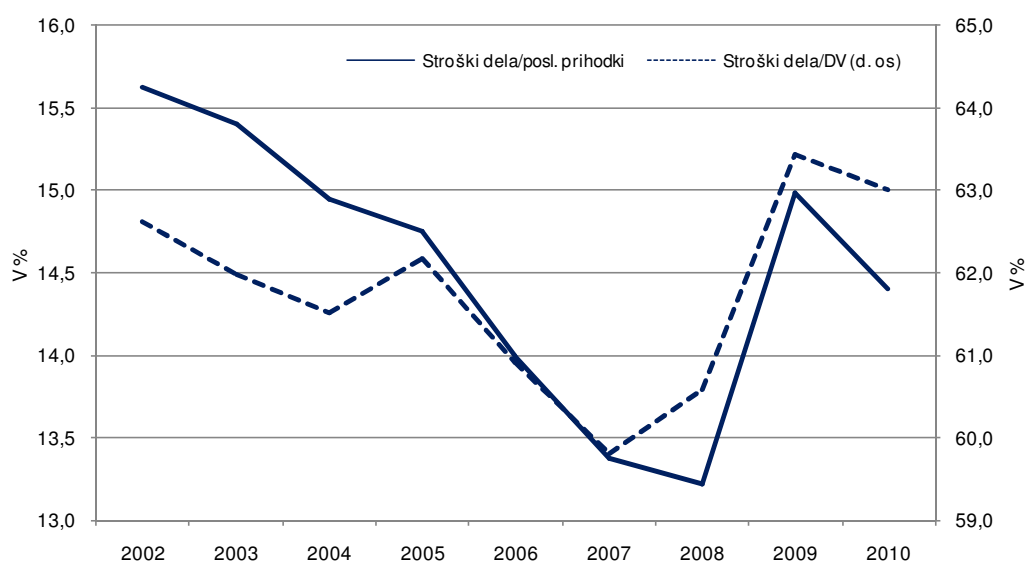
Opombi: ¹ Leta 2006 so se spremenili slovenski računovodski standardi, a po naši oceni spremembe niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (glej tudi pojasnila v uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007).

Po velikem padcu v letu 2009 se je v letu 2010 dodana vrednost nekoliko povišala, upadanje zaposlenosti pa se je nadaljevalo, kar je po dveh letih rasti privedlo do rahlega znižanja stroškov dela na enoto dodane vrednosti gospodarskih družb. Število zaposlenih v gospodarskih družbah⁶, ki je v letu 2009 upadlo za 6 %, se je lani znižalo za nadaljnjih 3,6 %. Produktivnost dela (merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega) se je po močnem znižanju v letu 2009 lani nekoliko povečala (za 2,2 %). Po dveh letih skokovite rasti so tako stroški dela na enoto dodane vrednosti rahlo upadli (s 63,4 % na 63,0 %), vendar so bili še vedno na drugi najvišji ravni v analiziranem obdobju (po letu 2002) in kar dobre 3 o. t. nad najnižjo ravno, ki je bila dosežena pred začetkom gospodarske krize (v letu 2007). S stroški dela na enoto proizvoda (delež stroškov dela v dodani vrednosti) merjena stroškovna konkurenčnost družb, ki se je z gospodarsko krizo in upadom aktivnosti leta 2009 poslabšala v večini dejavnosti zasebnega sektorja, se je lani v dobri polovici dejavnosti izboljšala. Nadaljnje naraščanje stroškov dela na enoto proizvoda je bilo značilno predvsem za gradbeništvo (F; za 7 o. t. oz. med letoma 2008 in 2010 za 12,5 o. t.), stroški na enoto proizvoda pa so še naprej (vendar bolj umirjeno kot leto prej) naraščali tudi v oskrbi z vodo in ravnanjem z odpadki (E), gostinstvu (I) in trgovini (G). Zlasti v gradbeništvu, gostinstvu in trgovini je na nadaljnje poslabševanje stroškovne konkurenčnosti ob znižanju ali skromnem povečanju dodane vrednosti vplivalo tudi povečanje stroškov dela zaradi povišanja minimalne plače v marcu 2010⁷ (število zaposlenih se je povsod znižalo). Le v zadnjem letu pa so stroški dela na enoto proizvoda močno narasli tudi v znanstvenih, tehničnih in strokovnih dejavnostih (M). Poleg učinka precejšnjega znižanja dodane vrednosti so na to vplivali tudi višji stroški dela, ki so se, tako kot v komunalnih dejavnostih (E), povečali predvsem zaradi višje zaposlenosti.

⁶ Povprečno število zaposlenih na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju.

⁷ Delež prejemnikov minimalne plače je bil v letu 2009 (pred zvišanjem minimalne plače in s tem števila njenih prejemnikov) v gradbeništvu, trgovini in gostinstvu relativno visok (glej EO, junij 2010, str. 16–17).

Slika 6: Razmerje med stroški dela in poslovnimi prihodki ter dodano vrednostjo v obdobju 2002–2010^{1,2}

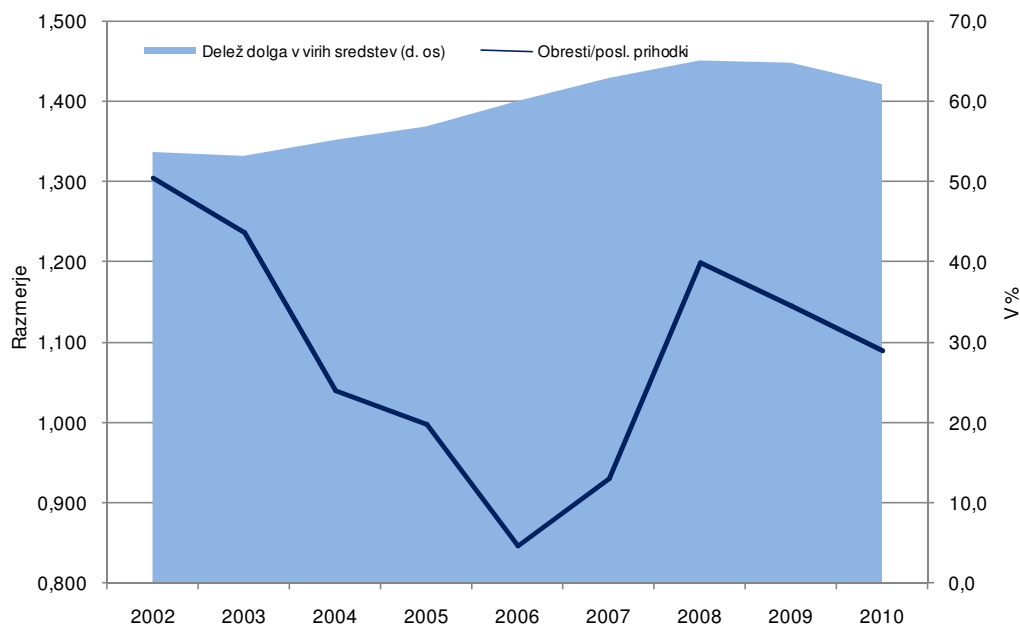
Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombi: ¹ Leta 2006 so se spremenili slovenski računovodski standardi, a po naši oceni spremembe niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (glej tudi pojasnila v uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007). ² Podatki za vsa leta se nanašajo na gospodarske družbe, ki so dejansko poslovale v posameznem letu, kar pomeni, da so pridobljeni iz bilanc za tekoče leto.

Zadolženost gospodarskih družb, ki se je zlasti v obdobju visoke gospodarske konjunktore med letoma 2005 in 2008 močno povečala, se je lani nekoliko znižala, a ostaja visoka. Delež dolga v virih sredstev je dosegel najvišjo vrednost leta 2008 (65,2 %), v letu 2009 je ostal praktično nespremenjen (64,9 %), lani pa je upadel za slabe 3 o. t. na 62,2 %. S tem se je nekoliko znižala tudi obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški za plačilo obresti, ki pa je prav tako še na precej višji ravni kot v letih 2005–2007, ko je bila v razmerah manjše zadolženosti in v začetku tega obdobja tudi nizkih obrestnih mer najnižja v zadnjem desetletju. Kljub navidezno precejšnji razdolžitvi gospodarskih družb, pa je treba opozoriti, da je k tolikšnemu upadu deleža dolga v virih sredstev glavino prispevalo visoko zmanjšanje v razmeroma majhnem številu dejavnosti. Tako je delež dolga v virih sredstev močno (za dobrih 24 o. t.) upadel v dejavnosti prometa (H) zaradi dokapitalizacije Družbe za avtoceste RS s strani države (glej poglavje 11). Razmerje med dolgom in viri sredstev pa se je zelo nadpovprečno (za 23,5 o. t.) znižalo še v dejavnosti oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in odpadki, saniranje okolja (E), kar je verjetno povezano tudi s spremembami v računovodskem izkazovanju sredstev v javnih podjetjih (glej poglavje 8). Na drugi strani se je v precejšnjem številu nefinančnih dejavnosti zasebnega sektorja delež dolga v virih sredstev še nekoliko povečal (v predelovalnih dejavnostih; oskrbi z elektriko in plinom; gradbeništvu; trgovini; gostinstvu; informacijsko-komunikacijskih dejavnostih; ribištvu). Zaradi visoke zadolženosti, ki presega 80 % virov sredstev med njimi izstopa gradbeništvo. Dolg v virih sredstev se je namreč še precej (za slabih 6 o. t.) povečal v gradnji inženirskih objektov, kamor se uvrščajo nekatera velika gradbena podjetja, ki so se po obdobju visoke gospodarske konjunktore in znižanju javnih investicij znašla v finančnih težavah.

Slika 7: Razmerje med stroški financiranja za obresti in poslovnimi prihodki ter delež dolga v virih sredstev (desna os) v obdobju 2002–2010^{1,2}

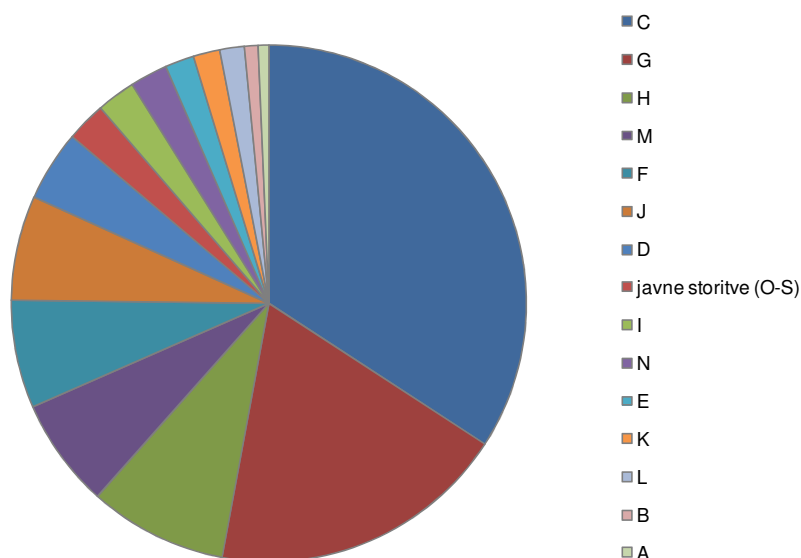
Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombi: ¹ Leta 2006 so se spremenili slovenski računovodski standardi, a spremembe po naši oceni niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (glej tudi pojasnila v uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007). ² Podatki za vsa leta se nanašajo na gospodarske družbe, ki so dejansko poslovale v posameznem letu, kar pomeni, da so pridobljeni iz bilanc za tekoče leto.

3 PREGLED POSLOVANJA GOSPODARSKIH DRUŽB PO DEJAVNOSTIH

V strukturi dodane vrednosti gospodarskih družb podobno kot v strukturi celotne ekonomije prevladuje nekaj večjih dejavnosti, delež nekaterih pa se je od začetka krize precej znižal. Dobra polovica dodane vrednosti gospodarskih družb je ustvarjena v predelovalnih dejavnostih (C) in trgovini (G). Če dodamo še promet (H), strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (M) in gradbeništvo (F), ki vsaka posebej ustvarijo pod 10 % skupne dodane vrednosti družb, pa teh pet dejavnosti skupaj ustvari že tri četrtine vse dodane vrednosti gospodarskih družb. V zadnjih treh letih, tj. od začetka gospodarske krize, je prišlo v strukturi dodane vrednosti gospodarskih družb do precejšnjih sprememb. Zaradi močnega znižanja aktivnosti v kriznih razmerah sta se najbolj znižala deleža gradbeništva in predelovalnih dejavnosti, ki sta v obdobju visoke gospodarske konjunktore pred letom 2008 dosegala visoko rast. V strukturi dodane vrednosti so pridobile večinoma storitvene dejavnosti (predvsem promet - H⁸, informacijsko-komunikacijske dejavnosti – J, strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti – M). Precej se je v obdobju 2008–2010 povečal tudi delež infrastrukturne dejavnosti oskrba z elektriko in plinom (D).

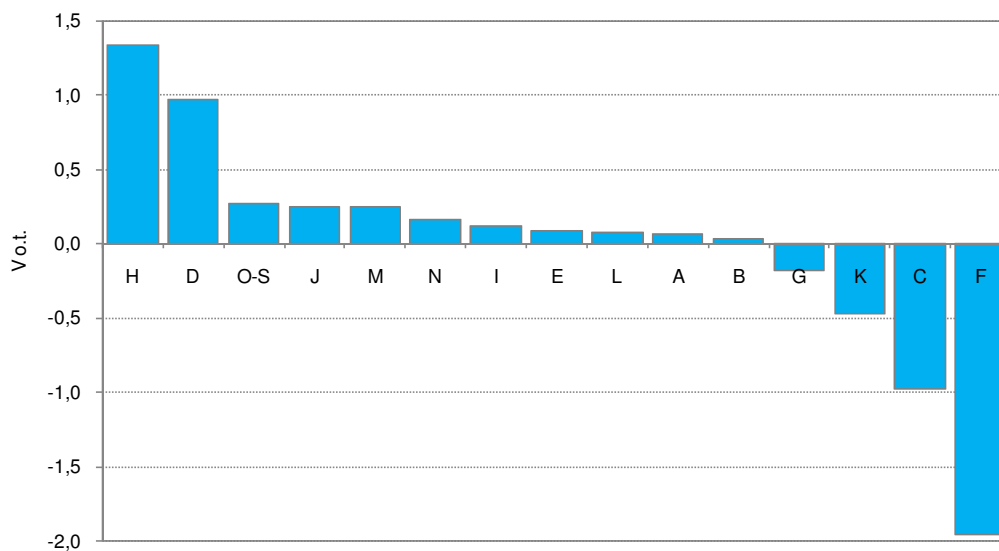
Slika 8: Struktura dodane vrednosti gospodarskih družb po dejavnostih, 2010

Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

⁸ Povečanje dodane vrednosti prometa je bilo deloma tudi posledica vpliva zakonskega preoblikovanja družbe DARS (v letu 2010).

Slika 9: Sprememba v strukturi dodane vrednosti gospodarskih družb po dejavnostih v obdobju 2008–2010

Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

V nadaljevanju predstavljamo podrobnejšo analizo poslovanja družb ter strukturnih sprememb v posameznih nefinančnih dejavnostih zasebnega sektorja (A–N brez K). Javne storitve (dejavnosti O–Q) in manjši del tržnih storitev (R in S) ter finančno posredništvo (K) pa zaradi izjemno nizke zastopanosti gospodarskih družb v ustvarjeni dodani vrednosti teh dejavnosti niso predmet tega delovnega zvezka.

4 KMETIJSTVO IN Z NJIM POVEZANE DEJAVNOSTI

4.1 Kmetijstvo, lov in gozdarstvo ter ribištvo

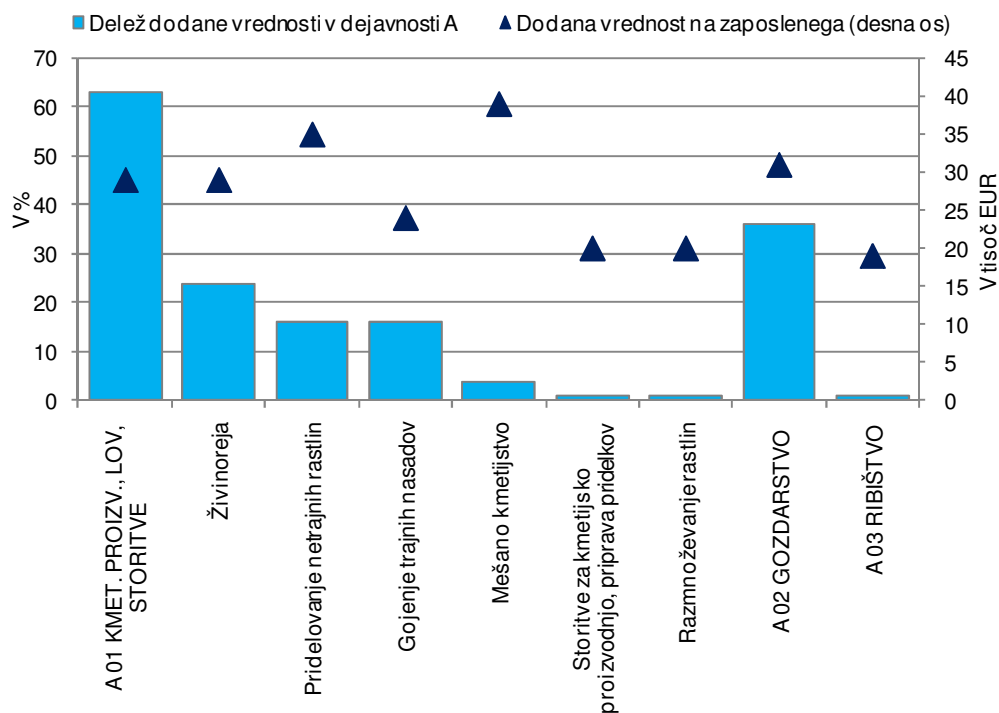
Gospodarske družbe s področja kmetijstva in lova, gozdarstva ter ribištva (SKD A, v nadaljevanju družbe primarne dejavnosti) so v letu 2010 ob nekoliko nižji zaposlenosti in povečani produktivnosti zvišale dodano vrednost za 9,0 %. Računovodske izkaze je oddalo 354 gospodarskih družb, kar je 2 družbi več kakor v letu prej, zaposlovali pa so 3.793 zaposlenih, kar je za 1,5 % manj kakor v letu prej. S tem se je povprečno število zaposlenih na družbo nekoliko znižalo, z 10,9 na 10,7. Ustvarili so 110,8 mio EUR skupne dodane vrednosti⁹, kar je bilo za 9,0 % več kakor v letu prej (v gospodarskih družbah skupaj za 1,7 %). Skoraj dve tretjini vrednosti sta bili ustvarjeni v družbah s področja kmetijske proizvodnje in lova ter z njima povezanih storitev (oddelek 01), preostanek pa predvsem v družbah s področja gozdarstva (oddelek 02) in nekoliko tudi ribištva (oddelek 03). V povprečju vseh gospodarskih družb se je število zaposlenih znižalo bolj in dodana vrednost zvišala manj, zato se je delež gospodarskih družb primarne dejavnosti v vseh gospodarskih družbah ponovno nekoliko zvišal tako po številu zaposlenih (z 0,80 % na 0,82 %) kot tudi po ustvarjeni dodani vrednosti (z 0,62 % na 0,66 %). Povprečna produktivnost, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, je v družbah primarne dejavnosti znašala 29,2 tisoč EUR, kar je bilo za dobro desetino več kakor v letu prej. Zaostanek za povprečno produktivnostjo v vseh gospodarskih družbah se je znižal in znašal manj kot petino vrednosti (v letu prej skoraj četrtno). Najvišja produktivnost je bila ponovno dosežena v pododdelku mešano kmetijstvo (skoraj 39 tisoč EUR), najnižja pa v morskem ribištvu (manj kot 11 tisoč EUR).

Družbe primarne dejavnosti so tudi leto 2010 zaključile z neto čisto izgubo, ki pa je bila precej nižja kakor v letu prej. Neto čista izguba je znašala le še 345 tisoč EUR (v letu prej 8,1 mio EUR, v letu 2008 pa 10,0 mio EUR). V primerjavi z letom prej so izboljšali predvsem rezultate delovanja na področju osnovne dejavnosti, kjer so zaključili z dobičkom v višini 4,3 mio EUR (v letu prej z izgubo v višini 6,1 mio EUR). Dobiček je bil še višji na ravni izrednih dogodkov, v višini 5,6 mio EUR, a je bilo to manj kot v letu prej (8,1 mio EUR). Na ravni finančnega delovanja pa so družbe tudi lani prikazale negativen rezultat. Neto izguba je znašala 8,3 mio EUR in bila s tem za 0,2 mio EUR globlja kakor v letu prej. Izguba je bila povezana predvsem z znižanjem finančnih prihodkov, zlasti finančnih prihodkov iz deležev.

---

⁹ Delež ustvarjene dodane vrednosti kmetijskih družb v skupni dodani vrednosti dejavnosti, ocenjeni po metodologiji nacionalnih računov, je razmeroma nizek. V letu 2010 je po naši oceni znašal okoli 15 % (pri tem v dejavnosti kmetijstva, gozdarstva in lova okoli 15 %, v dejavnosti ribištva pa okoli 31 %). Večino dodane vrednosti dejavnosti namreč ustvarijo kmetje, ki pa računovodskih izkazov ne izpolnjujejo.

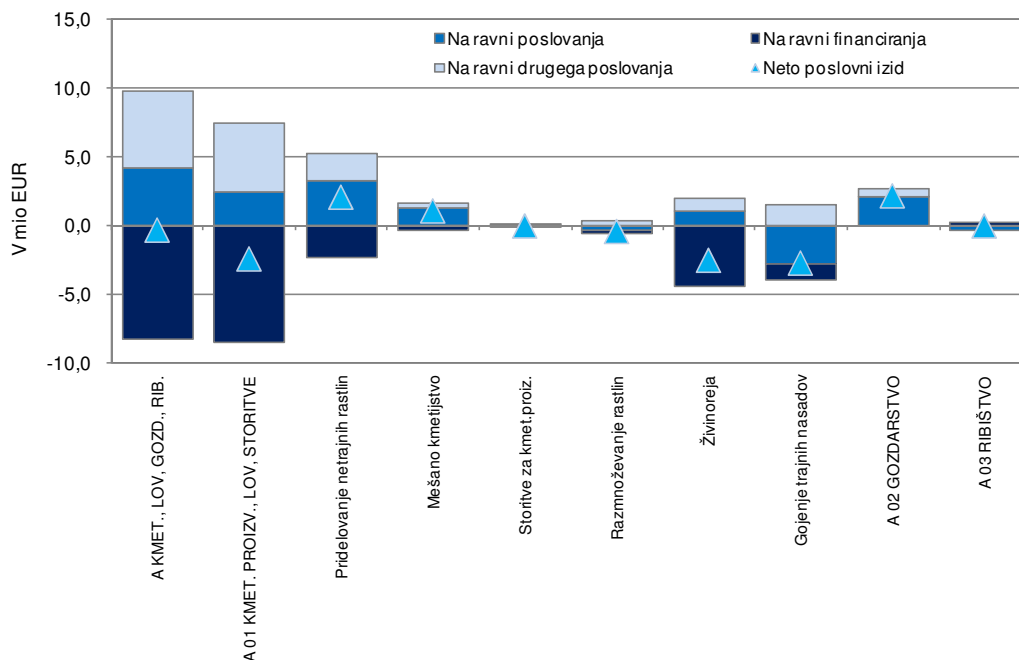
Slika 10: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah primarne dejavnosti, leto 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: Skupine v oddelku 01 Kmetijska proizvodnja in lov ter z njima povezane storitve so razvrščene glede na delež dodane vrednosti.

Slika 11: Poslovni izid gospodarskih družb primarne dejavnosti, leto 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: Skupine v oddelku 01 Kmetijska proizvodnja in lov ter z njima povezane storitve so razvrščene glede na neto poslovni izid.

Tabela 2: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti kmetijstva, lova in gozdarstva ter ribištva, 2008–2010

	2008	2009	2010
Število gospodarskih družb	356	352	354
Število zaposlenih ¹	4.022	3.852	3.793
Delež v zaposlenosti vseh gosp. družb (v %)	0,79	0,80	0,82
Delež v dodani vrednosti vseh gosp. družb (v %)	0,60	0,62	0,66
Neto ² čisti dobiček/izguba (v tisoč EUR)	-10.052	-8.121	-345
VELIKOST			
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	1.721	1.701	1.798
Število zaposlenih/podjetje	11,3	10,9	10,7
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI			
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	147	153	162
GOSPODARNOST			
Gospodarnost poslovanja	0,994	0,983	1,011
DONOSNOST			
Donosnost sredstev (v %)	-1,70	-1,38	-0,06
Donosnost prihodkov (v %)	-2,34	-2,20	-0,09
PRODUKTIVNOST			
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	26.985	26.392	29.205
STROŠKI DELA			
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	20.077	20.216	20.943
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	74,4	76,6	71,7
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST			
Delež dolga v virih sredstev (v %)	55,4	56,18	55,5
Delež kratk. obveznosti v virih sredstev (v %)	32,8	30,94	33,0
Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev (v %)	70,0	69,16	68,5
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	90,5	93,91	88,8
IZVOZNA USMERJENOST			
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	20,5	20,5	15,6
STRUKTURA SREDSTEV			
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	63,7	63,4	65,0
Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	19,4	20,0	17,2

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

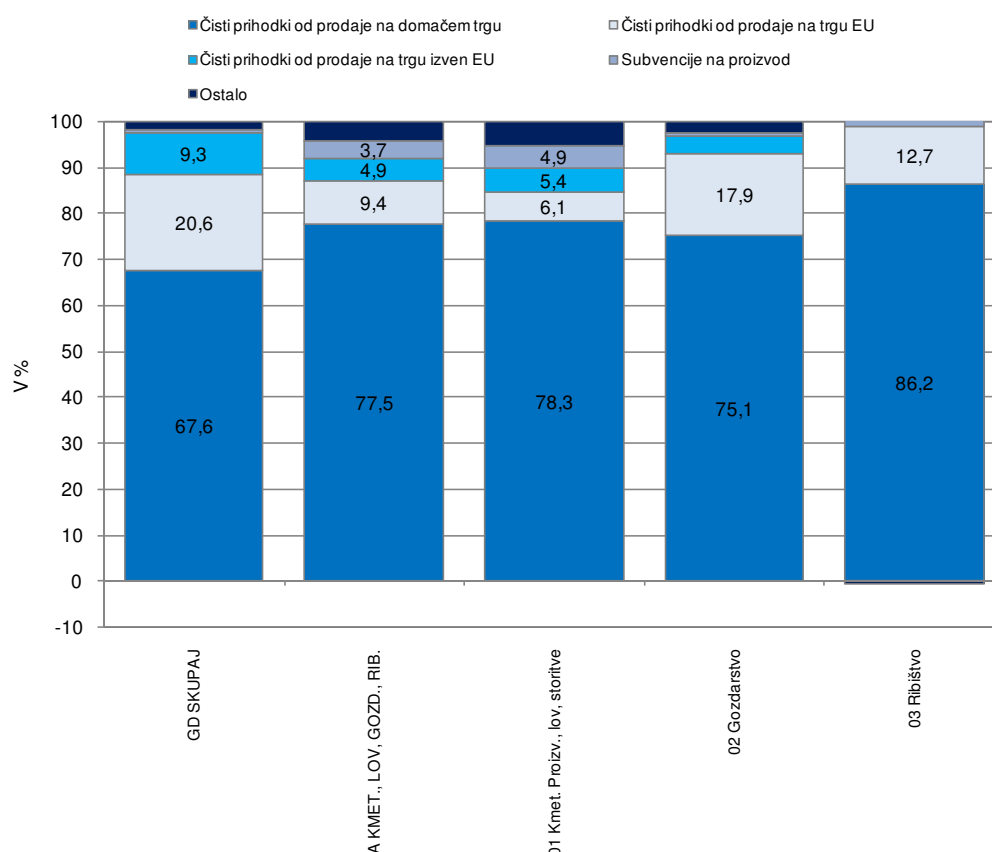
Opombe:¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecv na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju. Kazalnik je izračunan kot razmerje med številom delovnih ur v koledarskem (obračunskem) letu, za katere so zaposleni dobili plačo in nadomestilo plače ter možnimi delovnimi urami za koledarsko (poslovno) leto. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Skupni prihodki družb primarne dejavnosti so se zvišali za 5,0 %. Poslovni prihodki, ki imajo v strukturi prihodkov okoli 98-odstotni delež, so se zvišali za 6,3 %, od tega čisti prihodki od prodaje za 8,5 % (v vseh gospodarskih družbah manj, za 5,2 %). K njihovi hitrejši rasti so prispevale tudi cene kmetijskih pridelkov pri pridelovalcih, ki so po močnih nihanjih v letih prej lani nekoliko porasle¹⁰. Zvišanje prihodkov od prodaje je bilo v celoti doseženo na domačem trgu, na tujem pa je po nekaj letih razmeroma hitre rasti prišlo do znižanja. Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu, ki je bil že sicer razmeroma nizek, se je z 20,5 % še znižal na 15,6 %. To je poglobilo razliko v primerjavi z vsemi gospodarskimi družbami, kjer se je po padcu v času svetovne gospodarske krize delež lani že zvišal (z 28,0 % na 30,7 %). Družbe primarne dejavnosti so čiste prihodke od prodaje znižale le na zahtevnejšem trgu EU, ne pa tudi na ostalem tujem trgu. Delež prihodkov od prodaje na trgu EU v prihodkih od prodaje na tujem trgu skupaj se je s 74,8 % znižal kar na 65,9 %.

¹⁰ Po podatkih SURS so cene kmetijskih pridelkov pri pridelovalcih v letu 2010 po 14,6 – odstotnem padcu v letu prej skupno porasle za 2,1 %.

Izvozna usmerjenost teh družb v države EU ni dosegla niti povprečja v vseh gospodarskih družbah (tam je bila 69,0-odstotna), pa čeprav je bila vse do lani ravno visoka navezava na trge EU ena izmed osnovnih značilnosti zunanjetrgovinske menjave s kmetijskimi proizvodi¹¹. V nasprotju z zvišanjem poslovnih prihodkov so se finančni in tudi drugi prihodki primarnih gospodarskih družb lani znižali, in sicer prvi za četrtno, drugi pa za tretjino.

Slika 12: Struktura poslovnih prihodkov v vseh gospodarskih družbah in v družbah primarne dejavnosti, leto 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

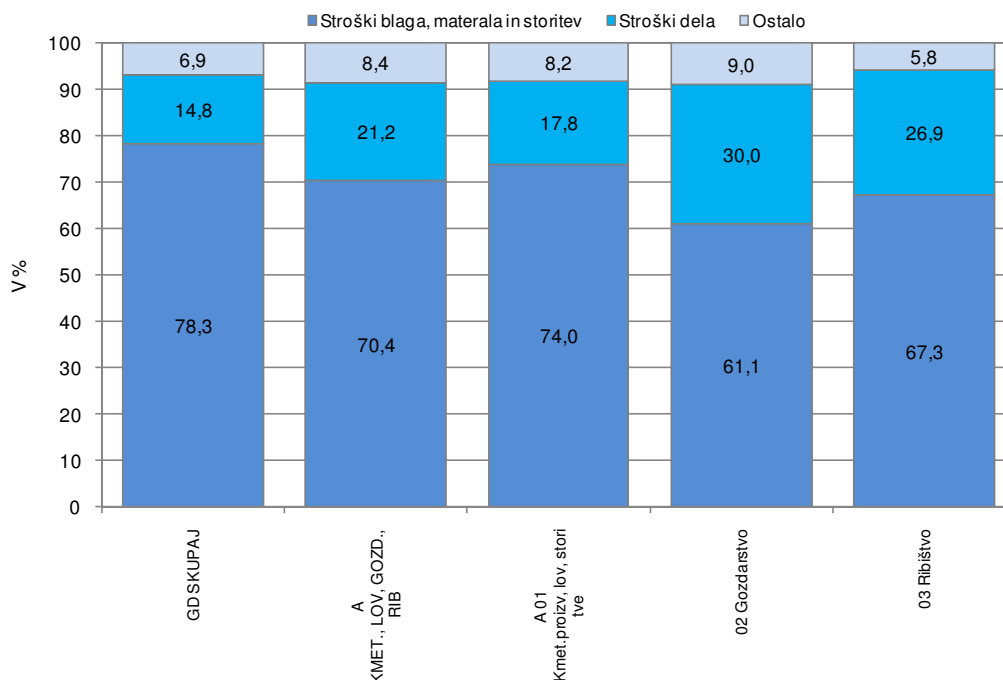
Izkazane subvencije, dotacije in podobni prihodki so se znižali, in sicer za več kot tretjino. Vrednost teh izplačil je v izkazu poslovnega izida prikazana z dvema postavkama. Na prvi so subvencije, dotacije, regresi, kompenzacije in drugi prihodki, ki so povezani s poslovnimi učinki in so del poslovnih prihodkov. Ti so v letu 2010 znašali 14,2 mio EUR (v letu 2009 22,9 mio EUR), kar je pomenilo 3,7 % poslovnih prihodkov (v letu 2009 6,4 %). Na drugi postavki so subvencije, dotacije in podobni prihodki, ki niso povezani s poslovnimi učinki in so del izrednih prihodkov. Ti so v letu 2010 znašali 2,2 mio EUR (v letu 2009 2,5 mio EUR), kar je pomenilo 36,2 % drugih prihodkov (v letu 2009 27,0 %). Skupne subvencije, dotacije in podobni prihodki gospodarskih družb primarne dejavnosti so se znižali za 35,3 % in so k ustvarjenemu skupnemu prihodku teh družb prispevali 4,2 % (v letu 2009 6,9 %). Razmeroma velika nihanja zneskov med leti so posledica tudi

¹¹ Večina izvoza, pa tudi uvoza kmetijskih in živilskih proizvodov je opravljena s sosednjimi državami (med katerimi le Hrvaška ni članica EU). Razlogi niso samo v nizkih transportnih stroških, pač pa tudi v razmeroma visoki občutljivosti in razmeroma hitri pokvarljivosti kmetijskih proizvodov, kar zahteva čim krajši čas prevoza in hiter dostop do potrošnika (Kovač in Majkovič, 2009).

različnega časovnega intervala izplačil, ki ne sovпада nujno z letom sprejetja posameznih ukrepov kmetijske politike.

Skupni odhodki so se zvišali, a je njihova rast za 2,2 o. t. zaostajala za rastjo prihodkov. Poslovni odhodki, ki so v večini, so se zvišali za 3,4 %. Stroški blaga, materiala in storitev, ki so imeli med njimi 70,4-odstotni delež, so se zvišali za 5,6 % (v gospodarskih družbah skupaj za 6,7 %). Pri tem so se razmeroma precej, za 25,5 %, zvišali stroški materiala. Stroški dela, ki so imeli med poslovnimi odhodki 21,2-odstotni delež, so se zvišali za 2,0 % (v gospodarskih družbah skupaj za 1,1 %). Ob večjem zvišanju dodane vrednosti se je delež stroškov v njej znižal, s 76,6 % na 71,7 %. V primerjavi s povprečjem vseh gospodarskih družb, kjer so imeli stroški dela v dodani vrednosti 63,0-odstotni delež, je tolikšna raven še vedno visoka, vendar je to tudi posledica visoke delovne intenzivnosti v tej dejavnosti. Delež stroškov dela se je nekoliko znižal tudi v poslovnih prihodkih, z 21,9 % na 21,0 %, a je tudi to še vedno razmeroma veliko (v gospodarskih družbah skupaj 14,4 %). V nasprotju z zvišanjem poslovnih odhodkov so se finančni in drugi odhodki primarnih gospodarskih družb lani znižali, in sicer prvi za 6,9 %, drugi pa za 56,9 %.

Slika 13: Struktura poslovnih odhodkov v vseh gospodarskih družbah in v družbah primarne dejavnosti, leto 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Družbe v kmetijstvu in lovu so poslovno leto ponovno zaključile z negativnim izidom, vendar pa manjšim kakor v letu prej. Iz oddelka kmetijska proizvodnja, lov ter z njima povezane storitve je računovodske izkaze oddalo 250 gospodarskih družb s skupno 2.422 zaposlenimi, kar je pomenilo 1 družbo manj in za 10,1 % več zaposlenih kakor v letu prej. Poslovno leto 2010 so zaključili z neto čisto izgubo v višini 2,4 mio EUR, kar pa je bila za 25,2 % nižja izguba kakor v letu prej (takrat v višini 9,7 mio EUR). Rezultati so bili negativni le na ravni finančnega poslovanja (v višini 8,5 mio EUR), pozitivni pa na ravni poslovanja iz osnovne dejavnosti (v višini 2,4 mio EUR) in tudi drugega delovanja (v višini 5,0 mio EUR). Podobno kot v letih prej je skupna neto izguba posledica neto izgub družb v dveh skupinah, in sicer v živinoreji in v gojenju trajnih nasadov, v obeh pa se je v primerjavi z letom prej precej znižala. V živinoreji so tudi lani negativno poslovale družbe v vseh skupinah, razen družbe v reji perutnine. Te so pozitivni izid izkazovale tudi v večini

vseh prejšnjih opazovanih let. Glavnino neto čiste izgube so ponovno izkazale družbe v prašičereji, kar je povezano z že dalj časa prisotnimi težavami zaradi naraščajočih stroškov reje in nizkih odkupnih cen teh živali. V gojenju trajnih nasadov je bila neto čista izguba predvsem rezultat negativnega poslovanja družb v vinogradništvu, pa tudi družb v sadjarstvu. Družbe v pridelovanju netrajnih rastlin in v mešanem kmetijstvu pa so poslovno leto zaključile s pozitivnim izidom. Med slednjimi so najvišji dobiček prikazale družbe v pridelavi žit, ki so v letu prej imele izgubo. Družbe v pridelovanju zelenjadnic so dobiček iz leta prej še povečale¹².

Družbe v gozdarstvu so poslovno leto zaključile z neto čistim dobičkom, ki je bil višji kakor v letu prej. Iz oddelka gozdarstvo je za leto 2010 računovodske izkaze oddalo 80 gospodarskih družb s skupno 1.299 zaposlenimi, kar je pomenilo 3 družbe več in 17,8 % manj zaposlenih kakor v letu prej. Povprečna družba v gozdarstvu se je s tem po številu zaposlenih ponovno zmanjšala, vendar je še vedno precej večja od povprečne gospodarske družbe (družba v gozdarstvu: 16,2 zaposlenega, povprečna gospodarska družba: 8,3 zaposlenega). Družbe v gozdarstvu že vse od leta 2002, odkar imamo na voljo metodološko primerljive podatke, izkazujejo neto čisti dobiček, ki pa se je v zadnjih letih zniževal. Lani se je povečal in znašal 2,19 mio EUR (v letu prej 1,35 mio EUR). Pozitiven rezultat so družbe ustvarile tako iz poslovanja kakor tudi z drugim delovanjem, na ravni financiranja pa so bili rezultati negativni. Skupni neto pozitivni poslovni rezultat so dosegle vse tri skupine družb. Najvišji je bil ponovno v sečnji lesa (v višini 1,86 mio EUR) in nato v storitvah za gozdarstvo (v višini 0,25 mio EUR), v nasprotju z letom prej pa so z dobičkom zaključili tudi v gojenju gozdov.

Družbe v ribištvu so poslovno leto zaključile z neto čisto izgubo. Iz oddelka ribištvo in gojenje vodnih organizmov je računovodske izkaze za leto 2010 oddalo 24 gospodarskih družb s skupno 72 zaposlenimi, kar je isto število družb in en zaposleni manj kakor v letu prej. Po treh letih pozitivnega poslovanja so za leto 2010 prikazali neto čisto izgubo v višini 89,2 tisoč EUR (v letu prej neto čisti dobiček v višini 238,8 tisoč EUR). Podobno kot v letu prej je bil prikazan negativni izid iz poslovanja, le da precej globlji (246 tisoč EUR, v letu prej 67 tisoč EUR), na ravni financiranja in na ravni izrednih dogodkov pa neto dobiček (166 tisoč EUR in 3 tisoč EUR). Neto izgubo so izkazale le družbe v morskem ribištvu (v višini 155 tisoč EUR), družbe v gojenju morskih in sladkovodnih organizmov pa so poslovno leto zaključile z neto dobičkom (v višini 66 tisoč EUR)¹³.

4.1.1 Proizvodnja živil in pijač

V živilsko predelovalni industriji (SKD C 10 in 11) so v letu 2010 ob nižji zaposlenosti in slabši produktivnosti znižali dodano vrednost za 5,0 %. Računovodske izkaze je oddalo 592 gospodarskih družb, kar je za 5,7 % več kakor v letu prej. Zaposlovale so 13.007 zaposlenih, to pa je za 2,4 % manj kakor v letu prej. Povprečna velikost družbe se je glede na število zaposlenih s 23,8 znižala na 22,0 delavca. Ustvarili so dodano vrednost v višini 431,5 mio EUR, kar je bilo za 5,0 % manj kakor v letu prej. Povprečna produktivnost, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, se je s 34,1 tisoč EUR znižala na 33,2 tisoč EUR in s tem že

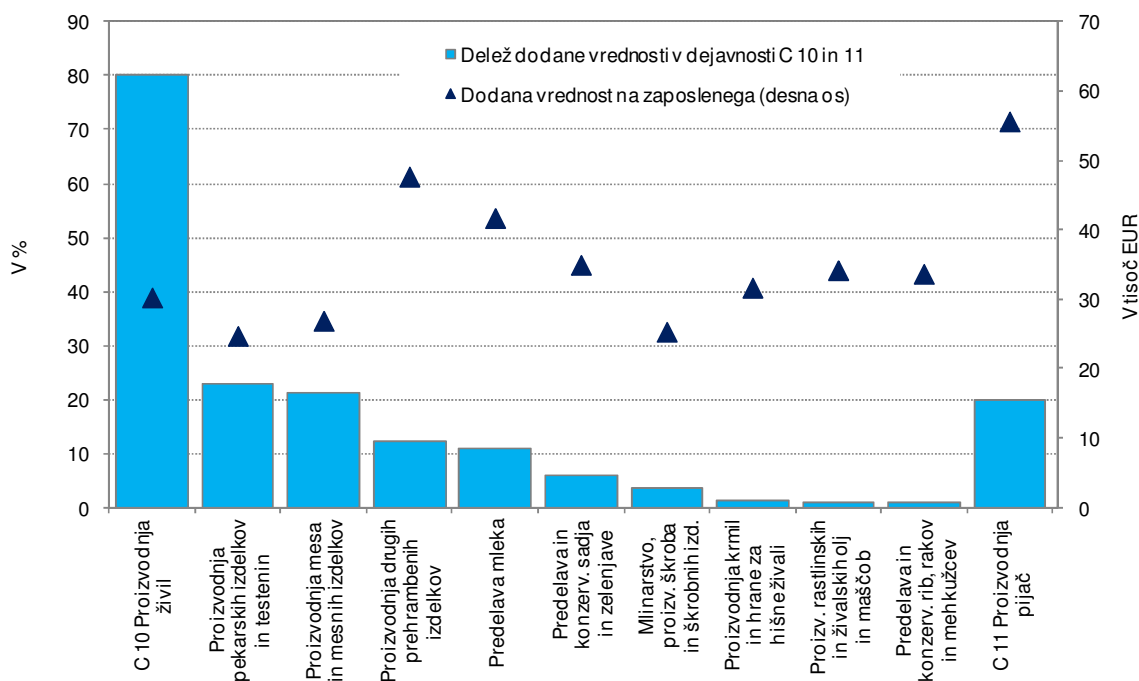
---

¹² Lani so se predvsem zvišale cene rastlinskih pridelkov, najbolj žit in zelenjadnic. V sektorju živinoreje pa se niso gibale enotno. Pri živalih so drugo leto zapored padle, pri živalskih proizvodih (mleko, jajca) pa so se po strmem padcu v predhodnem letu zopet nekoliko povišale.

¹³ Ribištvu relativno zelo malo prispeva k skupni dodani vrednosti dejavnosti. To je razumljivo za morski ulov, ker so možnosti rasti razmeroma skromne, ne pa tudi za gojenje vodnih živali, saj ima Slovenija razmeroma veliko kakovostnih vodnih virov in s tem precejšnje možnosti za večji obseg morskega in sladkovodnega gojenja. Na daljši rok bi lahko pričakovali večjo tovrstno izkoriščenost voda. K temu bi ribiče in gojitelje lahko spodbujalo naraščajoče povpraševanje in relativno visoke odkupne cene, v času gospodarske krize pa poleg tega tudi nižja možnost zaposlovanja v ostalih sektorjih gospodarstva.

padla pod povprečje v vseh predelovalnih dejavnostih (34,2 tisoč EUR). Najvišja produktivnost je bila ponovno dosežena v proizvodnji pijač (blizu 56 tisoč EUR), najnižja pa v proizvodnji pekarskih izdelkov in testenin (blizu 25 tisoč EUR). Živilsko predelovalna industrija je zaposlovala 2,81 % zaposlenih v vseh gospodarskih družbah in 7,80 % zaposlenih v gospodarskih družbah predelovalnih dejavnosti ter prispevala 2,59 % k dodani vrednosti vseh gospodarskih družb in 7,57 % k dodani vrednosti gospodarskih družb predelovalnih dejavnosti.

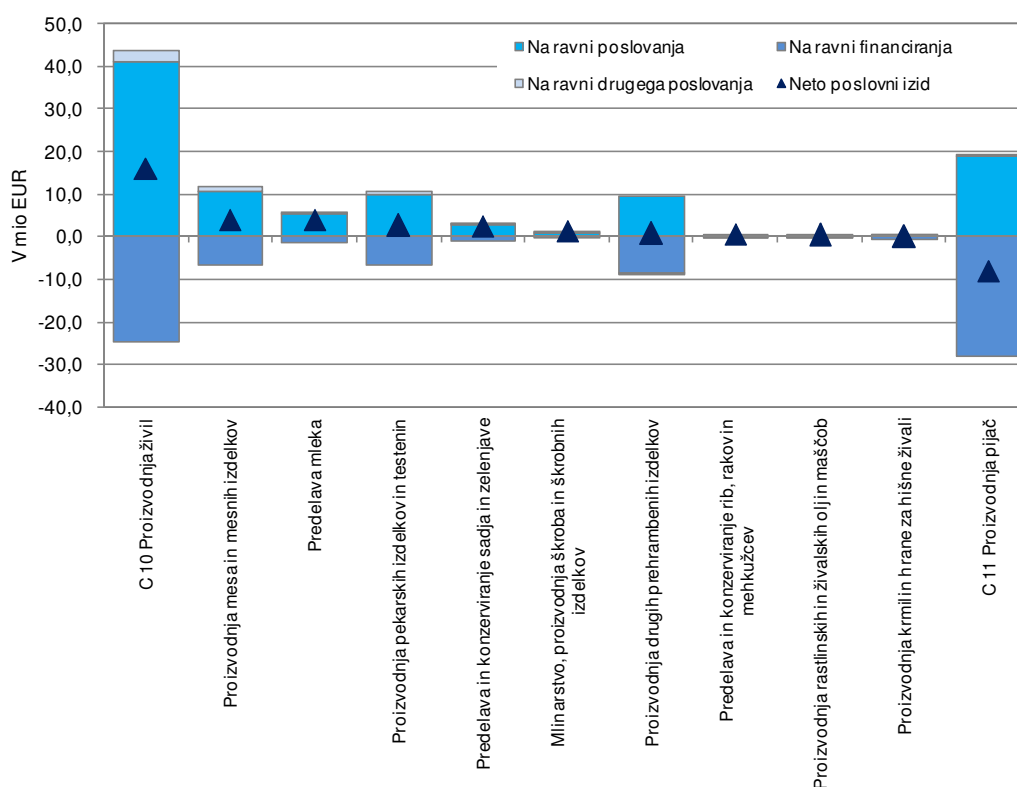
Slika 14: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah proizvodnje živil in pijač, leto 2010

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.
Opomba: Skupine v oddelku 10 Proizvodnja živil so razvrščene glede na delež dodane vrednosti.

Družbe v živilsko predelovalni dejavnosti so poslovno leto 2010 po izgubi v letu prej zopet zaključile s pozitivnim izidom. Potem ko so večino analiziranih let zaključile z neto čistim dobičkom, leto 2009 pa z neto čisto izgubo (v višini 109,4 mio EUR), so za leto 2010 zopet prikazale pozitivni izid. Neto čisti dobiček je znašal 7,7 mio EUR. Pozitivni izid so družbe ustvarile iz poslovanja, a se je znesek v primerjavi z letom prej znižal za 15,9 % (lani 60,2 mio EUR, v letu prej pa 71,7 mio EUR). Prikazale so ga tudi na ravni izrednih dogodkov, kjer je bil višji kakor v letu prej (lani 3,0 mio EUR, v letu prej 0,9 mio EUR). Na ravni finančnega poslovanja pa so ponovno izkazale neto izgubo, ki pa je bila precej manj globoka kakor v letu prej (lani 52,7 mio EUR, v letu prej 205,9 mio EUR). To je v največji meri rezultat izboljšanja v proizvodnji piva, kjer je bilo finančno poslovanje povezano s preteklimi prevzemnimi aktivnostmi družb v letu prej izjemno slabo.

Slika 15: Poslovni izid gospodarskih družb v proizvodnji živil in pijač, leto 2010

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: Skupine v oddelku 10 Proizvodnja živil so razvrščene glede na neto poslovni izid.

Skupni prihodki družb živilsko predelovalne dejavnosti so se znižali za 1,5 %. Do znižanja je prišlo na vseh treh ravneh: poslovni prihodki, ki so v strukturi največji, so se znižali za 1,2 %, finančni za 5,6 %, drugi pa za 43,4 %. Prihodki od prodaje so se znižali le na domačem trgu (za 4,2 %), kjer je ustvarjen precej večji delež prihodkov kot v vseh predelovalnih družbah in tudi kot v vseh gospodarskih družbah, na tujem trgu pa so porasli (za 8,4 %), predvsem na trgu EU (za 12,9 %). S tem se je relativno nizka izvozna usmerjenost teh družb, merjena z deležem čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje, z 18,3 % zvišala na 20,2 % (v povprečju vseh družb je bila 30,7-odstotna, v povprečju družb vseh predelovalnih dejavnosti pa kar 64,8-odstotna). Izboljšanje nakazuje na nekaj uspeha pri prodoru in ohranjanju tržnega deleža živilskih proizvodov na vse zahtevnejših izvoznih trgih. K skupnemu prihodku družb so prispevale tudi skupne subvencije, dotacije in podobni prihodki, vendar pa je njihov delež v prihodku v družbah živilsko predelovalne dejavnosti precej nižji kot v družbah primarne dejavnosti in približno na enakem nivoju kakor v vseh gospodarskih družbah. V letu 2010 je znašal 0,4 % (v gospodarskih družbah primarne dejavnosti 4,2 %) ¹⁴.

¹⁴ Pri tem pa so subvencije, dotacije in podobni prihodki za nekatere gospodarske družbe izjemno velikega pomena. Podatki po prejemnikih sredstev so javnega značaja in za evropsko proračunsko obdobje 2010 dostopni na spletni strani Agencije za kmetijske trge in razvoj podeželja (http://www.arskrp.gov.si/si/o_agenciji/informacije_javnega_znacaja/prejemniki_sredstev/prejemniki_sredstev_2010/).

Tabela 3: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti proizvodnje živil in pijač v letih 2008, 2009 in 2010

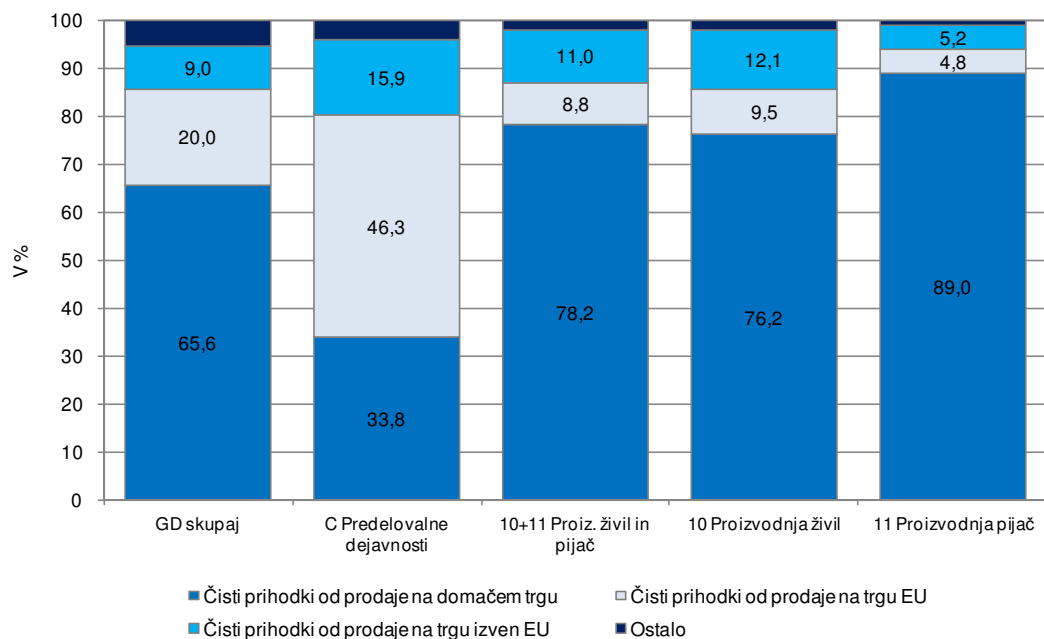
	2008	2009	2010
Število gospodarskih družb	532	560	592
Število zaposlenih ¹	14.358	13.329	13.007
Delež v zaposlenosti vseh gosp. družb (v %)	2,81	2,78	2,81
Delež v dodani vrednosti vseh gosp. družb (v %)	2,59	2,77	2,59
Neto ² čisti dobiček/izguba (v tisoč EUR)	11.898	-109.373	7.688
VELIKOST			
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	5.632	4.594	4.143
Število zaposlenih/podjetje	27,0	23,8	22,0
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI			
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	206	199	191
GOSPODARNOST			
Gospodarnost poslovanja	1,028	1,039	1,033
DONOSNOST			
Donosnost sredstev (v %)	0,40	-4,12	0,31
Donosnost prihodkov (v %)	0,55	-5,61	0,40
PRODUKTIVNOST			
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	32.453	34.071	33.175
STROŠKI DELA			
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	19.646	20.202	20.744
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	60,5	59,3	62,5
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST			
Delež dolga v virih sredstev (v %)	58,6	59,7	60,9
Delež kratk. obveznosti v virih sredstev (v %)	36,6	39,0	42,0
Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev (v %)	64,3	59,2	65,6
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	87,5	80,0	85,3
IZVOZNA USMERJENOST			
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	18,6	18,3	20,2
STRUKTURA SREDSTEV			
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	64,4	68,0	59,6
Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	16,1	15,5	17,6

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecv na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju. Kazalnik je izračunan kot razmerje med številom delovnih ur v koledarskem (obračunskem) letu, za katere so zaposleni dobili plačo in nadomestilo plače ter možnimi delovnimi urami za koledarsko (poslovno) leto. ²Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

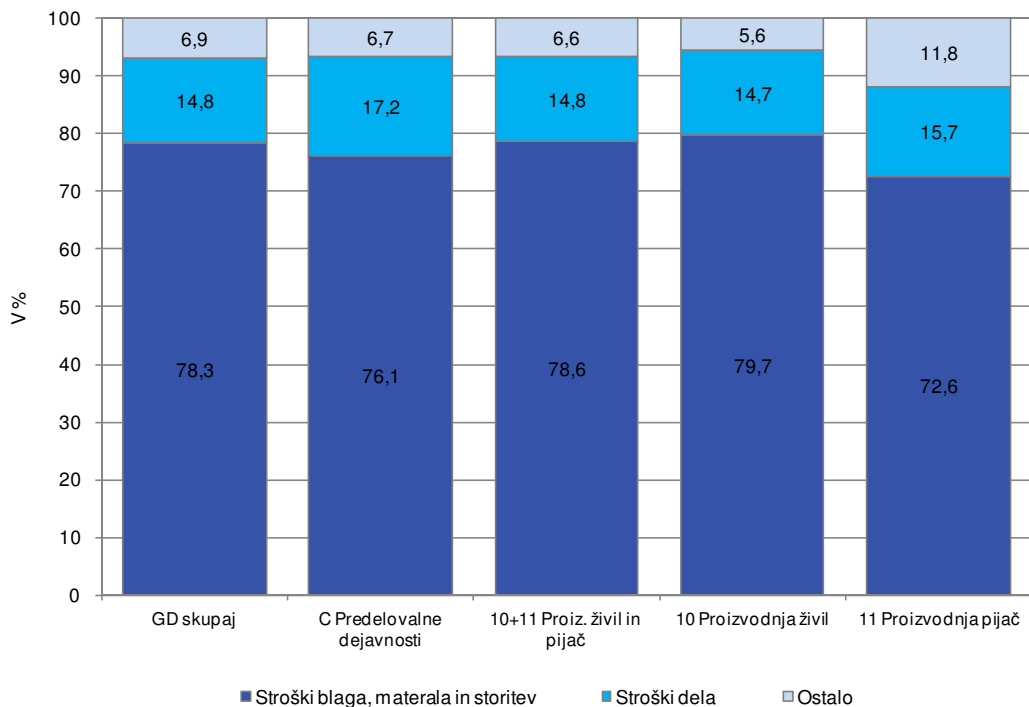
Večina gospodarskih družb in zaposlenih, ki ustvarijo tudi večji del dodane vrednosti, je v treh od desetih skupin, in sicer v proizvodnji pekarskih izdelkov in testenih, mesa in mesnih izdelkov ter pijač. Znižali so se tudi skupni odhodki in to za 6,8 o. t. bolj kot skupni prihodki. Odhodki so se znižali na vseh treh ravneh poslovanja, a mnogo bolj kot poslovni so se znižali finančni in drugi: poslovni za 0,6 %, finančni za 63,0 %, drugi pa za 73,8 %. Stroški blaga, materiala in storitev so se znižali le malo, za 0,1 %. Ob nižjih poslovnih odhodkih in prihodkih se je njihov delež v poslovnih odhodkih z 78,1 % zvišal na 78,6 %, v poslovnih prihodkih pa s 75,2 % na 76,1 %. Pri tem so se stroški materiala znižali za 1,3 % (v vseh družbah skupaj so se zvišali za 13,8 %), stroški energije pa zvišali za 13,1 % (v vseh družbah skupaj podobno). Stroški dela so se ob nižji zaposlenosti zvišali za 0,2 %, s tem pa je njihov delež v znižani dodani vrednosti porasel za 3,2 o. t., z 59,3 % na 62,5 %. Delovna stroškovnost, merjena s tem kazalnikom, se je lani tako poslabšala.

Slika 16: Struktura poslovnih prihodkov v vseh gospodarskih družbah, v vseh družbah predelovalne dejavnosti ter v družbah v proizvodnji živil in pijač, leto 2010

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Slika 17: Struktura poslovnih odhodkov v vseh gospodarskih družbah, v vseh družbah predelovalne dejavnosti ter v družbah v proizvodnji živil in pijač, leto 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb), lastni izračuni.

V letu 2010 se je pomen teh treh skupin še okrepil. K živilsko predelovalni industriji so prispevale 72,5 % števila družb, 69,7 % zaposlenih in 64,6 % dodane vrednosti. Med njimi pa so bile lani precejšnje razlike v razvoju, saj je na pomenu močno pridobivala proizvodnja pekarskih izdelkov in testenin, proizvodnja pijač pa je izgubljala. V proizvodnji pekarskih izdelkov in testenin, kjer je največje število družb in največ zaposlenih, je bila ustvarjena tudi najvišja dodana vrednost v živilsko predelovalni industriji. Število družb v tej skupini se je lani povečalo za 11 % (z 256 na 285), zaposlenost za 10 % (s 3.693 na 4.048), dodana vrednost pa ob 3-odstotni rasti produktivnosti za skoraj 13 % (s 87,9 mio EUR na 99,9 mio EUR). Tolikšna rast je bila med vsemi posameznimi skupinami v dejavnosti daleč najvišja (v povprečju živilsko predelovalne industrije se je dodana vrednost znižala za 5 %). V proizvodnji pijač pa so bila gibanja nasprotna. Število teh družb se je lani znižalo za eno (s 70 na 69), zaposlenost za 2,8 % (s 1.621 na 1.576), dodana vrednost pa ob 14 % nižji produktivnosti za več kot 16 % (s 104,7 mio EUR na 87,6 mio EUR). Prispevek dodane vrednosti družb v proizvodnji pijač k dodani vrednosti živilsko predelovalne industrije se je znižal za 3 o. t., s 23 % na 20 %.

Skupni pozitivni izid živilsko predelovalne industrije je rezultat pozitivnega izida v vseh skupinah dejavnosti, razen v proizvodnji krmil in hrane za hišne živali ter predvsem v proizvodnji pijač.

Gospodarske družbe v skupini proizvodnje pijač so lani drugo leto zapored ustvarile neto čisto izgubo, a precej nižjo kakor v letu prej (8,2 mio EUR, v letu prej kar 125,2 mio EUR). K negativnemu izidu so ponovno največ prispevale družbe v proizvodnji piva, kjer je bilo poslovanje tudi lani na ravni delovanja iz osnovne dejavnosti pozitivno, negativno pa iz financiranja (na tej ravni izguba v višini 25,2 mio EUR, v letu prej 130,8 mio EUR). Gospodarske družbe v skupini proizvodnje živil pa so ustvarile neto čisti dobiček v skoraj isti višini kakor v letu prej (15,9 mio EUR, v letu prej 15,8 mio EUR). Poslovanje je bilo negativno v proizvodnji krmil in hrane za hišne živali, v vseh ostalih osmih pa pozitivno, a se je v večini skupin poslabšalo. To velja tudi za družbe v predelavi mleka, ki so ena izmed najpomembnejših skupin slovenske živilsko predelovalne industrije in je njihovo uspešno poslovanje pomembno tudi za ohranjanje prireje mleka na kmetijskih gospodarstvih. Mlekarne so po večletnih izgubah že tretje leto zapored prikazale neto čisti dobiček, ki pa je bil nižji kakor v letu prej (3,9 mio EUR, v letu prej 7,1 mio EUR). V nasprotju z njimi so družbe v proizvodnji mesa in mesnih izdelkov, ki s stališča ohranjanja kmetijstva in živilstva prav tako sodijo med pomembnejše skupine, poslovanje precej izboljšale in neto čisti dobiček iz leta prej povečale (na 4,0 mio EUR, v letu prej 1,3 mio EUR). V obdobju pred tem so poslovale negativno, k izboljšanju skupnega rezultata pa so prispevali tudi stečajni nelikvidnih podjetij.

5 RUDARSTVO

V letu 2010 se je dodana vrednost v gospodarskih družbah rudarstva (SKD B) znižala, tokrat spet predvsem v premogovno-energetskem delu dejavnosti. Dodana vrednost v rudarstvu se je leta 2010 znižala za 4,8 %, zaposlenost pa bolj, kar pomeni nadaljnje izboljšanje produktivnosti dela. Medtem ko se manjši del znižanja zaposlenosti nanaša na neenergetski del rudarstva in je posledica gospodarskega zastoja, se večji del (dobre štiri petine) znižanja nanaša na premogovništvo in sodi v proces ohranjanja konkurenčnosti te dejavnosti na liberaliziranem energetskem trgu EU. Delež stroškov dela v dodani vrednosti se tudi še znižuje in s 67,2 % samo še za 4,2 o. t. presega povprečnega pri vseh gospodarskih družbah. Tudi sicer nekoliko višji delež stroškov dela v dodani vrednosti upravičujejo težje delovne razmere v rudarstvu.

Tabela 4: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb rudarstva v obdobju 2008–2010

	2008	2009	2010
Število gospodarskih družb	66	71	73
Število zaposlenih ¹	3.321	3.094	2.827
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	0,7	0,6	0,6
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	0,8	0,9	0,8
Neto ² čisti dobiček/izguba (v tisoč EUR)	-3.286	1.859	-477
VELIKOST			
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	7.333	6.887	7.129
Število zaposlenih/podjetje	50,3	43,6	38,7
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI			
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	144	158	180
GOSPODARNOST			
Gospodarnost poslovanja	1,013	1,044	1,017
DONOSNOST			
Donosnost sredstev (v %)	-0,7	0,4	-0,1
Donosnost prihodkov (v %)	-1,0	0,6	-0,2
PRODUKTIVNOST			
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	44.147	47.830	49.855
STROŠKI DELA			
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	32.426	32.695	33.498
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	73,5	68,4	67,2
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST			
Delež dolga v virih sredstev (v %)	49,4	51,2	52,7
Delež kratkor. obveznosti v virih sredstev (v %)	24,7	24,9	25,8
Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev (v %)	67,1	66,1	64,0
Dolgor. pokritost dolgor. sredstev in zalog (v %)	94,1	94,5	92,8
IZVOZNA USMERJENOST			
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	9,2	11,3	14,5
STRUKTURA SREDSTEV			
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	75,4	74,6	75,9
Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	32,2	31,5	32,6

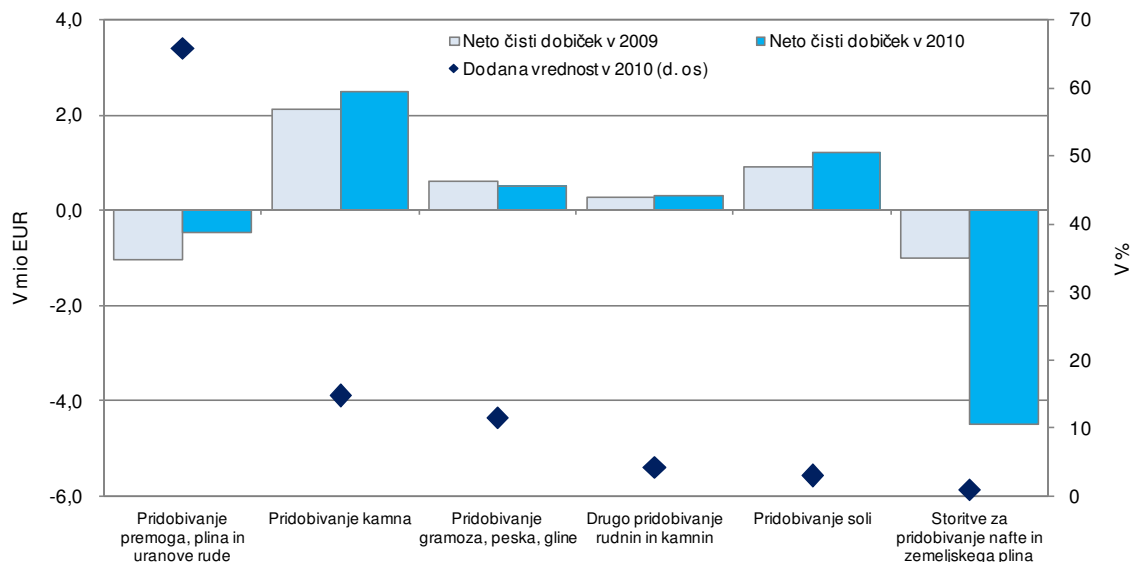
Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlencev na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju. Kazalnik je izračunan kot razmerje med številom delovnih ur v koledarskem (obračunskem) letu, za katere so zaposleni dobili plačo in nadomestilo plače ter možnimi delovnimi urami za koledarsko (poslovno) leto. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

V rudarstvu se je v letu 2010 zmanjševanje števila zaposlenih nadaljevalo še malo hitreje kakor prejšnja leta. Število zaposlenih se je od leta 1995 do lani znižalo z 8.732 na 2.827, to je za 67,6 % ali v povprečju po 7,2 % letno, samo v letu 2010 pa se je zaposlenost znižala za 8,6 %. Zniževanje zaposlenosti je

vezano na postopno zapiranje rudnikov rjavega premoga in racionalnejšo proizvodnjo v še delujočih rudnikih. V letu 2010 se je tako število zaposlenih v rudarstvu znižalo za 267, od tega za 218 v premogovništvu.

Slika 18: Struktura dodane vrednosti v gospodarskih družbah rudarstva v letu 2010 ter poslovni rezultat, 2009 in 2010

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Uspešnost poslovanja gospodarskih družb rudarstva je v zadnjem desetletju precej nihala. Končni poslovni rezultat je v omenjenem obdobju variiral med 10,0 mio EUR neto čiste izgube (v letu 2005) in 8,8 mio EUR neto čistega dobička (v letu 2007). Potem ko so v letu 2009 zabeležili 1,859 mio EUR neto čistega dobička, so v letu 2010 izkazali 477 tisoč EUR neto čiste izgube. Dejavnost rudarstva je sicer zgolj iz poslovanja dosegla neto dobiček v višini 5,1 mio EUR, a je neto izguba iz financiranja znašala 4,6 mio EUR, neto dobiček zunaj rednega delovanja 1,1 mio EUR in vsi davki 2,1 mio EUR. V večini let je premogovništvo poslovalo v rdečih številkah, neenergetske dejavnosti rudarstva, od katerih so nekatere vezane tudi na gradbeništvo in avtocestno gradnjo (pridobivanje kamna, gramoza, peska ...), pa so poslovale z dobičkom. Zadnja leta in še posebej v letu 2010 pa se je močno povečala tudi izguba v dejavnosti odkrivanja novih nahajališč nafte in zemeljskega plina.

Kljub zmanjševanju obsega poslovanja energetskega dela rudarstva še vedno pomeni dve tretjini celotne dejavnosti rudarstva po ustvarjeni dodani vrednosti in vsa leta posluje z izgubo. V energetskega dela rudarstva uvrščamo pridobivanje rjavega premoga in lignita, pridobivanje uranove in torijeve rude ter storitve za pridobivanje nafte in zemeljskega plina (podrazredi SKD 05.200, 07.210 in 09.100). Te dejavnosti so v letu 2010 ustvarile 66,7 % dodane vrednosti rudarstva, medtem ko je bil v letu 2002 njihov delež še za okoli 20 o. t. višji. V letu 2010 se je dodana vrednost v energetskega delu rudarstva znižala za 8,2 %, kar je zlasti posledica večjega znižanja prodajnih prihodkov od odhodkov ter znižanja subvencij. Praktično vso dodano vrednost energetskega dela rudarstva ustvarijo v premogovništvu. Medtem ko so v premogovništvu prejšnja leta praviloma ustvarjali tudi največjo izgubo, je bila ta v letu 2010 manjša, povečala pa se je neto čista izguba v dejavnosti storitev za pridobivanje nafte in zemeljskega plina, ki je dosegla kar 4,493 mio EUR. Neto čista izguba celotnega energetskega rudarstva je v letu 2010 znašala 4,973 mio EUR (v letu 2009 2.074 mio EUR). Medtem ko je energetskega del rudarstva v letu 2009 dobil 21,2 mio EUR subvencij vezanih na poslovanje, jih je v letu 2010 za 5,0 mio EUR manj, kar je seveda tudi vplivalo na poslabšanje poslovnega rezultata.

V neenergetskem delu rudarstva (to je pridobivanje rudnin in kamnin, oddelek SKD 08) se je v letu 2010 dodana vrednost povečala nekoliko bolj kakor v gospodarskih družbah. Neenergetski del rudarstva vključuje raznovrstne dejavnosti in veliko jih posredno ali neposredno oskrbuje gradbeno dejavnost. Kljub krizi v gradbeništvu pa je celotno neenergetsko rudarstvo v letu 2010 dodano vrednost povečalo za 2,9 % in neto čisti dobiček za 15,6 %, na 4,495 mio EUR. Podrobnejša analiza dejavnosti pokaže, da sta se poslabšala poslovni rezultat in dodana vrednost le v dejavnosti pridobivanje gramoza, peska in gline (SKD 08.120), ki je najbolj neposredno povezana z gradbeništvom, medtem ko sta se v ostalih treh dejavnostih neenergetskega rudarstva – pridobivanje kamna (SKD 08.110), pridobivanje soli (SKD 08.930) ter drugo pridobivanje rudnin in kamnin (SKD 08.990) – poslovni rezultat in dodana vrednost izboljšala.

6 PREDELOVALNE DEJAVNOSTI

Družbe predelovalnih dejavnosti so nadpovprečno (glede na vse družbe) povečale dodano vrednost, znova pa so manjšo dodano vrednost ustvarile nizko tehnološko zahtevne panoge¹⁵. Družbe v predelovalnih dejavnostih so v letu 2010, po močnejšem padcu kot v povprečju vseh gospodarskih družb v kriznem letu 2009, ustvarile 4,7 % višjo dodano vrednost in zaposlovale 3,5 % manj delavcev. Tehnološko zahtevnejše panoge so ustvarile 5,4 % višjo dodano vrednost, k čemur sta prispevali proizvodnja IKT opreme in električnih naprav ter proizvodnja vozil in plovil, ki sta skupaj s kemično in farmacevtsko ter kovinsko industrijo ustvarili 57,4 % dodane vrednosti in zaposlovali polovico vseh zaposlenih v dejavnosti¹⁶. V tehnološko zahtevnejših panogah se je število zaposlenih zmanjšalo za 4,4 %, najbolj v proizvodnji drugih strojev in naprav (za 11,7 %). V tehnološko najmanj zahtevnih panogah se je dodana vrednost, po 10-odstotnem padcu v letu 2009, lani znižala še za 7,3 %, med njimi je bila višja le v lesni industriji. Število zaposlenih se je v tej skupini panog zmanjšalo najbolj (za 7,5 %), padec pa je bil znova največji v tekstilni industriji (17,2 % manj zaposlenih), ki je največ prispevala tudi k padcu dodane vrednosti nizko tehnološko zahtevnih panog. Pomen tehnološko najmanj zahtevnih panog v strukturi dejavnosti se je zmanjšal, povečal pa se je delež srednje nizko tehnološko zahtevnih panog v dodani vrednosti in zaposlenosti dejavnosti (Slika 19). Dodana vrednost, ki so jo ustvarile srednje nizko tehnološko zahtevne panoge je bila (po 22,3-odstotnem padcu leto prej) višja za 14,1 %, najbolj se je povečala v kovinski industriji (za 17,2 %), ki je kot najpomembnejša srednje nizko tehnološko zahtevna panoga največ prispevala k dvigu njihovega deleža v strukturi dejavnosti. V proizvodnji izdelkov iz gume in plastičnih mas ter proizvodnji nekovinskih mineralnih izdelkov se je število zaposlenih povečalo, ob 0,9 % manjšem številu zaposlenih v kovinski industriji je bilo v povprečju srednje nizko tehnološko zahtevnih panog število zaposlenih večje za 1,2 %.

Večina družb predelovalnih dejavnosti, predvsem iz tehnološko manj zahtevnih panog, zaposluje manj kot 10 delavcev, delež mikro podjetij se je zaradi zmanjševanja števila zaposlenih še povečal¹⁷. Tri četrtine vseh družb dejavnosti, predvsem iz srednje nizko in nizko tehnološko zahtevnih panog, je imelo manj kot 10 zaposlenih in je ustvarilo 5,4 % dodane vrednosti. Tehnološko manj zahtevne panoge so sicer v povprečju zaposlovale manj kot 20 delavcev¹⁸, le v usnjarski industriji so podjetja v povprečju zaposlovala nekaj več kot 70 delavcev. Skupaj z majhnimi družbami ima več kot 90 % družb v dejavnosti manj kot 50 zaposlenih. Mikro in majhna podjetja so skupaj ustvarila slabo petino dodane vrednosti dejavnosti, od tega tri četrtine podjetja iz tehnološko manj zahtevnih panog. Na drugi strani so velika podjetja, kamor se je uvrstilo 1,6 % podjetij, ustvarila več kot polovico dodane vrednosti dejavnosti. Skupaj s srednje velikimi podjetji so ustvarila štiri petine dodane vrednosti, polovico od tega družbe iz tehnološko zahtevnejših panog, ki so

---

¹⁵ Na podlagi Eurostatove klasifikacije ('High-technology' and..., 2009) ločimo 4 skupine panog po tehnološki zahtevnosti. Srednje visoko in visoko tehnološko zahtevne panoge so: kemična in farmacevtska industrija (C20–21), proizvodnja IKT opreme in električnih naprav (C26–27), proizvodnja drugih strojev in naprav (C28), proizvodnja vozil in plovil (C29–30). Srednje nizko tehnološko zahtevne panoge so: proizvodnja koksa in naftnih derivatov (C19), proizvodnja izdelkov iz gume in plastičnih mas (C22), proizvodnja drugih nekovinskih mineralnih izdelkov (C23), kovinska industrija (C24–25), popravila in montaža strojev in naprav (C33). Nizko tehnološko zahtevne panoge so: prehrabena industrija (C10–11), tekstilna industrija (C13–14), usnjarska industrija (C15), lesna industrija (C16), papirna industrija in tiskarstvo (C17–18), pohištvna industrija in druge raznovrstne predelovalne dejavnosti (C31–32).

¹⁶ Zaradi majhnega deleža v dodani vrednosti (0,02 % leta 2010) in v zaposlenosti (0,03 % leta 2010) iz nadaljnje analize, na ravni panog izvemamo proizvodnjo koksa in naftnih derivatov (C19). Upoštevam pa ga pri agregatu srednje nizko tehnološko zahtevnih panog.

¹⁷ Mikro podjetja imajo manj kot 10 zaposlenih, majhna podjetja zaposlujejo med 10 in 49 delavcev. Srednje velika podjetja imajo med 50 in 249 zaposlenih, 250 in več delavcev pa zaposlujejo velika podjetja (European Commission – Enterprise and Industry, 2011).

¹⁸ V nizko tehnološko zahtevnih panogah so družbe v povprečju zaposlovale 16,9 delavca, v srednje nizko tehnološko zahtevnih panogah pa 19,4 delavca.

predstavljale tretjino velikih in srednje velikih podjetij (Slika 20). Sicer so tehnološko zahtevnejša podjetja v povprečju zaposlovala okoli 50 delavcev, enkrat več kot v povprečju dejavnosti (glej tudi Okvir 1).

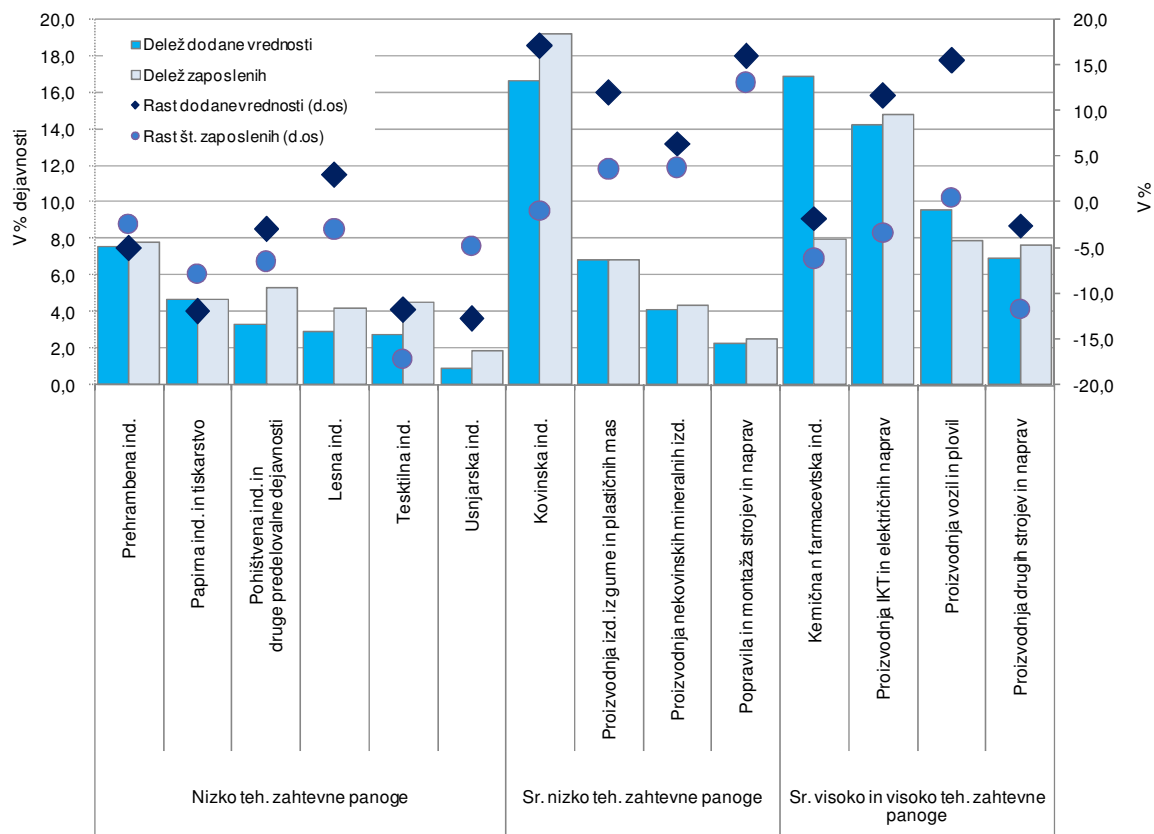
Tabela 5: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v predelovalnih dejavnostih, 2008–2010

	2008	2009	2010
Število gospodarskih družb	6.676	6.726	6.906
Število zaposlenih ¹	198.011	172.775	166.685
Delež dejavnosti v zaposlenosti (v %)	38,8	36,0	36,0
Delež v dodani vrednosti vseh družb (v %)	35,2	33,2	34,2
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	588.073	208.983	360.781
VELIKOST			
Sredstva / podjetje (v tisoč EUR)	3.512	3.296	3.259
Število zaposlenih / podjetje	29,7	25,7	24,1
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI			
Povprečna sredstva / zaposlenega (v tisoč EUR)	114	130	132
GOSPODARNOST			
Gospodarnost poslovanja	1,046	1,033	1,038
DONOSNOST			
Donosnost sredstev, v %	2,60	0,93	1,63
Donosnost prihodkov, v %	2,35	1,04	1,61
PRODUKTIVNOST			
Dodana vrednost / zaposlenega (v EUR)	32.003	31.523	34.205
STROŠKI DELA			
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	20.135	20.583	21.955
Stroški dela v dodani vrednosti, v %	62,9	65,3	64,2
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST			
Delež dolga v virih sredstev, v %	57,9	56,5	57,3
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev, v %	39,3	36,7	38,1
Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev, v %	76,5	76,5	78,7
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog, v %	87,3	91,0	91,6
IZVOZNA USMERJENOST			
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje, v %	62,6	62,2	64,8
STRUKTURA SREDSTEV			
Delež dolgoročnih sredstev v sredstvih, v %	55,0	56,9	54,2
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih, v %	30,1	30,0	30,4

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

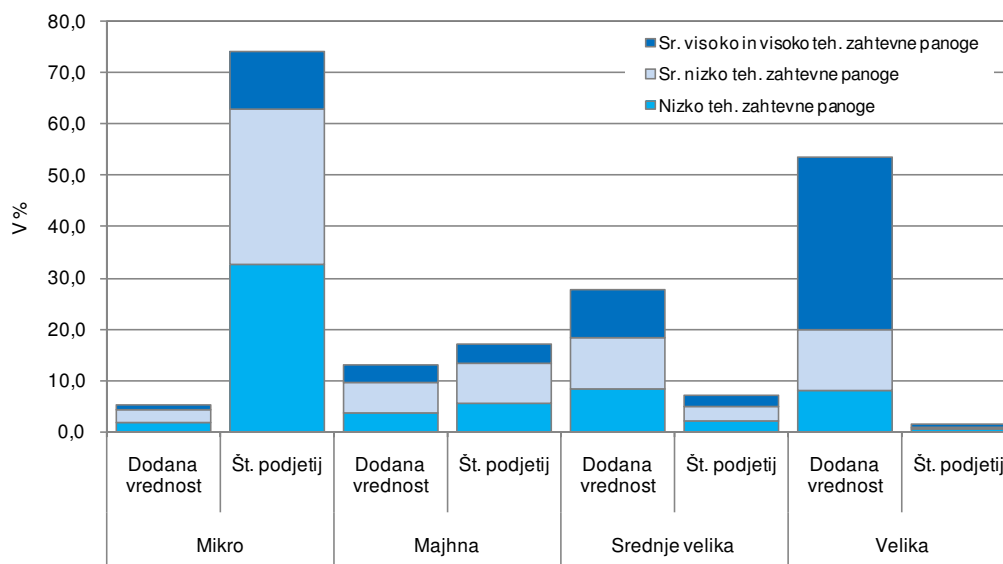
Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecv na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju. Kazalnik je izračunan kot razmerje med številom delovnih ur v koledarskem (obračunskem) letu, za katere so zaposleni dobili plačo in nadomestilo plače ter možnimi delovnimi urami za koledarsko (poslovno) leto. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Slika 19: Struktura dodane vrednosti in zaposlenosti predelovalnih dejavnosti po tehnološki zahtevnosti panog, 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb), lastni izračuni.

Slika 20: Struktura predelovalnih dejavnosti po velikosti podjetij, 2010

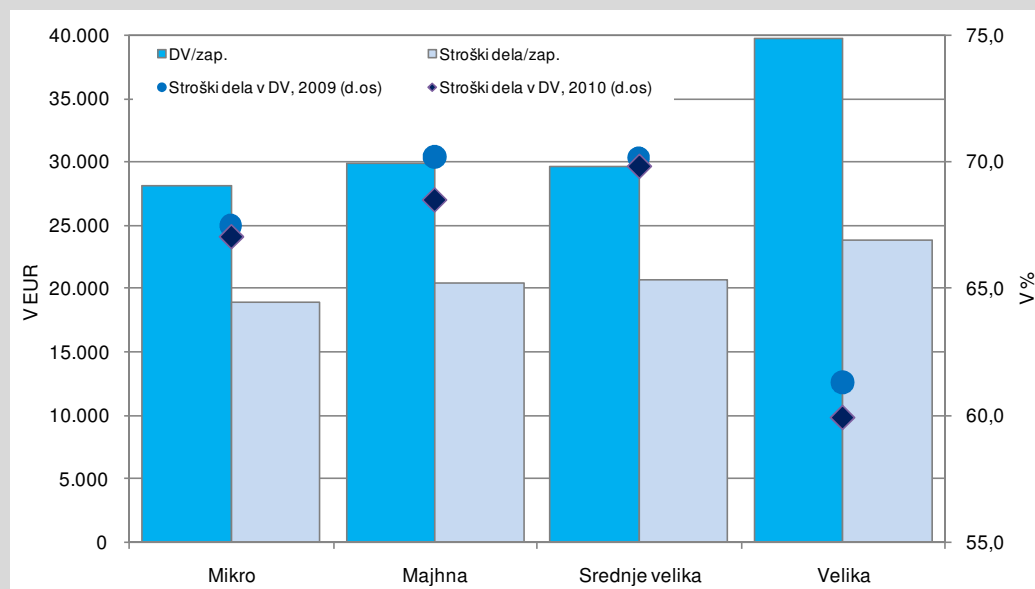

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb), lastni izračuni.

Okvir 1: Poslovanje družb predelovalnih dejavnosti po velikosti oz. številu zaposlenih

Mikro in majhna podjetja so leta 2010 predstavljala 91,3 % družb dejavnosti in so zaposlovala okoli petino zaposlenih v dejavnosti (21,9 % leta 2010). Mikro podjetja so najmanj produktivna, kar je deloma rezultat nižje tehnološki zahtevnosti večine teh podjetij. Nižji kot v povprečju dejavnosti so tudi stroški dela na zaposlenega, k čemur prispeva tudi struktura zaposlenih (v tehnološko manj zahtevnih panogah so pretežno zaposleni manj kvalificirani delavci). V velikih podjetjih, ki so najbolj izvozno usmerjena (na tujem trgu ustvarijo okoli 80 % prihodkov od prodaje; mikro podjetja okoli petino), sta zaradi (tehnološke) zahtevnosti dela in strukture zaposlenosti (bolj kvalificirana delovna sila) produktivnost dela in stroški dela na zaposlenega najvišji, delež stroškov dela v dodani vrednosti pa je najmanjši (Slika 21).

Slika 21: Produktivnost in stroškovna učinkovitost v predelovalnih dejavnostih, po velikosti družb, 2009–2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb), lastni izračuni.

V letu 2010 so velika in srednje velika podjetja precej izboljšala poslovne rezultate, poslovanje majhnih in mikro podjetij pa je bilo manj uspešno. Vpliv poslovnih rezultatov mikro in majhnih podjetij na poslovanje celotnih predelovalnih dejavnosti je sicer zanemarljiv, saj večino neto čistega dobička ustvarijo velika podjetja. Leta 2010 so z neto čisto izgubo poslovala majhna podjetja, ki so zaradi večjih finančnih odhodkov (za 52,1 %) edina povečala neto finančno izgubo (za 74,2 %). Dobiček iz poslovanja pa se je zmanjšal v mikro podjetjih, kjer se je zaradi večje rasti poslovnih odhodkov kot poslovnih prihodkov poslabšala tudi gospodarnost poslovanja (Tabela 6).

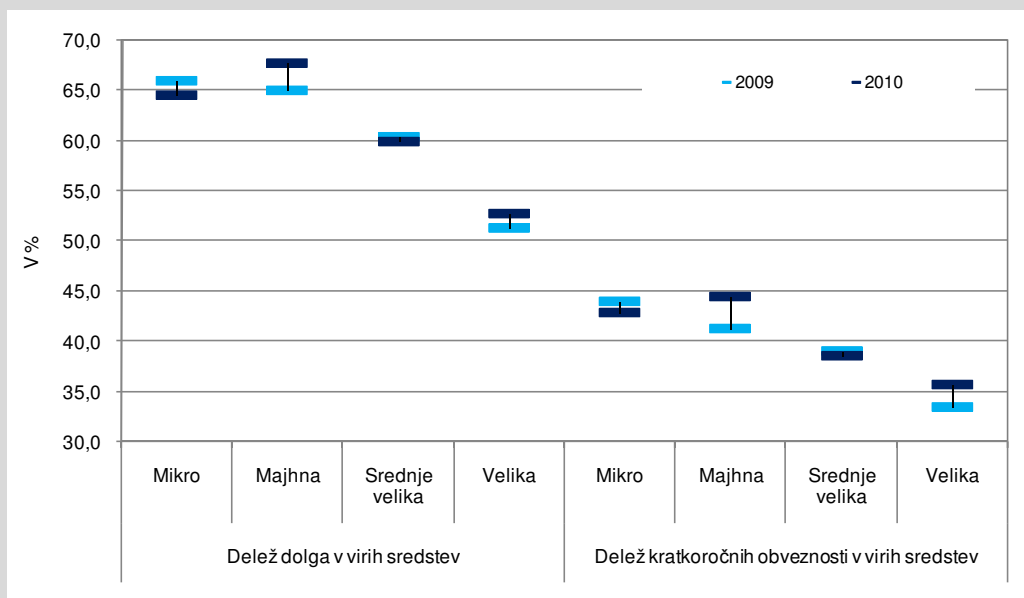
Tabela 6: Rezultati poslovanja predelovalnih dejavnosti, po velikosti družb, 2010

	Neto čisti dobiček, v mio EUR		Neto dobiček iz poslovanja, v mio EUR		Neto izguba iz financiranja, v mio EUR	
	2010	2009	2010	2010/2009	2010	2010/2009
Mikro	8,1	2,8	21,9	-10,9	-14,7	-19,2
Majhna	-33,4	2,1	63,9	15,5	-95,6	74,2
Srednje velika	33,4	-21,3	136,6	16,0	-87,2	-36,0
Velika	352,7	225,5	580,4	35,1	-168,6	-17,6

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb), lastni izračuni.

Mikro in majhna podjetja so v povprečju bolj zadolžena, leta 2010 je dolg predstavljal okoli dve tretjini njihovih sredstev. Večji kot v povprečju dejavnosti je tudi delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev teh družb, ki so tako soočene s strožimi pogoji financiranja. Leta 2010 se je struktura dolga spremenila predvsem v majhnih podjetjih, kjer se je povečal delež kratkoročnih obveznosti (Slika 22). Predvsem mikro podjetja pa tudi težje dobijo sredstva s strani bank, ki predstavljajo manj kot petino njihovih kratkoročnih obveznosti, medtem ko v ostalih družbah v povprečju zajemajo okoli tretjino kratkoročnih obveznosti.

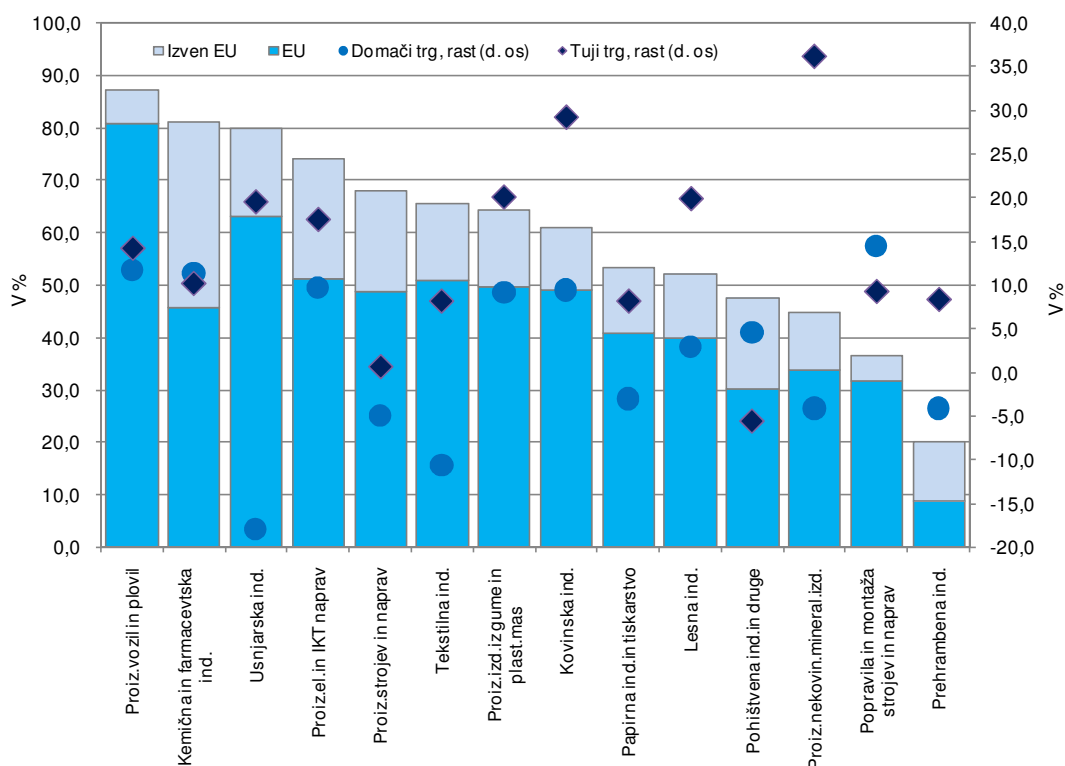
Slika 22: Zadolženost predelovalnih dejavnosti, po velikosti družb, 2009 in 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb), lastni izračuni.

K višjim prihodkom od prodaje je prispevala predvsem rast prodaje na tujem trgu, izvozna usmerjenost predelovalnih dejavnosti se je zato znova povečala. Po okoli petino nižjem prihodku od prodaje na domačem in tujem trgu leta 2009 se je leta 2010 prihodek od prodaje na tujem trgu v letu 2010 povečal za 15,2 %, na domačem trgu pa le za 3,0 %. V tehnološko najmanj zahtevnih panogah, ki so usmerjene večinoma na domači trg, se je prihodek od prodaje na domačem trgu še zmanjšal (za 3,1 %), manj kot v povprečju dejavnosti pa se je povečal njihov prihodek od prodaje na tujem trgu (za 8,8 %). Poleg večine nizko tehnološko zahtevnih panog se je prihodek na domačem trgu zmanjšal tudi v srednje nizko tehnološko zahtevni proizvodnji nekovinskih mineralnih izdelkov (predvsem zaradi še vedno skromne domače aktivnosti v gradbeništvu) ter v srednje visoko tehnološko zahtevni proizvodnji strojev in naprav, ki kot edina bolj izvozno usmerjena panoga tudi na tujem trgu prihodkov ni povečala. Med izvozneje usmerjenimi panogami, ki na tujem trgu ustvarijo več kot polovico prihodkov od prodaje, so rezultate na tujem trgu izboljšale predvsem srednje nizko tehnološko zahtevne panoge (za 26,6 % višji prihodki od prodaje), v katerih je bil padec leta 2009 največji. Izvozna usmerjenost teh panog se je povečala (na 59,0 %), tehnološko zahtevnejše panoge pa so ostale najbolj izvozno usmerjene (78,9 %). Manjša kot v povprečju tehnološko zahtevnejših panog (12,1 %) je bila rast prihodkov od prodaje na tujem trgu v farmacevtski industriji, ki je skromno povečala predvsem prihodke na zanjo pomembnejših trgih izven EU (Slika 23).

Slika 23: Izvozna usmerjenost pridelovalnih dejavnosti po panogah in rast prihodkov od prodaje, 2010

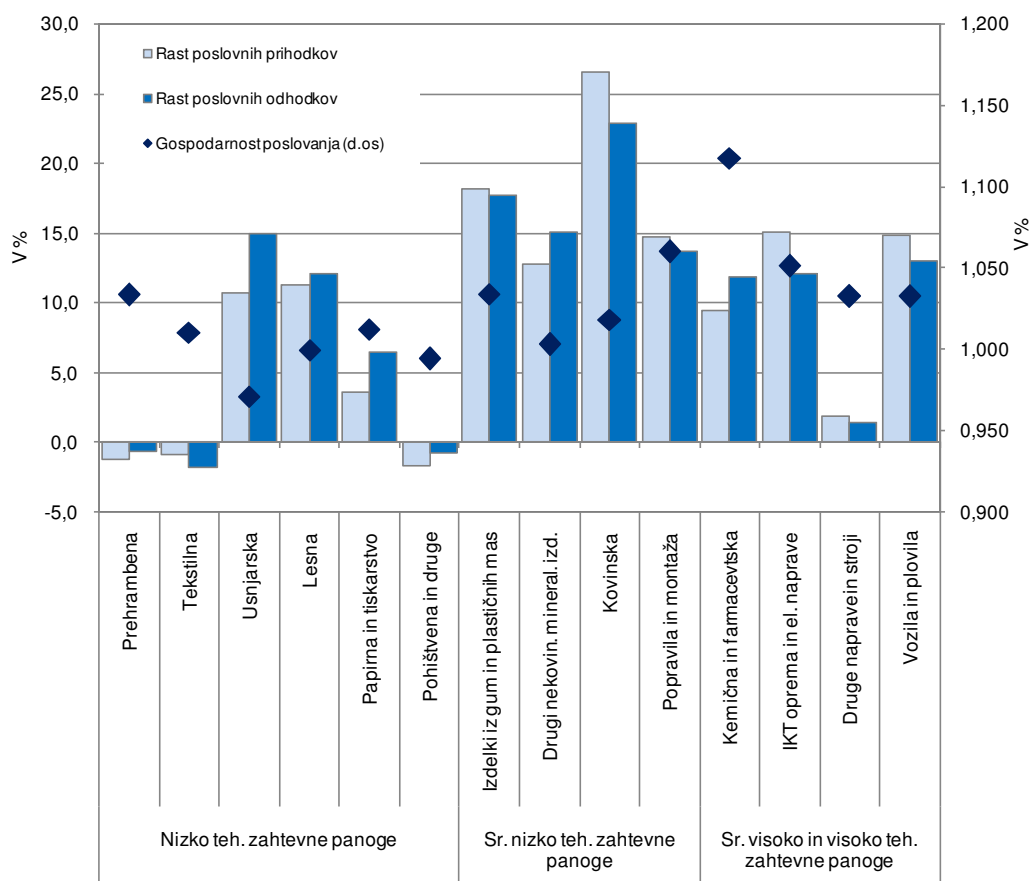
Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb), lastni izračuni.

Poslovni prihodki so se v povprečju vseh družb dejavnosti povečali bolj kot poslovni odhodki, izjema so bile le nizko tehnološko zahtevne panoge, kjer se je zato poslabšala gospodarnost poslovanja, ki je v družbah teh dejavnosti v povprečju tudi najnižja. Poslovni prihodki družb v tehnološko najmanj zahtevnih panogah so bili višji za 1,9 %, njihovi poslovni odhodki pa so se povečali za 3,0 %. Poslovni prihodki so se najbolj povečali družbam v srednje nizko tehnološko zahtevnih panogah (za 21,7 %), saj so najbolj povečale prihodke od prodaje, ki predstavljajo največji del poslovnih prihodkov. Ob večji proizvodni aktivnosti so se v teh panogah tudi poslovni odhodki povečali najbolj (za 19,9 %), predvsem stroški blaga, materiala in storitev (za 24,8 %). Tako rast poslovnih prihodkov kot odhodkov je bila v vseh srednje nizko tehnološko zahtevnih panogah višja od povprečja, gospodarnost njihovega poslovanja pa se je najbolj izboljšala. Bolj kot v povprečju dejavnosti so se povečali tudi prihodki in odhodki (za 11,5 % oz. 10,7 %) v tehnološko zahtevnejših panogah (z izjemo proizvodnje drugih strojev in naprav ter farmacevtske industrije), kjer je obremenjenost poslovnih prihodkov s poslovnimi odhodki najmanjša (Slika 24).

Ob višji dodani vrednosti in manjšem številu zaposlenih se je produktivnost dela izboljšala, povečala se je bolj kot stroški dela na zaposlenega. Zaradi manjše dodane vrednosti se produktivnost dela kljub zmanjšanju števila zaposlenih ni izboljšala v družbah iz tehnološko najmanj zahtevnih panog, ki so ostale najmanj produktivne. Najnižjo dodano vrednost na zaposlenega ustvarijo tekstilna, usnjarska, lesna in pohištevna industrija, v katerih so tudi stroški dela na zaposlenega najnižji. S spremembo zakonodaje o minimalni plači leta 2010 se je delež zaposlenih z najnižjo plačo v teh panogah najbolj povečal (Brezigar Masten in drugi, 2010). Predvsem v najmanj produktivnih panogah so stroški dela na zaposlenega na podobni ravni kot produktivnost dela. Delež stroškov dela v dodani vrednosti je sicer največji v družbah iz tehnološko najmanj zahtevnih panog. Produktivnost je višja v srednje nizko tehnološko produktivnih panogah, kjer se je najbolj povečala v gumarski in kovinski industriji, vendar še zaostaja za povprečjem dejavnosti. V tehnološko

zahtevnejših panogah, kjer je produktivnost v povprečju najvišja, izstopajo predvsem družbe v kemični in farmacevtski industriji ter proizvodnji vozil in plovil, v katerih je delež stroškov dela v dodani vrednosti najnižji. Družbe v proizvodnji drugih strojev in naprav ter proizvodnji IKT opreme in električnih naprav pa še vedno zaostajajo za povprečno ravno produktivnosti, večji kot v povprečju dejavnosti pa je tudi delež stroškov dela v dodani vrednosti (Slika 25).

Slika 24: Gospodarnost poslovanja ter rast poslovnih prihodkov in odhodkov po tehnološki zahtevnosti panog, 2010

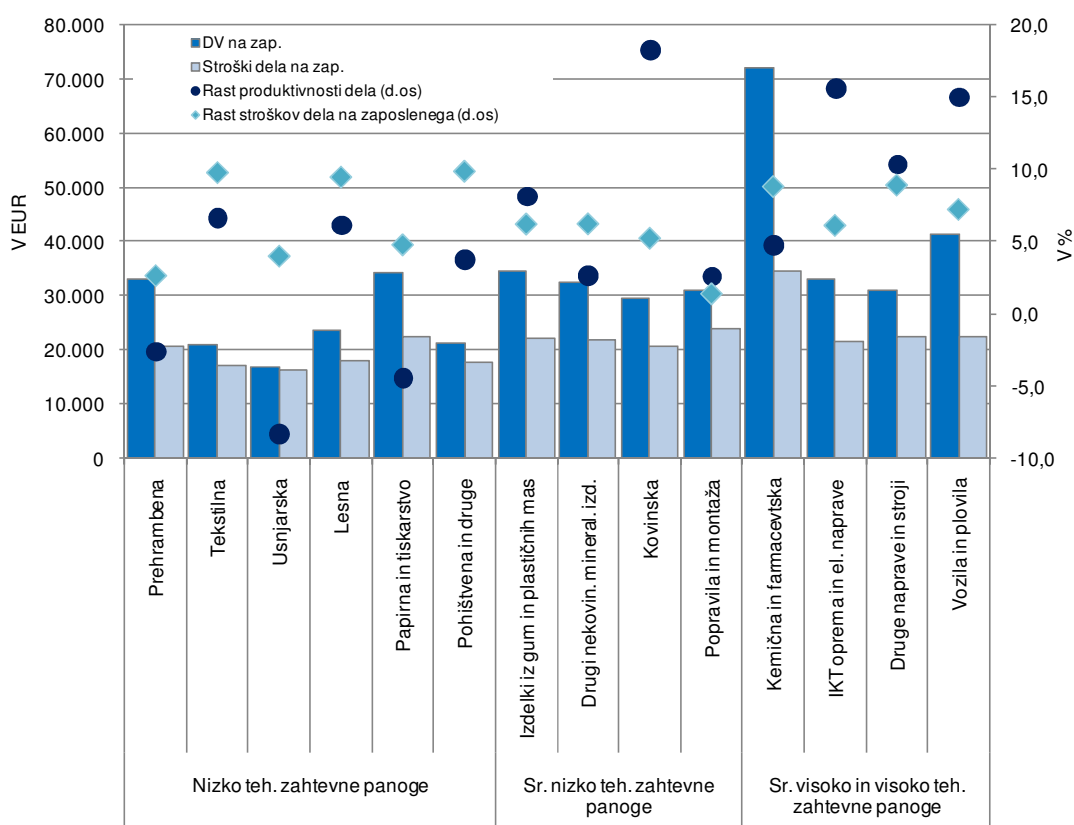
Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb), lastni izračuni.

Višji neto dobiček iz poslovanja v srednje nizko in tehnološko zahtevnejših panogah ter manjša neto finančna izguba v nizko tehnološko zahtevnih panogah so prispevali k povečanju neto čistega dobička predelovalnih dejavnosti v lanskem letu. Neto čisti dobiček je bil v povprečju vseh družb predelovalnih dejavnosti višji za 72,6 %. Družbe iz tehnološko zahtevnejših panog so kljub slabšim finančnim rezultatom edine poslovale z neto čistim dobičkom, ki se je povečal za 8,1 %. Srednje nizko tehnološko zahtevne panoge pa so, kljub višjemu poslovnemu dobičku (za 339,0 %) zaradi večje finančne izgube, še poslovale z neto čisto izgubo. Nizko tehnološko zahtevne panoge so ob skromni rasti neto poslovnega dobička kljub prepolovitvi neto finančne izgube prav tako znova ustvarile neto čisto izgubo (Slika 26). V povprečju vseh družb dejavnosti je bil neto poslovni dobiček za 28,0 % višji, najbolj (za 339,0 %) se je povečal družbam v srednje nizko tehnološko zahtevnih panogah predvsem zaradi pozitivnega rezultata kovinske industrije, ki je v letu 2009 beležila neto izgubo iz poslovanja. Največji del neto dobička iz poslovanja sicer

ustvarijo tehnološko zahtevnejše panoge, predvsem kemična in farmacevtska industrija, ki pa je lani edina med tehnološko zahtevnejšimi panogami ustvarila nižji neto poslovni dobiček tudi zaradi skromnega povečanja prihodkov od prodaje. Skromna rast prihodkov od prodaje je prispevala tudi k slabšim rezultatom nizko tehnološko zahtevnih panog, kjer je rezultate izboljšala le tekstilna industrija, ki je leto prej imela razmeroma nizek neto poslovni dobiček (za 95,3 % nižji kot leta 2008). Neto izguba iz financiranja je bila v povprečju vseh družb dejavnosti nižja za desetino, k čemur so prispevale družbe iz tehnološko najmanj zahtevnih panog, kjer se je neto finančna izguba prepolovila. Najbolj (za 74,4 %) se je znižala v prehrabeni industriji, kjer so se finančni odhodki zmanjšali za 63,0 % (najbolj iz oslabitev in odpisov finančnih obveznosti). V srednje nizko tehnološko zahtevnih panogah se je finančna izguba povečala (za 54,6 %), najbolj v kovinski industriji (za 82,1 %), kjer so se finančni odhodki povečali za 46,2 %. Najbolj se je finančna izguba povečala v tehnološko zahtevnejših panogah (za 79,5 %), kjer so se finančni rezultati najbolj poslabšali v proizvodnji strojev in naprav, ki je leto prej zaključila z neto finančnim dobičkom (Tabela 7).

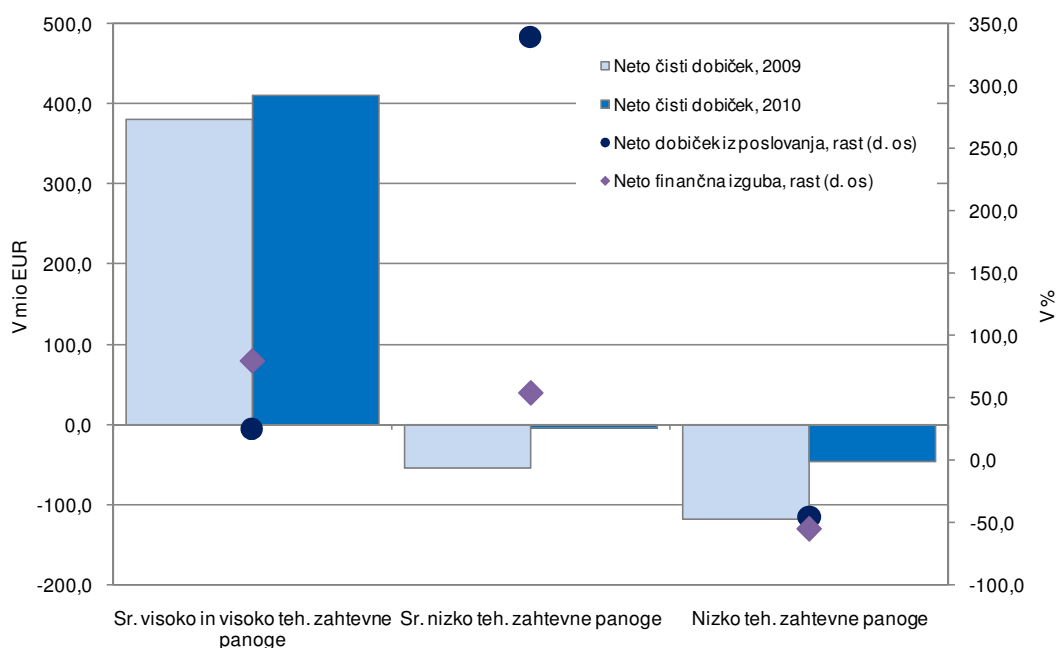
Slika 25: Produktivnost dela in stroškovna učinkovitost po tehnološki zahtevnosti panog, 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb), lastni izračuni.

Ugodnejši rezultati iz poslovanja in financiranja so prispevali k izboljšanju kazalnikov donosnosti v večini panog. Najbolj donosne družbe so v povprečju družbe v tehnološko zahtevnejših panogah, kjer so se kazalniki donosnosti zaradi slabših rezultatov iz financiranja poslabšali le v proizvodnji drugih strojev in naprav. Kazalniki donosnosti so se izboljšali tudi v nizko tehnološko zahtevni prehrabeni industriji in nekaterih srednje nizko tehnološko zahtevnih panogah (proizvodnja izdelkov iz gume in plastičnih mas, kovinska industrija, popravila in montaža strojev in naprav).

Slika 26: Poslovni rezultati družb predelovalnih dejavnosti po tehnološki zahtevnosti, 2009 in 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb), lastni izračuni.

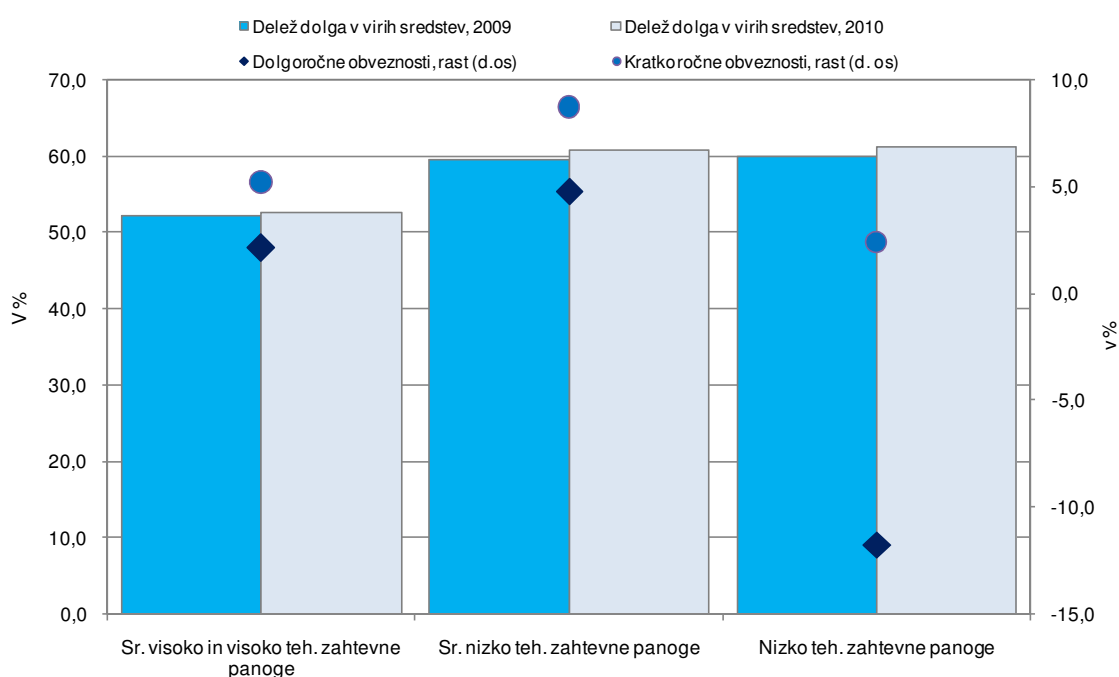
Tabela 7: Rezultati poslovanja gospodarskih družb predelovalnih dejavnosti, 2010, v mio EUR

	Neto poslovni dobiček	Neto finančna izguba	Neto dobiček iz drugega poslovanja	Neto čisti dobiček
Prehrabena ind.	60,2	-52,7	3,0	7,7
Tekstilna ind.	4,9	-17,0	1,9	-12,9
Usnjarska ind.	-8,0	-6,6	0,8	-12,9
Lesna ind.	-0,6	-9,9	4,8	-6,8
Papirna ind. in tiskarstvo	13,1	-18,1	5,8	-2,1
Pohištvna ind. In druge raznovrstne dej.	-3,7	-13,0	2,3	-16,5
NIZKO TEH. ZAHTEVNE PANOGE	63,5	-116,7	18,5	-45,2
Proiz. izd. iz gume in plastičnih mas	52,4	-16,8	4,0	29,6
Proiz. drugih nekovinskih mineralnih izd.	2,5	-12,7	1,7	-10,1
Kovinska ind.	69,4	-101,8	12,8	-28,8
Popravila in montaža strojev in naprav	17,2	-0,9	0,6	12,9
SR. NIZKO TEH. ZAHTEVNE PANOGE	143,9	-142,8	19,4	-4,9
Kemična in farmacevtska ind.	311,1	-13,4	3,2	243,6
Proiz. ikt opreme in el. naprav	143,5	-41,8	2,1	89,1
Proiz. strojev in naprav	43,2	-15,6	5,3	27,1
Proiz. vozil in plovil	98,7	-35,9	2,0	52,0
SR. VISOKO IN VISOKO TEH. ZAHT. PANOGE	595,5	-106,6	12,6	410,9
PRED. DEJAVNOSTI, SKUPAJ	802,9	-366,2	50,5	360,8

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb), lastni izračuni.

Zadolženost družb predelovalnih dejavnosti se je zaradi večjih kratkoročnih obveznosti nekoliko povečala, a je ostala nižja kot v povprečju vseh gospodarskih družb. Kratkoročne obveznosti so se povečale za 5,5 %, najbolj v srednje nizko tehnološko zahtevnih panogah. Bolj kot v povprečju dejavnosti so se kratkoročne obveznosti povečale tudi v večini nizko tehnološko zahtevnih panog, nižje so bile le v tekstilni industriji. V nizko tehnološko zahtevnih panogah so se hkrati za desetino zmanjšale dolgoročne obveznosti (višje le v usnjarski industriji), manjši je bil tudi kapital (za 7,4 %). Med tehnološko zahtevnejšimi panogami so se kratkoročne obveznosti povečale bolj kot v povprečju vseh družb dejavnosti v proizvodnji IKT opreme in električnih naprav (za 7,1 %). Zaradi padca kapitala se je zadolženost bolj povečala v proizvodnji drugih strojev in naprav, zaradi nižjih dolgoročnih obveznosti pa se je delež dolga v sredstvih zmanjšal v proizvodnji vozil ter plovil kemični in farmacevtski industriji, ki ostaja najmanj zadolžena panoga predelovalnih dejavnosti (Slika 27).

Slika 27: Zadolženost predelovalnih dejavnosti po tehnološki zahtevnosti, 2009 in 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb), lastni izračuni.

7 OSKRBA Z ELEKTRIKO, PLINOM IN PARO

V dejavnosti oskrba z elektriko, plinom in paro (SKD D) se je tudi v letu 2010 dodana vrednost precej povečala, še posebej v dejavnostih prenosa in distribucije električne energije. Dodana vrednost v dejavnosti D se je v letu 2009, ob velikem znižanju v vseh družbah, dvignila za 12,5 %, kar pa lahko v celoti pripišemo računovodskemu vstopu družbe HSE v energetska dejavnost, potem ko je bila še v letu 2008 registrirana v dejavnosti holdingov (SKD 64.2). V letu 2010 se je, ob zdaj bolj korektni primerjavi (čeprav družba Gen energija, ki pomeni drugi elektroenergetski steber v Sloveniji še vedno ni vključena v omenjeno dejavnost), dodana vrednost povečala za 5,3 % (v vseh družbah za 1,7 %). Dodana vrednost se je močno znižala v dejavnostih proizvodnje hidroelektrarn ter pri trgovanju z električno energijo, še bolj pa povečala v dejavnostih prenosa in distribucije električne energije. V dejavnosti D sicer največ dodane vrednosti ustvari dejavnost distribucije električne energije, druga po vrsti pa je dejavnost proizvodnje termoelektrarn.

Tabela 8: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb za oskrbo z elektriko, plinom in paro v obdobju 2008–2010

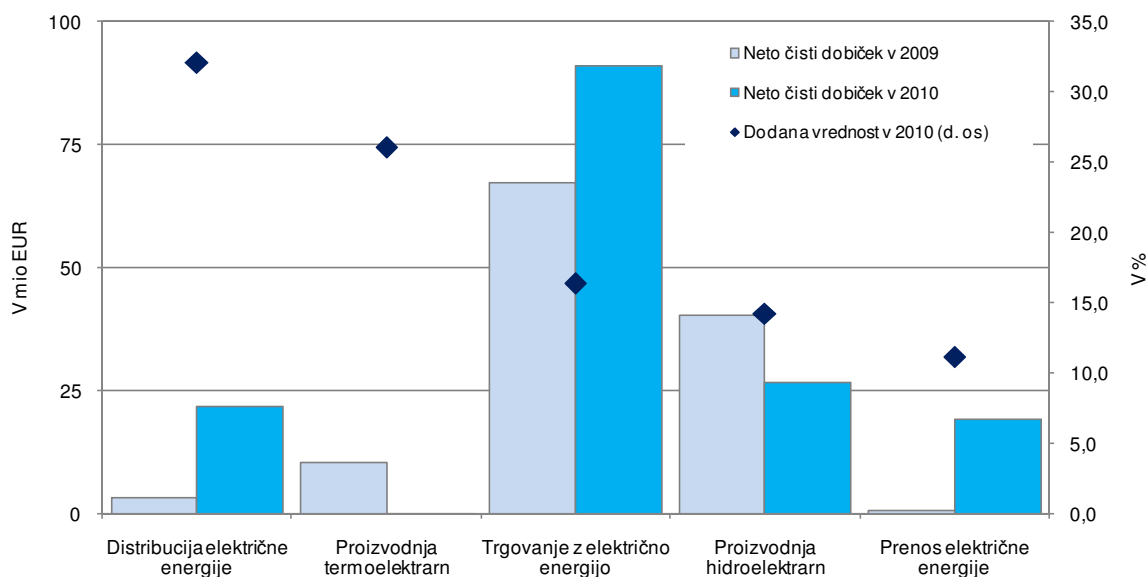
	2008	2009	2010
Število gospodarskih družb	206	269	379
Število zaposlenih ¹	7.542	7.745	7.600
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	1,5	1,6	1,6
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	3,5	4,3	4,4
Neto ² čisti dobiček/izguba (v tisoč EUR)	104.895	133.980	173.504
VELIKOST			
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	23.681	22.839	17.489
Število zaposlenih/podjetje	36,6	28,8	20,1
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI			
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	614	793	846
GOSPODARNOST			
Gospodarnost poslovanja	1,052	1,052	1,052
DONOSNOST			
Donosnost sredstev (v %)	2,3	2,2	2,7
Donosnost prihodkov (v %)	3,6	3,5	4,2
PRODUKTIVNOST			
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	82.690	90.560	97.191
STROŠKI DELA			
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	31.831	33.156	34.813
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	38,5	36,6	35,8
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST			
Delež dolga v virih sredstev (v %)	28,5	29,1	29,4
Delež kratkor. obveznosti v virih sredstev (v %)	15,1	14,3	15,8
Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev (v %)	88,5	85,7	87,2
Dolgor. pokritost dolgor. sredstev in zalog (v %)	101,5	100,7	101,6
IZVOZNA USMERJENOST			
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	8,6	17,2	25,3
STRUKTURA SREDSTEV			
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	80,8	84,5	83,5
Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	33,1	26,6	27,9

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju. Kazalnik je izračunan kot razmerje med številom delovnih ur v koledarskem (obračunskem) letu, za katere so zaposleni dobili plačo in nadomestilo plače ter možnimi delovnimi urami za koledarsko (poslovno) leto. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Poslovni rezultat dejavnosti oskrba z elektriko, plinom in paro se je v letu 2010 okreplil skoraj za tretjino. Neto čisti dobiček se je povečal s 134,0 mio EUR v letu 2009 na 173,5 mio EUR, ali za 29,5 %, kar to dejavnost uvršča med najuspešnejše v gospodarstvu. Dobiček se je najbolj povečal v dejavnosti trgovanja z električno energijo ter v dejavnostih prenosa in distribucije električne energije, najbolj pa se je znižal v dejavnosti proizvodnje hidroelektrarn. Več kot polovico neto čistega dobička dejavnosti D so v letu 2010 ustvarili v dejavnosti trgovanja z elektriko.

Slika 28: Struktura dodane vrednosti v gospodarskih družbah v dejavnosti oskrba z elektriko v letu 2010 ter poslovni rezultat v letih 2009 in 2010

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

V okviru področja oskrba z elektriko, plinom in paro je največja skupina oskrba z elektriko (skupina SKD 35.1), kjer so v letu 2010 najboljši poslovni izid dosegli v trgovanju z električno energijo (SKD 35.140). Pri oskrbi z elektriko so v letu 2010 ustvarili 91 % dodane vrednosti in tudi neto čistega dobička oskrbe z elektriko, plinom in paro. Neto čisti dobiček je znašal 158,6 mio EUR in se je glede na leto prej zvišal za 30,0 %. V okviru dejavnosti oskrba z elektriko so največ neto čistega dobička, 91,1 mio EUR, ustvarili v trgovanju z električno energijo, kar je bilo za 35,2 % več kakor leto prej. Druga po uspešnosti poslovanja je bila s 26,5 mio EUR neto čistega dobička dejavnost proizvodnje električne energije hidroelektrarn, čeravno se je dobiček glede na leto 2009 za dobro tretjino zmanjšal. Primerljive dobičke hidroelektrarnam sta imeli v letu 2010 tudi že dejavnosti distribucije in prenosa električne energije (21,9 mio EUR in 19,1 mio EUR), kjer je šlo za velika povišanja¹⁹.

¹⁹ Če bi upoštevali iz ZR 2010 revidiran podatek za dobiček ELES-a za leto 2009, ki je bil popravljen močno navzgor, bi bila rast dobička v prenosni dejavnosti precej manjša.

Oskrba s plinom (skupina SKD 35.2) in oskrba s paro in vročo vodo (skupina SKD 35.3) sta manjši dejavnosti, poslovni rezultat pa se je v prvi nekoliko poslabšal, v drugi pa precej izboljšal. V dejavnosti oskrba s plinastimi gorivi se je neto čisti dobiček v letu 2010 znižal za 2,8 %, na 5,5 mio EUR. V dejavnosti oskrba s paro in vročo vodo so v letu 2010 dosegli 9,4 mio EUR neto čistega dobička, kar je za skoraj polovico več kakor leto prej. Gospodarnost poslovanja je bila precej boljša kakor v povprečju vseh gospodarskih družb v prvi dejavnosti (1,10) in nekoliko boljša v drugi (1,04).

8 OSKRBA Z VODO; RAVNANJE Z ODPLAKAMI IN ODPADKI; SANIRANJE OKOLJA

Oskrba z vodo, ravnanje z odplakami in odpadki ter saniranje okolja (SKD E) je ena redkih dejavnosti slovenskega gospodarstva, kjer se je v letu 2010 število zaposlenih v gospodarskih družbah povečalo, kljub temu pa to področje še vedno zaposluje manj kot 2 % vseh zaposlenih v gospodarskih družbah.

Zaposlenost v dejavnosti E se je glede na leto 2009 povečala za 1 %, na 8.896 ljudi. Delovna mesta v teh dejavnostih so večinoma opredeljena kot zelena delovna mesta, pri čemer modeli trajnostne rasti napovedujejo povečano povpraševanje po teh delovnih mestih v prihodnjih letih. Skoraj polovico zaposlenih (49,5 %) je v dejavnosti zbiranja in odvoza odpadkov, prav tako je visok (45,3 %) delež tistih, ki so zaposleni v dejavnosti zbiranja, prečiščevanja in distribucije vode. Med posameznimi področji so bila gibanja na trgu dela v letu 2010 različna, saj so se bile dodatne zaposlitve ustvarjene v dejavnosti oskrbe z vodo ter ravnanju z odpadki, medtem ko se je število zaposlenih v preostalih dveh dejavnostih, ki tudi sicer predstavljata zelo nizek delež vseh zaposlenih, še zmanjšalo. Širjenje dejavnosti E v letu 2010 potrjujejo tudi podatki o rasti števila gospodarskih družb. Z vstopom novih podjetij na trg se je zmanjšala povprečna velikost gospodarske družbe dejavnosti E, merjena s številom zaposlenih na podjetje. Kljub temu gospodarske družbe dejavnosti E po velikosti ostajajo velike, v povprečju je v eni družbi zaposlenih 31 oseb, kar je precej več kot v večini ostalih dejavnosti (povprečje vseh gospodarskih družb je 8,3 zaposlenega na družbo).

Prihodki od prodaje dejavnosti E so se v primerjavi z nizkimi vrednostmi v letu 2009 povišali za 35 % oz. 265,9 mio EUR. K povišanju so največ prispevale družbe s področja odpadkov (E 38), med njimi pa predvsem tiste, ki se ukvarjajo s pridobivanjem sekundarnih surovin iz ostankov in odpadkov (povečanje za 96,2 % oz. 180,9 mio EUR). Na tako visoko povišanje nominalnih prihodkov od prodaje je vplivala tudi nizka osnova v letu pred tem, ko so se zaradi gospodarske krize znižale cene energije in surovin, s tem pa tudi gospodarnost predelave odpadkov, po drugi strani pa je s padcem gospodarske aktivnosti, predvsem industrijskih sektorjev²⁰, nastalo (in posledično zbralo) manj odpadkov. Občutno povišanje nominalno izraženih prihodkov od prodaje je bilo zabeleženo tudi pri dejavnosti zbiranja in odvoza nenevarnih odpadkov (30,6 % oz. 56,2 mio EUR), kar lahko v določeni meri pripišemo visoki rasti cen teh storitev v letu 2010 (v povprečju leta 2010 je bila zabeležena 18-odstotna rast cen odvoza smeti²¹). Prihodki od prodaje družb, ki se ukvarjajo z odpadki so se še bolj kot na domačem (40,6 %) povečali na tujih trgih (132,2 %). Tovrstna gibanja so skladna z globalnimi trendi povečevanja mednarodne menjave z odpadki²², saj se predvsem nekatere vrste (nenevarnih) odpadkov vse bolj uporabljajo kot surovine za ponovno uporabo, hkrati s tem pa tudi naraščajo cene sekundarnih surovin. Družbe s področja odpadkov so v letu 2010 na tujih trgih ustvarile 24,9 % prihodkov od prodaje, vse družbe dejavnosti E pa 16,1 %. Med dejavnostmi E je najmanjša izvozna usmerjenost pri družbah zbiranja, prečiščevanja in distribucije vode (E 36), ki kar 99,8 % prodaje realizirajo doma. Prihodki od prodaje v dejavnosti oskrbe z vodo (E 36) so se v letu 2010 nominalno povišali za 12,2 % oz. 36,5 mio EUR, pri čemer je bila, podobno kot pri zbiranju odpadkov, tudi v tej dejavnosti nominalna rast pod vplivom visokega povišanja cen storitev (cene zajete v ICŽP so se povišale za 23,3 %, cene industrijskih proizvodov pri proizvajalcih v tej dejavnosti pa za 8,5 %).

²⁰ Obseg industrijske proizvodnje (SKD B,C,D) se je v letu 2009 znižal za 17,4 %, realna vrednost opravljenih gradbenih del pa za 20 %. V teh dejavnostih skupaj nastane več kot 87 % odpadkov iz proizvodnih in storitvenih dejavnosti. Odpadki iz industrije, ki predstavljajo večino nastalih odpadkov so se v letu 2009 znižali za 4,3 %, manj (za 1,1 %) pa je bilo tudi komunalnih odpadkov (podatki SURS).

²¹ Po podatkih o gibanju indeksa cen življenjskih potrebščin – ICŽP (SURS).

²² Ta trend se je v času gospodarske krize sicer nekoliko zaustavil (EEA).

Tabela 9: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb dejavnosti oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in odpadki ter saniranje okolja v letih 2008–2010

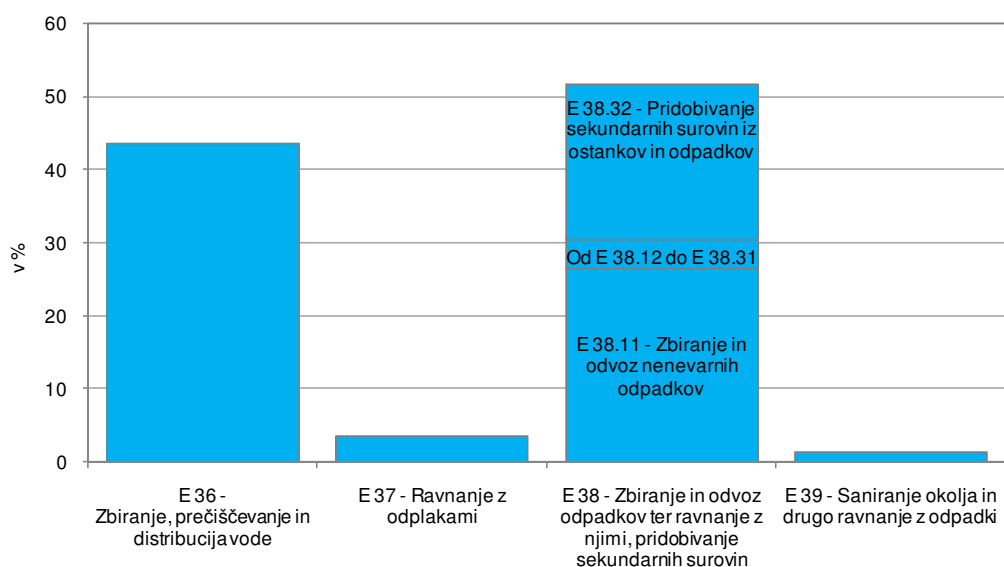
	2008	2009	2010
Število gospodarskih družb	260	276	287
Število zaposlenih ¹	8.693	8.812	8.896
Delež dejavnosti v zaposlenosti (v %)	1,7	1,8	1,9
Delež v dodani vrednosti vseh družb (v %)	1,7	1,8	1,8
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	18.447	9.156	24.075
VELIKOST			
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	8.637	8.329	3.868
Število zaposlenih/podjetje	33,4	31,9	31,0
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI			
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	251,2	257,9	191,2
GOSPODARNOST			
Gospodarnost poslovanja	1,00	0,98	1,03
DONOSNOST			
Donosnost sredstev (v %)	0,8	0,4	1,4
Donosnost prihodkov (v %)	2,0	1,1	2,3
PRODUKTIVNOST			
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	35.927	34.088	34.099
STROŠKI DELA			
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	22.909	23.101	23.765
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	63,8	67,8	69,7
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST			
Delež dolga v virih sredstev (v %)	79,6	79,9	56,5
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (v %)	13,6	14,9	33,1
Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev (v %)	24,6	24,2	72,1
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	102,7	101,3	105,0
IZVOZNA USMERJENOST			
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	10,3	9,5	16,1
STRUKTURA SREDSTEV			
Delež dolgoročnih sredstev v sredstvih (v %)	82,9	82,7	60,4
Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	13,8	13,2	23,5

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju. Kazalnik je izračunan kot razmerje med številom delovnih ur v koledarskem (obračunskem) letu, za katere so zaposleni dobili plačo in nadomestilo plače ter možnimi delovnimi urami za koledarsko (poslovno) leto. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Slika 29: Struktura dodane vrednosti dejavnosti oskrba z vodo, ravnanje z odplakami in odpadki ter saniranje okolja, 2010

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

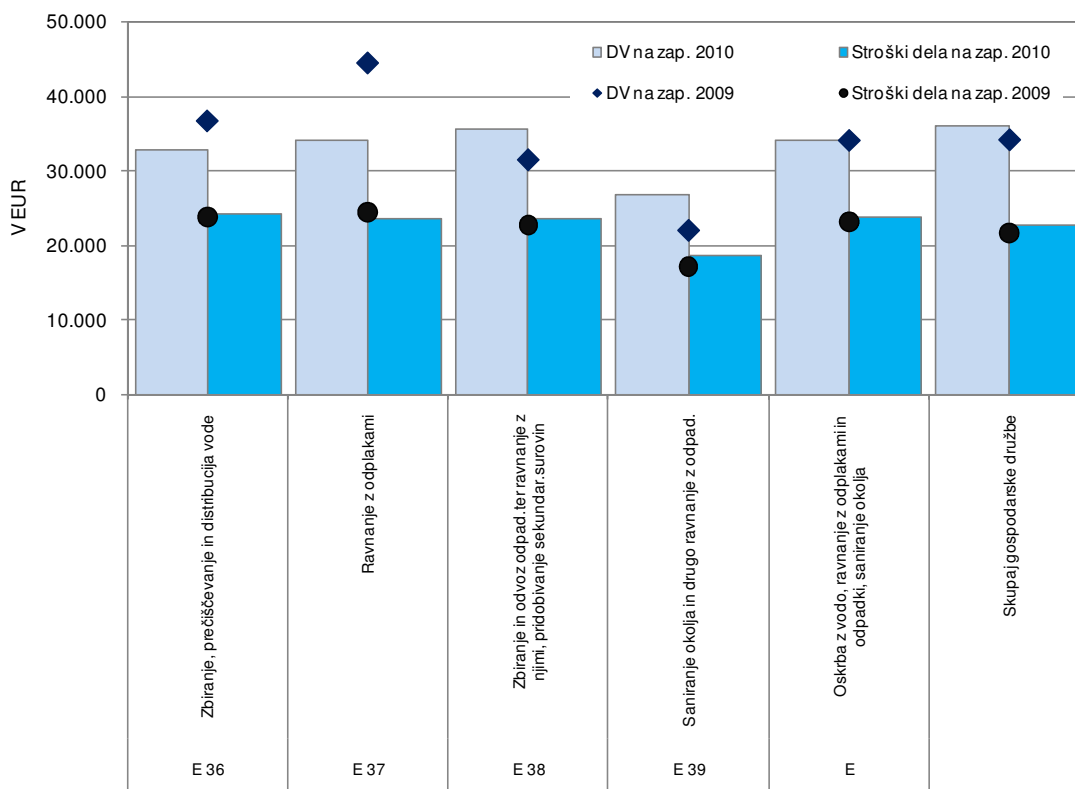
Opomba: Med dejavnostmi E 38.12 do E 38.31 sodijo: Zbiranje in odvoz nevarnih odpadkov (E 38.12), Ravnanje z nenevarnimi odpadki (E 38.21), Ravnanje z nevarnimi odpadki (E 38.22) in Demontaža odpadnih naprav (E 38.31).

Ker je visoki rasti poslovnih prihodkov sledilo tudi občutno povišanje stroškov blaga, materiala in storitev (52 % oz. 247,1 mio EUR) je bila rast dodane vrednosti dejavnosti E skromna. Povišanje stroškov porabljenega materiala je bilo v pretežni meri odraz visoke proizvodne in storitvene aktivnosti na področju odpadkov, predvsem v dejavnosti pridobivanja sekundarnih surovin. Po drugi strani je bilo povišanje stroškov storitev prisotno v vseh štirih dejavnostih E in je bilo v glavnem posledica povišanja stroškov najemnin zaradi sprememb v računovodskem izkazovanju sredstev²³. Ker so visoko povišanje poslovnih prihodkov spremljali visoki stroškovni pritiski na strani blaga, materiala in storitev je bila rast dodane vrednosti skromna, le 1-odstotna. Presek po posameznih področjih pokaže, da je bila rast dodane vrednosti zabeležena le pri družbah, ki se ukvarjajo z odpadki (16,6 %), kjer je visoko povišanje poslovnih prihodkov več kot nadomestilo rast stroškov blaga, materiala in storitev, ostale dejavnosti pa so ustvarile nižjo dodano vrednost kot v letu pred tem (družbe oskrbe z vodo v povprečju kar za četrtno).

Ob višji zaposlenosti je dodana vrednost na zaposlenega ostala na ravni iz predhodnega leta, stroški dela na zaposlenega pa so bili višji kot leta 2009. Na povišanje stroškov dela (3,9 % oz. 7,9 mio EUR) je vplivalo tako dodatno zaposlovanje v dejavnosti E kot tudi rast stroškov dela na zaposlenega (2,9 %). Povišanje je bilo bolj izrazito v dejavnostih z nižjimi stroški dela na zaposlenega, na kar bi lahko vplival dvig minimalne plače. V primerjavi z vsemi družbami v gospodarstvu so stroški dela na zaposlenega v dejavnostih E ostali višji, dodana vrednost na zaposlenega pa je v letu 2010 za 5 % zaostala za povprečjem vseh gospodarskih družb.

²³ Več o tem glej spodaj.

Slika 30: Dodana vrednost na zaposlenega in stroški dela na zaposlenega po oddelkih dejavnosti oskrba z vodo, ravnanje z odplakami in odpadki ter saniranje okolja ter skupaj za vse gospodarske družbe, 2009 in 2010

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Spremembe v računovodskem izkazovanju sredstev so pomembno vplivale tudi na kazalnike aktivnosti in uspešnosti poslovanja dejavnosti E. Konec leta 2009 se je končalo prehodno obdobje, v katerem je bilo v javnih podjetjih še možno računovodsko izkazovati sredstva v upravljanju²⁴. To pomeni, da je bilo do začetka leta 2010 potrebno ustrezno urediti razmerja med državo oz. občino kot lastnikom infrastrukture in izvajalci gospodarskih javnih služb kot upravljavci. 31. 12. 2009 je bilo knjiženo stanje sredstev gospodarskih družb dejavnosti E 2,3 mrd EUR, ki se je do 31. 12. 2010 več kot prepolovilo. Računovodski prenos sredstev se je odrazil v nižjih (opredmetenih) dolgoročnih sredstvih²⁵, posledično pa so se v družbah dejavnosti E močno znižali stroški amortizacije²⁶. Obenem so se zaradi prenosa lastništva

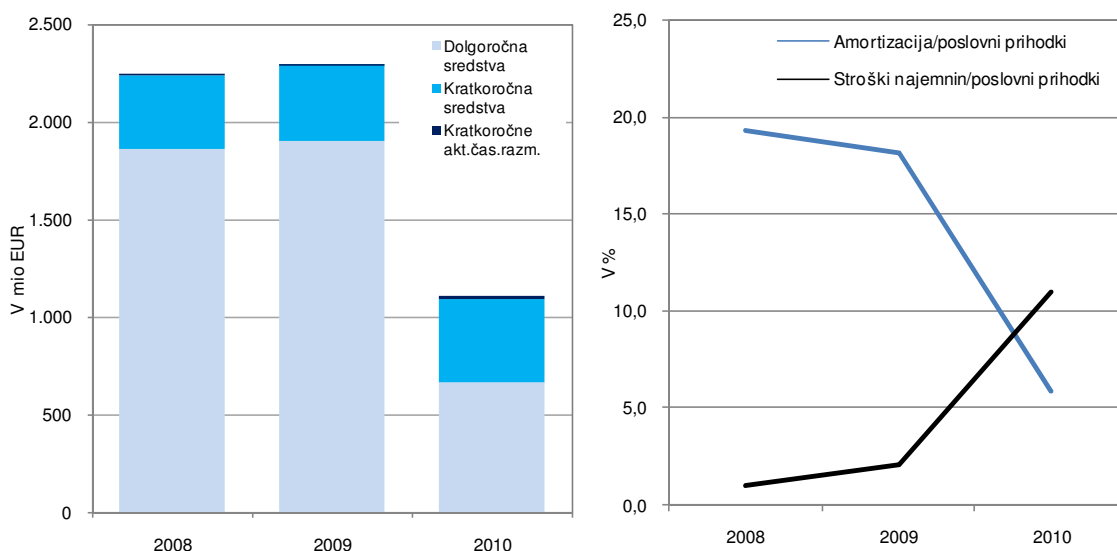
²⁴ Zaradi uskladitve z Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja je Slovenski računovodski standard 35 (2006) odpravil računovodsko izkazovanje sredstev v upravljanju na področju gospodarskih javnih služb.

²⁵ Vrednost kratkoročnih sredstev se je celo povečala.

²⁶ Ti so skladno s sredstvi sedaj izkazani v poslovnih knjigah občin.

povečali stroški najemnin, ki jih gospodarske družbe dejavnosti E plačujejo za uporabo infrastrukture²⁷. Stroškovne pritiske zaradi povečanja najemnin, ki so pomembno vplivali na ustvarjeno dodano vrednost, je več kot nadomestila nižja amortizacija. Slednje je omogočilo izboljšanje poslovnih rezultatov družb dejavnosti E.

Slika 31: Struktura sredstev (levo) in amortizacija in stroški najemnin v razmerju do poslovnih prihodkov (desno), dejavnosti oskrba z vodo, ravnanje z odplakami in odpadki ter saniranje okolja, 2008–2010

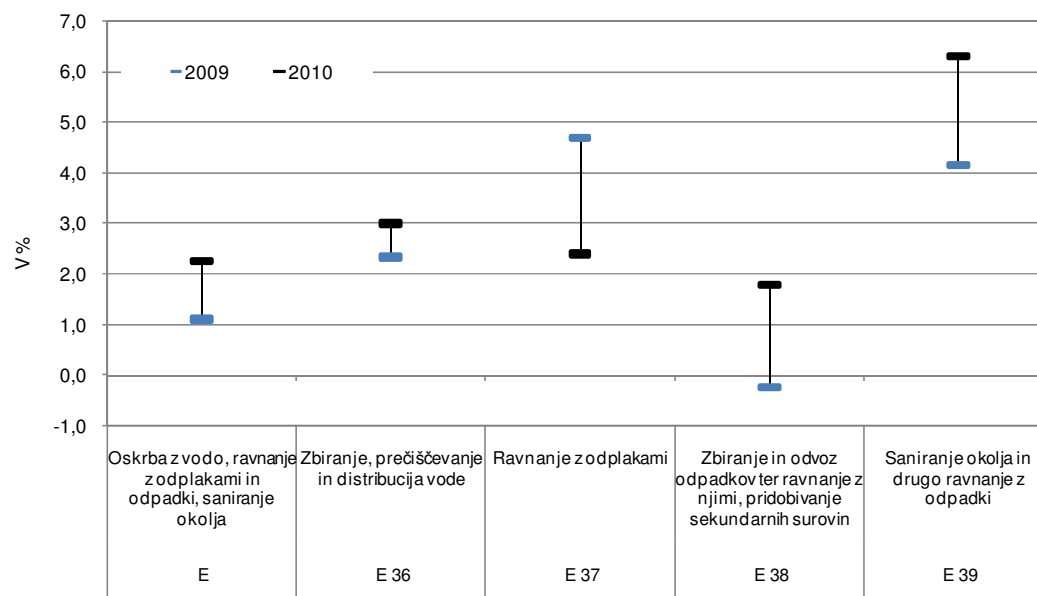

Vir podatkov: AJ PES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Poslovni rezultati so se v letu 2010 močno izboljšali, ob koncu leta so neto dobiček izkazale vse štiri dejavnosti E. Izboljšanje poslovnih rezultatov je bilo posledica ugodnih rezultatov iz poslovanja, neto izguba iz financiranja pa se je glede na predhodno leto še povečala. Neto dobiček obračunskega obdobja se je v vseh dejavnostih E skupaj v primerjavi z letom 2009 povečal za 163 % oz. 14,9 mio EUR. Posledično se je močno izboljšala tudi donosnost prihodkov, na 2,3 %, kar je precej višje od večine ostalih dejavnosti v slovenskem gospodarstvu.

²⁷ Najemnine (katere višina naj bi bila vsaj v višini amortizacije in morebitnih obresti za posojila) in komunalni prispevki predstavljajo namenski prihodek občinskih proračunov za investicije in vzdrževanje gospodarske javne infrastrukture. Tovrstne investicije pomembno pripomorejo k učinkovitejši rabi virov in/ali bolj kakovostni oskrbi z javnimi dobrinami. Vodna izguba v omrežjih predstavlja več kot 25 % celotne oskrbe z vodo javnega vodovoda, v obalno-kraški regiji celo 40 % (podatki SURS). Prav tako je še veliko možnosti izboljšav na področju odpadkov, širjenja kanalizacijskega omrežja in ravnanja z odpadnimi vodami. Med državami EU ima Slovenija enega izmed najnižjih deležev prebivalstva, ki so priključeni na sistem čiščenja odpadnih voda z najmanj sekundarnim čiščenjem. Po podatkih Eurostat (Sustainable Development Indicators) je v Sloveniji znašal 52 %, v večini drugih držav pa je po zadnjih podatkih presegal 80 %.

Slika 32: Donosnost prihodkov po oddelkih dejavnosti oskrba z vodo, ravnanje z odplakami in odpadki ter saniranje okolja, 2009 in 2010

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

9 GRADBENIŠTVO

Gospodarske družbe s področja gradbeništva so lani drugo leto zapored močno znižale aktivnost.

Število zaposlenih je upadlo za 12,7 %, dodana vrednost pa je bila nižja za 17,1 %. Aktivnost se je znižala v vseh treh oddelkih gradbeništva: gradnji stavb, gradnji inženirskih objektov in specializiranih gradbenih delih. Aktivnost v gradnji stanovanjskih stavb se je znižala zaradi intenzivne gradnje v preteklih letih in s tem povezanih zalog neprodanih stanovanj, podobno kot na znižanje aktivnosti v gradnji nestanovanjskih stavb pa je vplivala tudi finančna kriza. V gradnji inženirskih objektov je prišlo do znižanja predvsem zaradi umiritve gradnje infrastrukturnih objektov v povezavi z velikim javnofinančnim primanjkljajem in načinom zmanjševanja primanjkljaja v času gospodarske krize po letu 2008²⁸. Na aktivnost v gradbeništvo je lani vplival tudi propad večjega števila podjetij in zamude povezane s tem (novi razpisi ipd.).

Poslovni rezultat gradbeništva se je v letu 2010 močno poslabšal. Po nekajletni rasti in znižanju v letih 2008 in 2009, se je lani neto čisti dobiček prelevil v izgubo. Tako se je znižala tudi donosnost sredstev (na -3,1 %), kapitala (na -16,8 %) in prihodkov (na -4,4 %). Znižanje je bilo povezano predvsem s slabšim izidom iz poslovanja (izguba v višini 75,9 mio EUR, kar je 218 mio EUR slabše kot leto prej). Povečala se je tudi izguba iz financiranja, a je bilo njeno povečanje relativno nizko (za 24 mio EUR na 161 mio EUR). Po posameznih dejavnostih gradbeništva (oddelki SKD) je bilo za znižanje neto dobička (oz. povečanje neto izgube) najpomembnejše znižanje dobička iz poslovanja (oz. povečanje neto izgube) v gradnji inženirskih objektov²⁹ (za 145 mio EUR).

V letu 2010 se je zadolženost sicer znižala, a relativno manj kot kapital. Celoten dolg (kot tisti del virov sredstev, ki ni kapital) se je znižal za 425 mio EUR (za 6,6 %), kapital pa za 189 mio EUR (za 12,6 %), tako da se je delež dolga ponovno povečal. Največ so k znižanju dolga prispevale nižje poslovne obveznosti (365 mio EUR), znižale pa so se tudi finančne obveznosti do bank (za 47 mio EUR). Na strani sredstev so k znižanju največ prispevale poslovne terjatve (402 mio EUR³⁰, in so – glede na nekonsolidirano bilanco stanja podjetij v gradbeništvo – v veliki meri zrcalna slika nižjih poslovnih obveznosti), po več letih rasti pa so se znižale tudi zaloge (za 122 mio EUR).

Na vrednosti nekonsolidiranih kazalnikov gradbeništva je lani še posebej močno vplivalo prenehanje poslovanja nekaterih gradbenih podjetij. Lani je prenehalo poslovati³¹ 988 družb, ki so se leto pred tem uvrščale v gradbeništvo, kar je podobno število kot v letu 2009, ko je bilo takih družb 943. A so družbe, ki so lani prenehale poslovati, predstavljale pomembnejši del gradbeništva (Tabela 11). Njihov delež je v zaposlenosti predstavljal skoraj desetino, pri zalogah in poslovnih obveznostih pa je desetino celo presegel. Prenehanje poslovanja teh družb je bilo ključno za že omenjeno znižanje poslovnih obveznosti (in s tem dolga): od 365 mio EUR znižanja teh obveznosti so te družbe prispevale kar 338 mio EUR. Konec leta 2009

²⁸ Znižanje javnofinančnih izdatkov je v največji meri doseženo z znižanjem investicij. Investicije v javnem sektorju pa so vezane predvsem na gradbeništvo.

²⁹ Gradbeništvo je sestavljeno iz treh oddelkov: gradnja stavb (oddelek 41), gradnja inženirskih objektov (oddelek 42) in specializirana gradbena dela (oddelek 43), ki po dodani vrednosti v grobem predstavljajo vsak po tretjino gradbeništva (Slika 33).

³⁰ Več kot polovico so k temu prispevale družbe, ki niso oddale zaključnih računov za leto 2010.

³¹ Izraz »prenehalo poslovati« uporabljamo za vse družbe, ki niso oddale zaključnih računov. Dejansko vse družbe sicer niso prenehale poslovati; lahko samo niso oddale zaključnega računa ali pa so v stečajnem postopku, tako da niso uvrščene v bazo podatkov AJ PES, ki je predmet analize), ocenjujemo pa, da so vsekakor močno znižale svojo aktivnost.

so imele 230 mio EUR finančnih obveznosti do bank; finančne obveznosti ostalih gradbenih družb do bank pa so se lani celo povečale³².

Tabela 10: Izbrani kazalci poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti gradbeništvo, 2008–2010

	2008	2009	2010
Število gospodarskih družb	6.746	6.814	6.803
Število zaposlenih ¹	56.817	53.328	46.535
Delež dejavnosti v zaposlenosti (v %)	11,1	11,1	10,1
Delež v dodani vrednosti vseh družb (v %)	8,7	8,3	6,8
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	152.858	11.489	-236.289
VELIKOST			
Sredstva /podjetje, v 000 EUR	1.119,8	1.165,4	1.076,9
Število zaposlenih/podjetje	8,4	7,8	6,8
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI			
Povprečna sredstva/zaposlenega, v EUR	121.735	143.748	156.341
GOSPODARNOST			
Gospodarnost poslovanja	1,043	1,024	0,986
DONOSNOST			
Donosnost sredstev, v %	2,2	0,1	-3,1
Donosnost prihodkov, v %	2,0	0,2	-4,4
PRODUKTIVNOST			
Dodana vrednost/zaposlenega, v EUR	27.685	25.538	24.257
STROŠKI DELA			
Stroški dela/zaposlenega, v EUR	18.195	18.185	18.977
Delež stroškov dela v dodani vred., v %	65,7	71,2	78,2
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST			
Delež dolga v virih sredstev, v %	81,6	81,0	82,0
Delež kratk. obv. v virih sredstev, v %	64,4	62,3	60,7
Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev, v %	58,8	56,3	49,1
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog, v %	67,3	67,2	66,3
IZVOZNA USMERJENOST			
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje, v %	5,5	6,0	5,3
STRUKTURA SREDSTEV			
Delež dolgoročnih sredstev v sredstvih, v %	31,4	33,7	36,6
Delež proizvajalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sred., v %	23,6	18,5	15,1

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov AJ PES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida).

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlencev na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju. Kazalnik je izračunan kot razmerje med številom delovnih ur v koledarskem (obračunskem) letu, za katere so zaposleni dobili plačo in nadomestilo plače ter možnimi delovnimi urami za koledarsko (poslovno) leto. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Aktivnost so lani znižali predvsem v večjih podjetjih, manjša pa so manj skrčila svoje poslovanje.

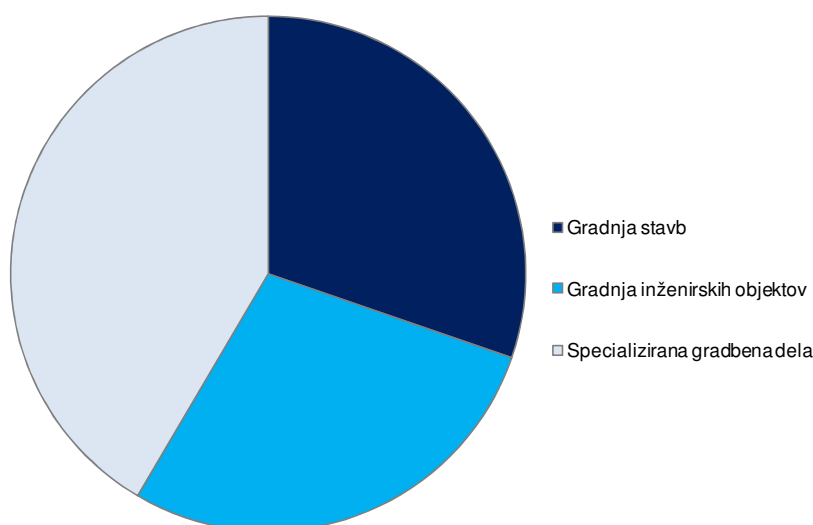
Rezultati kažejo, da so lani aktivnost bolj skrčili v večjih družbah, predvsem v družbah z več kot 50 zaposlenimi v predhodnem letu – tem so se lani poslovni rezultati tudi bolj poslabšali (Tabela 12)³³. Če so velike družbe (nad 50 zaposlenih v predhodnem letu) v letih 2008 in 2009 predstavljale dobro polovico

³² Obveznosti teh družb, ki so prenehale poslovati (tako poslovne kot finančne) se sicer niso izničile, ampak jih njihovi upniki poizkušajo izterjati.

³³ Primerjamo kazalnike glede na velikost družbe. Kazalniki niso »očiščeni« vpliva dejavnosti in drugih vplivov; naš namen ni, da bi prikazali vpliv velikosti na rezultat/aktivnost, ampak zgolj ugotovljamo, kakšni so bili rezultati glede na velikost. To je pomembno predvsem z vidika primerjav s kratkoročnimi kazalniki aktivnosti v gradbeništvo (npr. vrednost opravljenih gradbenih del), kjer so v statistične raziskave po navadi vključena le večja podjetja.

ustvarjene dodane vrednosti gradbeništva, se je lani delež znižal za 8,4 o. t. na 46,1 %. Dodana vrednost v velikih družbah se je lani znižala kar za 29,9 %, v ostalih pa le za 1,8 %.

Slika 33: Struktura dodane vrednosti gospodarskih družb dejavnosti gradbeništva, 2010

Vir: Lastni preračuni na osnovi podatkov AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb).

Tabela 11: Družbe iz gradbeništva, ki so prenehale poslovati¹, 2009 in 2010

	2009	2010
Število gospodarskih družb, ki so prenehale poslovati	943	988
Število zaposlenih v predhodnem letu	2.327	4.641
Delež v zaposlenosti gradbeništva v predhodnem letu, v %	4,1	8,7
Delež v čistih prihodkih od prodaje gradbeništva v predhodnem letu, v %	1,9	6,3
Delež v poslovnih obveznostih gradbeništva konec predhodnega leta, v %	3,4	11,5
Delež v poslovnih terjatvah gradbeništva konec predhodnega leta, v %	2,8	8,6
Delež v finančnih obveznostih do bank gradbeništva konec predhodnega leta, v %	1,5	9,9
Delež v zalogah gradbeništva konec predhodnega leta, v %	1,8	12,2

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida).

Opomba: ¹ Izraz »prenehalo poslovati« uporabljamo za vse družbe, ki niso oddale zaključnih računov. Dejansko vse družbe sicer niso prenehale poslovati; lahko samo niso oddale zaključnega računa ali pa so v stečajnem postopku, tako da niso uvrščene v bazo podatkov AJPES, ki je predmet analize), ocenjujemo pa, da so vsekakor močno znižale svojo aktivnost.

Tabela 12: Poslovanje družb iz gradbeništva po velikosti, 2008–2010

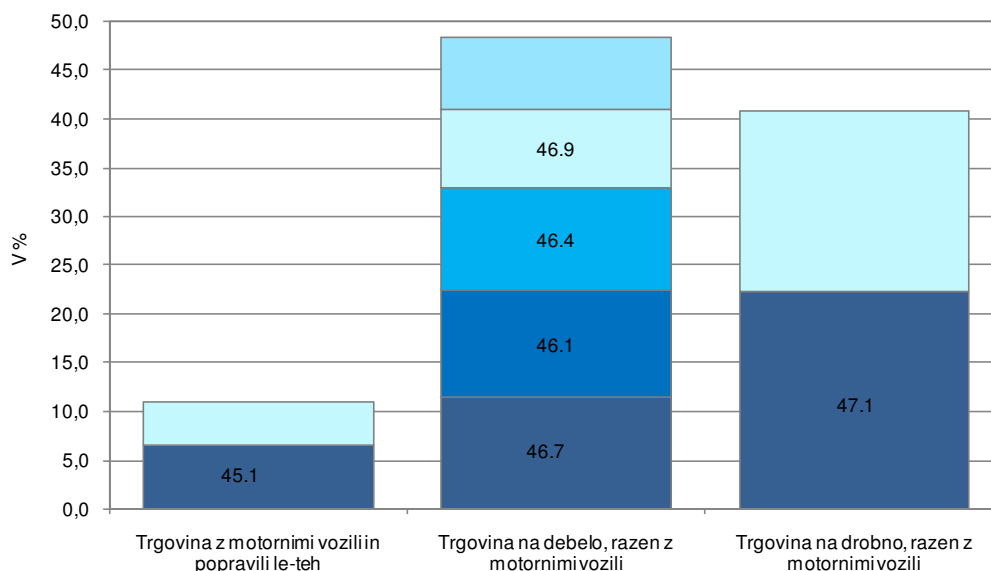
	2008	2009	2010
Delež velikih družb v dodani vrednosti gradbenih družb, v %	55,0	54,5	46,1
Delež velikih družb v prihodkih od prodaje gradbenih družb, v %	57,4	57,5	52,8
Delež velikih družb v zaposlenosti gradbenih družb, v %	50,3	49,5	45,1
Rast dodane vrednosti velikih družb, v %	-	-14,2	-29,9
Rast dodane vrednosti ostalih družb, v %	-	-12,5	-1,8
Donosnost sredstev velikih družb, v %	2,4	-0,1	-6,7
Donosnost sredstev ostalih družb, v %	1,9	0,4	-1,0
Delež dolga v virih sredstev velikih družb, v %	80,6	80,1	83,9
Delež dolga v virih sredstev ostalih družb, v %	82,5	81,8	80,8

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida).

10 TRGOVINA, VZDRŽEVANJE IN POPRAVILA MOTORNIH VOZIL

Gospodarske družbe v dejavnosti trgovine ter vzdrževanja in popravil motornih vozil (SKD G) so leta 2011 ob manjši rasti dodane vrednosti kot v povprečju vseh družb zmanjšale delež v skupni dodani vrednosti gospodarskih družb. Trgovinske gospodarske družbe so sicer v letu 2010 malenkostno (za 0,4 %) povečale dodano vrednost, vendar je bila to posledica rasti le v enem oddelku, to je v družbah trgovine na drobno, razen z motornimi vozili (SKD 47), kjer se je dodana vrednost povečala za 4,9 %, njihov delež v ustvarjeni dodani vrednosti celotne trgovske dejavnosti pa za 1,7 o. t. Te družbe imajo skoraj polovico vseh zaposlenih, leta 2010 pa so ustvarile približno 40 % neto poslovnega dobička celotne trgovske dejavnosti (G). Družbe, ki se ukvarjajo s posredništvom in trgovino na debelo, razen z motornimi vozili (SKD 46) so v letu 2010 zmanjšale dodano vrednost za 2,3 %. Omenjene družbe ustvarijo skoraj polovico dodane vrednosti dejavnosti G, največji oddelek pa so bile v letu 2010 tudi po ustvarjenem neto poslovnem dobičku (51,3 %). V zaposlenosti celotne trgovine imajo 41,0-odstotni delež. Najmanjši oddelek dejavnosti G so družbe trgovine z motornimi vozili in njihovimi popravili (SKD 45), kjer se je dodana vrednost v letu 2010 zmanjšala za 3,6 %.

Slika 34: Struktura dodane vrednosti po oddelkih dejavnosti trgovina ter vzdrževanje in popravila motornih vozil, 2010

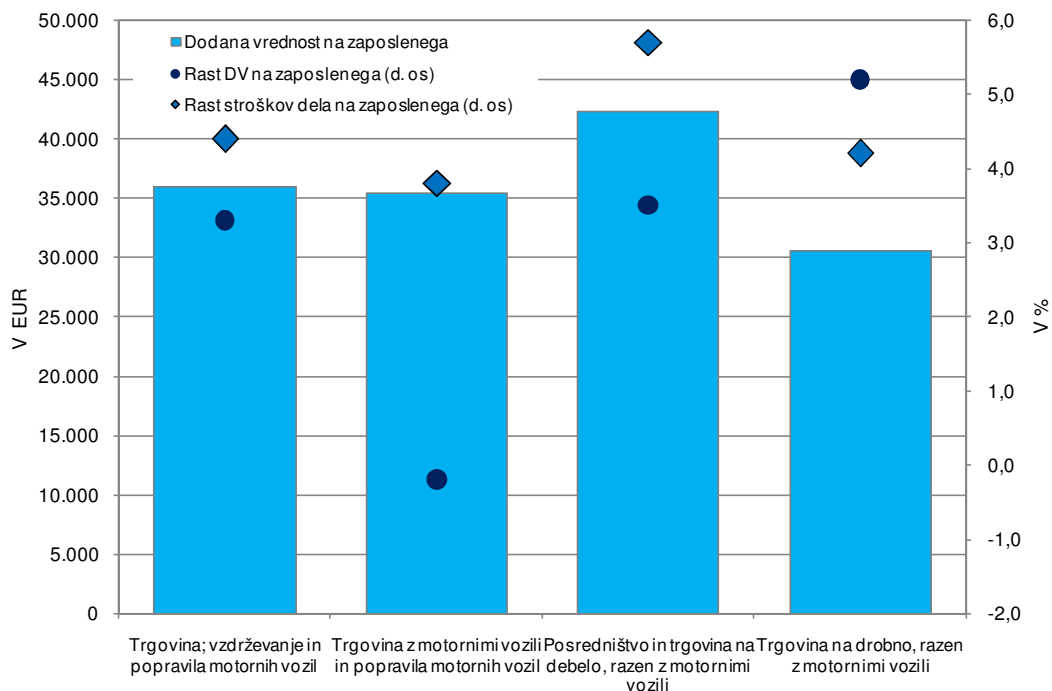
Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Legenda: 45.1 Trgovina z motornimi vozili, 46.1 Posredništvo, 46.4 Trgovina na debelo z izdelki za široko rabo, 46.7 Druga specializirana trgovina na debelo, 46.9 Nespecializirana trgovina na debelo, 47.1 Trgovina na drobno v nespecializiranih prodajalnah. Kjer niso navedene šifre, gre za preostale dejavnosti skupaj.

Ob zmanjšanju števila zaposlenih se je leta 2010 produktivnost dela povečala, vendar manj kot v povprečju vseh družb. V povprečju vseh družb trgovinske dejavnosti je bila ob 2,8-odstotnem padcu števila zaposlenih dodana vrednost na zaposlenega višja za 3,3 %, kar pa je manjše povečanje kot v povprečju vseh gospodarskih družb (5,5 %). Kljub znižanju števila zaposlenih pa se je delež stroškov dela v dodani vrednosti povečal za 0,7 o. t. na 61,7 %, saj so se tudi zaradi dviga minimalne plače v letu 2010 stroški dela na zaposlenega povečali za 4,4 %³⁴. Do zvišanja stroškov dela v dodani vrednosti je prišlo v družbah trgovine z motornimi vozili ter družbah, ki se ukvarjajo s posredništvom in trgovino na debelo, znižali pa so se pri družbah trgovine na drobno.

³⁴ Trgovina (G) sodi med dejavnosti z relativno visokim deležem prejemnikov minimalne plače.

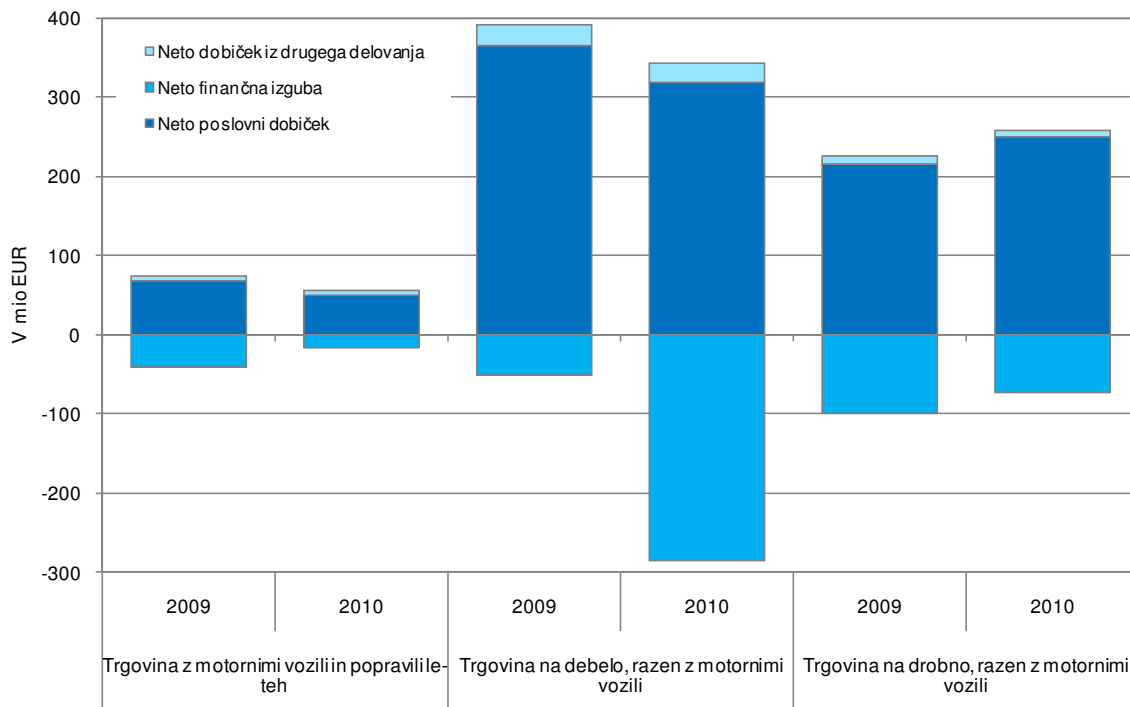

Slika 35: Dodana vrednost ter stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah dejavnosti trgovina ter vzdrževanje in popravila motornih vozil, 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Slika 36: Poslovni izid družb trgovskih oddelkov, 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Tabela 13: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil, 2008-2010

	2008	2009	2010
Število gospodarskih družb	13.456	13.789	19.947
Število zaposlenih ¹	90.311	89.405	86.871
Delež dejavnosti v zaposlenosti	17,7	18,6	18,8
Delež v dodani vrednosti vseh družb	18,9	18,9	18,7
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	443.546	362.855	154.954
VELIKOST			
Sredstva / podjetje (v tisoč EUR)	1.356	1.297	1.274
Število zaposlenih / podjetje	6,7	6,5	6,2
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI			
Povprečna sredstva / zaposlenega (v tisoč EUR)	190	201	202
GOSPODARNOST			
Gospodarnost poslovanja	1,032	1,027	1,025
DONOSNOST			
Donosnost sredstev (v %)	2,6	2,0	0,9
Donosnost prihodkov (v %)	1,5	1,5	0,6
PRODUKTIVNOST			
Dodana vrednost / zaposlenega (v EUR)	37.698	34.753	35.908
STROŠKI DELA			
Stroški dela / zaposlenega (v EURO)	21.170	21.200	22.142
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	56,2	61,0	61,7
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST			
Delež dolga v virih sredstev (v %)	66,0	64,2	65,7
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (v %)	48,7	46,1	47,1
Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev (v %)	73,1	72,7	68,0
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	79,4	82,0	80,3
IZVOZNA USMERJENOST			
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	17,2	14,2	15,2
STRUKTURA SREDSTEV			
Delež dolgoročnih sredstev v sredstvih (v %)	46,6	49,2	50,4
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	10,2	9,4	9,3

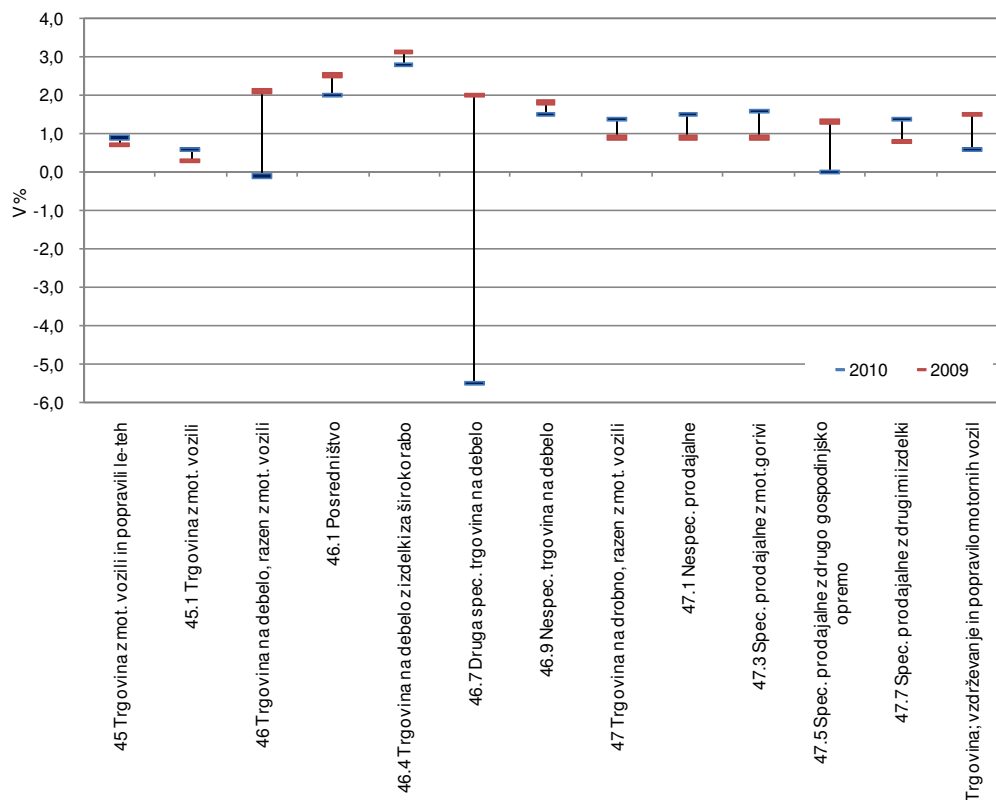
Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju. Kazalnik je izračunan kot razmerje med številom delovnih ur v koledarskem (obračunskem) letu, za katere so zaposleni dobili plačo in nadomestilo plače ter možnimi delovnimi urami za koledarsko (poslovno) leto. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Neto čisti dobiček trgovskih družb se je v letu 2010 več kot prepolovil, kar je bilo posledica slabšega poslovanja družb posredništva in trgovine na debelo. Po manjšem znižanju v letu 2009, se je neto čisti dobiček trgovinskih družb v letu 2010 zmanjšal za 57,3 % oz. 208 mio evrov. V letu 2010 se je nadaljevalo zmanjšanje neto dobička iz poslovanja (za 4,5 % oz. 29,4 mio evrov) in iz drugega delovanja (za 8,2 % oz. 3,4 mio evrov), po zmanjšanju neto čiste izgube iz financiranja v letu 2009 pa se je le-ta v letu 2010 močno povečala (za 96,1 % oz. 183,3 mio evrov) in bila celo višja kot v letu 2008. Celotno zmanjšanje neto čistega dobička je bilo posledica slabšega poslovanja družb posredništva in trgovine na debelo, ki so po neto čistem dobičku v vrednosti 252,2 mio evrov v letu 2009, leto 2010 zaključile z neto čisto izgubo v višini 13,7 mio evrov. Neto čisti dobiček družb drugih dveh oddelkov, tj. trgovine na drobno in trgovine z motornimi vozili, se

je v letu 2010 povečal (Slika 36). Ob precejšnjem znižanju neto čistega dobička se je donosnost prihodkov trgovinskih družb močno znižala, ob neto čisti izgubi pa je pri družbah posredništva in trgovine na debelo postala celo negativna.

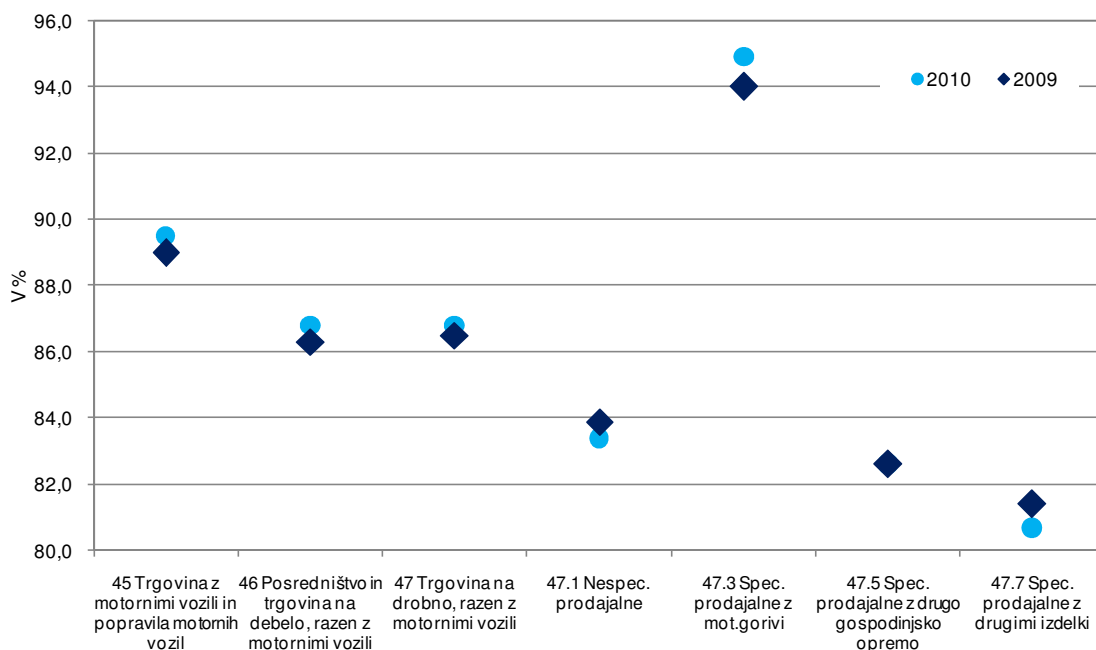
Slika 37: Donosnost prihodkov v največjih oddelkih ter skupinah trgovinske dejavnosti

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

V letu 2010 so trgovinske družbe poslabšale gospodarnost poslovanja. Poslabšanje gospodarnosti poslovanja je bila posledica večjega povečanja poslovnih odhodkov (za 3,9 %) kot poslovnih prihodkov (za 3,7 %). Stroški blaga, materiala in storitev trgovskih družb so se glede na leto 2009 povečali za 4,1 %, s čimer se je povečala obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški blaga, materiala in storitev s 86,8 % na 87,2 %. Zvišanje razmerja med temi stroški in poslovnimi prihodki je bilo značilno za vse oddelke in večino skupin trgovinske dejavnosti. Med posameznimi stroški blaga, materiala in storitev so bila drugačna gibanja značilna le za stroške storitev, tako da se je obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški storitev v letu 2010 zmanjšala z 10,6 % na 10,1 %. Stroški storitev so se v trgovskih družbah namreč v letu 2010 znižali za 1,5 %, od tega za največ (5,5 %) v družbah trgovine z motornimi vozili. V družbah, ki se ukvarjajo s posredništvom in trgovino na debelo so se znižali za 4,8 %, medtem ko so se stroški storitev v družbah trgovine na drobno povečali za 4,5 %. Za manj kot vsi poslovni odhodki so se povečali stroški dela (1,5 %), s čimer se je zmanjšala obremenjenost poslovanja trgovskih družb s stroški dela: njihov delež v poslovnih prihodkih se je znižal s 7,8 % na 7,6 %.

Slika 38: Obremenjenost poslovnih prihodkov z nabavno vrednostjo prodanega blaga, materiala in storitev v trgovinskih družbah, 2009–2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

V letu 2010 se je neto dobiček iz poslovanja še nadalje znižal v trgovini z motornimi vozili ter v trgovini na debelo. Neto dobiček iz poslovanja se je v letu 2010 še znižal v družbah trgovine z motornimi vozili in njihovimi popravili (za četrtno) ter v posredništvu in trgovini na debelo (za dobro desetino), kar je bilo posledica manjše rasti poslovnih prihodkov od poslovnih odhodkov. Poslovni prihodki družb v trgovini z motornimi vozili so se namreč ob povečani prodaji novih avtomobilov (število prvih registracij osebnih vozil se je glede na leto 2009 povečalo za skoraj za 5 %³⁵) ter ob manjših cenah novih avtov³⁶, nominalno povečali le za 1,7 %, poslovni odhodki pa predvsem zaradi rasti nabavne vrednosti prodanega blaga³⁷ za 2,2 %. Majhna rast poslovnih prihodkov pri posredništvu in trgovini na debelo (za 1,1 %) je bila predvsem posledica zmanjšanja poslovnih prihodkov v družbah največje skupine tj. v drugi specializirani trgovini na debelo (SKD 46.7). Poslovni prihodki omenjenih družb so se namreč po tretjinskem zmanjšanju v letu 2009 v letu 2010 zmanjšali še za 3,2 %, kar je bila posledica še nadaljnjega zmanjšanja aktivnosti v gradbeništvu³⁸ ter slabega poslovanja večje družbe te panoge, ki je trenutno v prisilni poravnavi. Tako so se po zmanjšanju za dobro polovico v letu 2009 v letu 2010 še za skoraj petino znižali poslovni prihodki v družbah dejavnosti, ki se ukvarjajo s trgovino na debelo s kovinami in rudami (SKD 46.720), za dobro desetino pa v družbah dejavnosti, ki se ukvarjajo s trgovino na debelo s kovinskimi proizvodi, inštalacijskim materialom, napravami za ogrevanje (SKD 46.740), katerim poslovni prihodki so se v letu 2009 že znižali za tretjino. Poslovni prihodki v družbah dejavnosti, ki se ukvarjajo s trgovino na debelo z lesom, gradbenim materialom in sanitarno opremo (SKD 46.730) so po petinskem zmanjšanju v letu 2009 lani ostali na približno enaki ravni. Ob povečanju poslovnih odhodkov za 1,5 % so družbe posredništva in trgovine na debelo leto 2010 zaključile s 317,9 mio evrov neto dobička iz poslovanja, kar je bilo za 12,9 % manj kot v letu prej.

³⁵ Lastni preračuni na osnovi podatkov MNZ.

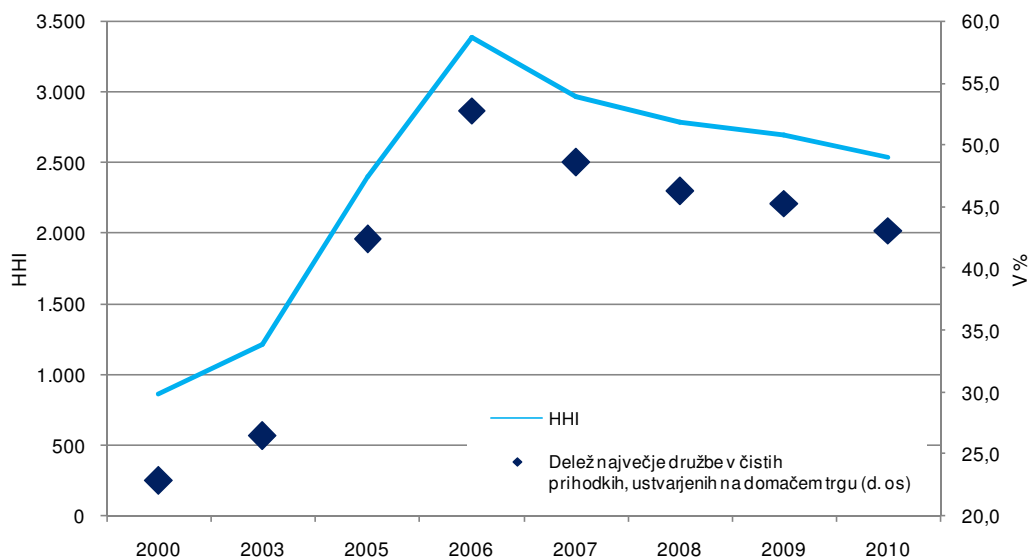
³⁶ Po statistiki cen življenjskih potrebščin so se cene novih osebnih avtomobilov v letu 2010 glede na leto prej znižale za 6,7 %.

³⁷ Nabavna vrednost prodanega blaga, ki zavzema skoraj tri četrtine vseh poslovnih odhodkov, se je v letu 2010 povečala za 3 %.

³⁸ Dodana vrednost v gradbeništvu se je v letu 2010 namreč znižala za 14,3 % (v letu prej pa za 15,9 %).

Neto dobiček iz poslovanja v trgovini na drobno se je v letu 2010 povečal. Neto dobiček iz poslovanja družb trgovine na drobno (Slika 36) se je po znižanju v letu 2009, v letu 2010 povečal za 16,1 %. Na povečanje so najbolj vplivali rezultati družb v največji skupini³⁹, t. j. v trgovini na drobno v nespecializiranih prodajalnah (SKD 47.1), kjer se je neto dobiček iz poslovanja glede na leto 2009 povečal za tretjino. Povišanje neto dobička iz poslovanja družb skupine 47.1, ki ga skoraj v celoti določa poslovanje družb v trgovini na drobno v nespecializiranih prodajalnah, ki pretežno prodajajo živila (SKD 47.110), kamor spadajo vsi hipermarketi in marketi, je bilo posledica večjega zmanjšanja poslovnih odhodkov od poslovnih prihodkov. Poslovni odhodki so se ob znižanju stroškov blaga, materiala in storitev, stroškov dela ter manjših odpisov vrednosti zmanjšali za 1,1 %. V letu 2010 so se znižali tudi poslovni prihodki (za 0,2 %) družb v trgovini na drobno v nespecializiranih prodajalnah, ki pretežno prodajajo živila. Takšno gibanje je bilo posledica poslovanja največje družbe v tej dejavnosti, medtem ko so druge družbe, predvsem diskontne trgovine, ki nadaljujejo s širjenjem svoje maloprodajne mreže po Sloveniji, v letu 2010 močno povečale poslovne prihodke. Na spremembe v strukturi te dejavnosti pokaže tudi analiza koncentracije. Ob zmanjševanju števila družb se namreč niža delež največje družbe v ustvarjenih poslovnih prihodkih, krepijo pa deleži drugih družb, zaradi česar se stopnja koncentracije, merjena s Hirschman-Herfindahlovim indeksom (HHI), po letu 2006 znižuje, je pa še vedno visoka⁴⁰. Neto čisti dobiček družb druge najpomembnejše skupine⁴¹ znotraj trgovine na drobno, t. j. trgovine na drobno v specializiranih prodajalnah z motornimi gorivi (SKD 47.3), se je v letu 2010 zmanjšal za 6,4 %. Višje nabavne vrednosti prodanega blaga so vplivale na povečanje poslovnih odhodkov (za 21,3 %). Višje pa so bile tudi prodajne cene, ki so skupaj z večjo količino prodanih motornih goriv vplivale na povečanje poslovnih prihodkov (za 20,6 %). Ob povečanju zaposlenosti so se občutneje povečali tudi stroški dela.

Slika 39: Koncentracija v nespecializiranih prodajalnah, ki pretežno prodajajo živila

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.
Opomba: HHI – Hirschman-Herfindahlov indeks koncentracije.

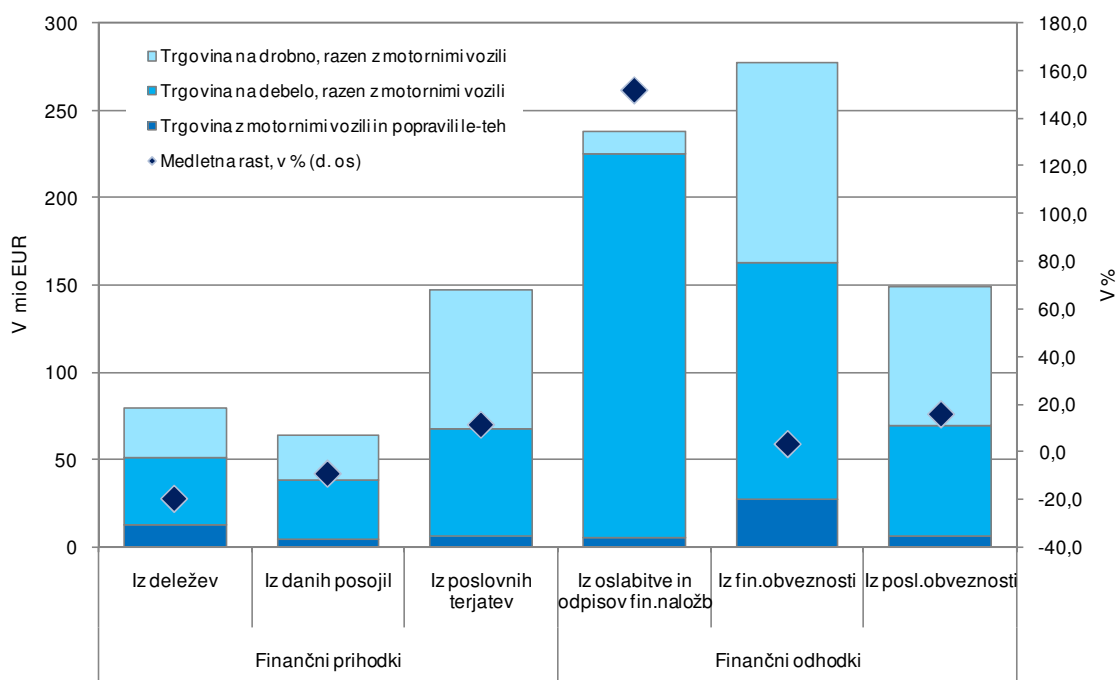
³⁹ Ustvarijo dobro polovico neto dobička iz poslovanja trgovine na drobno.

⁴⁰ Po tem merilu je visoka koncentracija pri vrednostih indeksa nad 1800.

⁴¹ Ustvarijo dobro četrtino neto dobička iz poslovanja trgovine na drobno.

Skoraj podvojena neto finančna izguba trgovinskih družb je bila rezultat višje neto finančne izgube družb posredništva in trgovine na debelo. Potem ko so trgovinske družbe v letu 2009 skoraj prepolovile neto finančno izgubo, se je ta v letu 2010 skoraj podvojila in znašala kar 374,1 mio evrov, kar je bilo v celoti posledica povečanja neto finančne izgube družb posredništva in trgovine na debelo (za 467,4 % oz. za 234,5 mio evrov). Tem družbam so se namreč ob petinskem zmanjšanju finančnih prihodkov (kot posledico zmanjšanih finančnih prihodkov iz deležev), finančni odhodki povečali kar za 91 % oz. za skoraj 200 mio evrov. Povečanje je bilo skoraj v celoti posledica povečanja finančnih odhodkov iz oslabitev in odpisov finančnih naložb večje družbe, ki je v postopku prisilne poravnave⁴². Zmanjšanje neto finančne izgube družb v trgovini z motornimi vozili in njihovimi popravili ter v trgovini na drobno (za 60,8 % oz. 26,3 %) je bila posledica povišanja finančnih prihodkov ter zmanjšanja finančnih odhodkov. Povišanje finančnih prihodkov družb teh dveh oddelkov je bila posledica povečanih finančnih prihodkov iz deležev in poslovnih terjatev, finančni odhodki pa so se zmanjšali zaradi manjših finančnih odhodkov iz oslabitve in odpisov finančnih naložb.

Slika 40: Finančno poslovanje gospodarskih družb v dejavnosti trgovina ter vzdrževanje in popravila motornih vozil, 2010

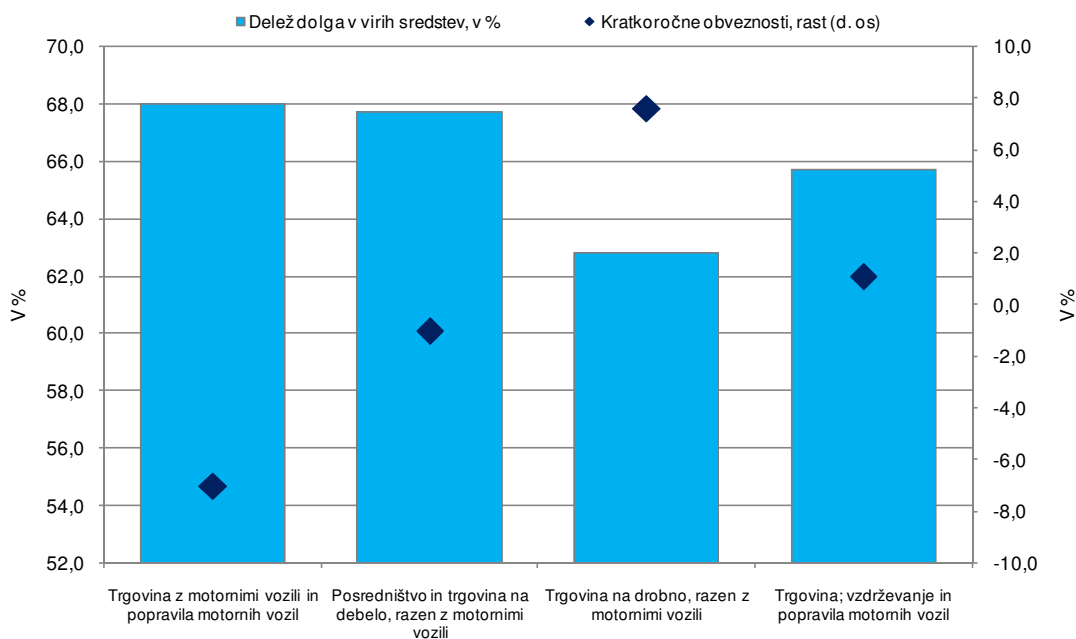
Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Trgovinske družbe so leta 2010 povečale svojo zadolženost. Kratkoročne obveznosti, ki predstavljajo večino deleža dolga v virih sredstev, so bile za 1,1 % višje kot leto prej, kar je bila posledica povišanja kratkoročnih obveznosti družb trgovine na drobno (za 7,6 %). Družbe trgovine na drobno so tudi najbolj povečale dolgoročne obveznosti (za 19,2 %), tako da so se vsem trgovskim družbam v letu 2010 dolgoročne obveznosti povečale za 2,7 %. Skupaj so bile družbe v letu 2010 tako bolj zadolžene kot v letu prej, saj se jim

⁴² Ob tem je potrebno opozoriti, da je analiza narejena na podlagi letošnjih podatkov Statističnih podatkov iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida za leto 2010, za leto 2009 pa so uporabljeni Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida za leto 2009. Omenjena družba je namreč šele poleti 2010 objavilo konsolidirano poročilo o poslovanju za leto 2009, ki se zelo razlikuje od podatkov AJPES za leto 2009 – do največjih sprememb je prišlo pri bilančni vsoti, ki je po konsolidiranih podatkih nižja, povečali pa so se odpisi, popravki in izguba.

je delež dolga v virih sredstev zvišal za 1,5 o. t. na 65,7 %. Kljub zmanjšanju (za 1,7 o. t.) deleža dolga, so družbe trgovine z motornimi vozili in njihovimi popravili tudi v letu 2010 ostale najbolj zadolžene med družbami trgovinske dejavnosti. Najmanj zadolžene ostajajo družbe v trgovini na drobno, ki pa so v letu 2010 povečale tako svoje kratkoročne kot tudi dolgoročne obveznosti, vendar pa so poleg tega povečale tudi obseg kapitala in tako izboljšale dolgoročno pokritost dolgoročnih sredstev. Boljšo finančno strukturo so imele tudi družbe trgovine z motornimi vozili in njihovimi popravili. Ob slabšem poslovanju večje družbe v trgovini na debelo, katere kapital in sredstva so se v letu 2010 občutneje zmanjšali, se je družbam tega oddelka v povprečju v letu 2010 poslabšala kapitalna pokritost dolgoročnih sredstev ter povečal delež dolga.

Slika 41: Zadolženost trgovinskih družb, 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

11 PROMET IN SKLADIŠČENJE

Na povprečne vrednosti kazalnikov poslovanja dejavnosti promet in skladiščenje (SKD H) je v letu 2010 močno vplivalo zakonsko preoblikovanje družbe DARS. S ciljem minimizirati tveganja, da bi potencialni javni dolg (s poroštvi države zavarovani krediti) postal eksplicitni javni dolg, je bil konec leta 2010 sprejet Zakon o DARS⁴³, s katerim so bila zemljišča prenesena v poslovne knjige Republike Slovenije, javna cestna infrastruktura pa je na podlagi podeljene stavbne pravice postala last DARS. Graditev avtocest se bo odslej izvajala v okviru jasneje opredeljenega koncesijskega razmerja. Navajamo nekaj glavnih implikacij omenjenih sprememb na bilanco stanja in poslovnega uspeha gospodarskih družb⁴⁴. Največja sprememba je v bilanci stanja, kjer se je dolg DARS znižal za dobro polovico, ali za 2.672 mio EUR (pri vseh družbah za 5.279 mio EUR), kapital pa povečal za 2.347 mio EUR (pri vseh družbah za 1.284 mio EUR). Če torej ne bi bilo prenosa kapitala z države na DARS, bi se zaradi velike prenesene čiste izgube (iz prejšnjih let) ter velike izgube poslovnega leta kapital v gospodarstvu znižal za dobro milijardo in ne povečal, zadolženost vseh družb pa bi se le pol toliko znižala, kot se je. Dodana vrednost DARS se je skoraj petkratno povečala, za 203 mio EUR (pri vseh družbah za 278 mio EUR). Deloma je zvišanje posledica povečanja kosmatega donosa zaradi večjih prihodkov od cestnin, v večji meri pa spremenjene sestave odhodkov. Med stroški storitev v letu 2010 ni več koncesijske dajatve (ki je v letu 2009 znašala dobrih 169 mio EUR, zaradi novih sredstev v bilanci pa se je za 107 mio EUR povišala amortizacija in za 72 mio EUR so se dvignili finančni odhodki.

V dejavnosti promet in skladiščenje (SKD H) se je dodana vrednost v letu 2009 bolj znižala kot v vseh družbah, v letu 2010 pa se je močno povečala. Dodana vrednost v dejavnosti H je v letu 2009 znašala 1.192,0 mio EUR in se je glede na leto 2008 znižala za 9,7 %, v letu 2010 pa se je zvišala na 1.444,4 mio EUR, ali za 21,2 %. Največ je k rasti prispevala dejavnost spremljajočih storitvenih dejavnosti v kopenskem prometu (v okviru te dejavnosti je registriran tudi DARS), precej pa se je dodana vrednost povečala tudi v dejavnostih skladiščenja in pretovarjanja ter v železniškem prometu in v špedicijski dejavnosti. Najbolj je upadla v zračnem potniškem prometu. Zaposlenost v prometu in skladiščenju je v letu 2009 upadla za 2,1 % (za 6,0 % pri vseh družbah), v letu 2010 pa še za 3,0 % (za 3,6 % pri vseh družbah) ali za 1.181 oseb. Za 476 se je število zaposlenih znižalo na železnici, za 175 v zračnem potniškem prometu, za 169 v avtobusnem prometu, za 163 v poštni dejavnosti in za 130 v skladiščni dejavnosti, medtem ko se je v cestnem blagovnem prometu število zaposlenih povečalo za 95 (skoraj edina prometna dejavnost z rastjo zaposlovanja; zaposlenost pa je bila sicer še za 3,3 % nižja kot v letu 2008, to je pred začetkom mednarodne gospodarske krize, zaradi katere je v letu 2009 prišlo do precejšnjega zmanjšanja aktivnosti in zaposlenosti v tej dejavnosti).

---

⁴³ Zakon o družbi za avtoceste v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 97/10; ZDARS-1).

⁴⁴ Podatki za družbo DARS, ki jih predstavljamo, so povzeti ali izračunani na osnovi javno objavljenega Letnega poročila DARS d. d. za leto 2010 na spletni strani družbe. Spremembe vrednosti kazalnikov poslovanja DARS so v zelo veliki meri posledica zakonskega preoblikovanja družbe, niso pa izključna posledica le-tega.

Tabela 14: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti prometa in skladiščenja v obdobju 2008–2010

	2008	2009	2010
Število gospodarskih družb	2.253	2.375	2.506
Število zaposlenih ¹	37.557	36.783	35.665
Delež zaposlenih v vseh družbah, v %	7,4	7,7	7,7
Delež dodane vrednosti v vseh družbah, v %	7,3	7,3	8,7
Neto ² čisti dobiček/izguba, v 1.000 EUR	109.870	-127.192	-21.751
VELIKOST			
Sredstva/podjetje, v 1.000 EUR	4.689	4.497	4.195
Število zaposlenih/podjetje	16,7	15,5	14,2
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI			
Povprečna sredstva/zaposlenega, v 1.000 EUR	269	290	300
GOSPODARNOST			
Gospodarnost poslovanja	1,047	1,007	1,045
DONOSNOST			
Donosnost sredstev, v %	1,1	-1,2	-0,2
Donosnost prihodkov, v %	2,8	-3,7	-0,6
PRODUKTIVNOST			
Dodana vrednost/zaposlenega, v EUR	35.153	32.407	40.503
STROŠKI DELA			
Stroški dela/zaposlenega, v EUR	23.003	23.009	23.599
Delež stroškov dela v dodani vrednosti, v %	65,4	71,0	58,3
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST			
Delež dolga v virih sredstev, v %	82,2	83,0	58,8
Delež kratkor. obveznosti v virih sredstev, v %	15,6	14,5	15,0
Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev, v %	20,6	19,6	49,8
Dolgor. pokritost dolgor. sredstev in zalog, v %	96,4	97,5	98,8
IZVOZNA USMERJENOST			
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje, v %	42,8	38,5	38,9
STRUKTURA SREDSTEV			
Delež dolg. sredstev v sredstvih, v %	86,4	88,3	81,3
Delež proizvajalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih, v %	12,5	12,1	12,2

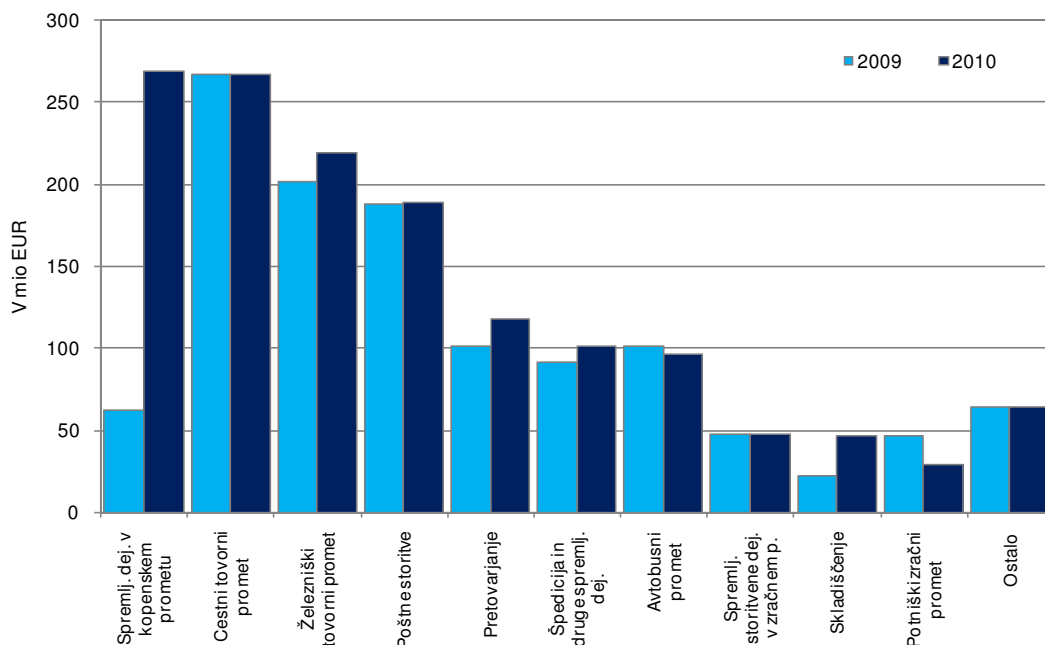
Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlencev na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju. Kazalnik je izračunan kot razmerje med številom delovnih ur v koledarskem (obračunskem) letu, za katere so zaposleni dobili plačo in nadomestilo plače ter možnimi delovnimi urami za koledarsko (poslovno) leto. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Medtem ko so v letu 2009 v dejavnosti promet in skladiščenje zabeležili veliko izgubo, se je le-ta v letu 2010 precej zmanjšala. Medtem ko se je v letu 2010 pri vseh družbah neto poslovni rezultat poslabšal za več kot 800 mio EUR, se je v dejavnosti promet in skladiščenje izboljšal za več kot 100 mio EUR. To je sicer še vedno pomenilo neto čisto izgubo v višini 21,8 mio EUR. V letu 2009 so bile najbolj v rdečih številkah dejavnosti špedicije, pretovarjanja in železniškega prometa, v letu 2010 pa so največ izgube ustvarili v cestnem blagovnem prometu, še vedno pa tudi v špedicijski dejavnosti in na železnici. Poslovni rezultat so najbolj izboljšali v dejavnosti pretovarjanja, najbolj poslabšali pa v cestnem blagovnem prometu. Medtem ko se je v dejavnosti promet in skladiščenje neto dobiček iz poslovanja v letu 2010 zelo povečal, za 139,0 mio EUR, se je izguba iz financiranja še poglobila, za 25,6 mio EUR. Največji neto dobiček iz poslovanja so v letu 2010 ustvarili v spremljajočih storitvenih dejavnostih v kopenskem prometu, kjer je registriran DARS, največjo izgubo iz poslovanja pa v cestnem blagovnem prometu in v zračnem potniškem prometu. V spremljajočih storitvenih dejavnostih v kopenskem prometu, kjer ima pomemben delež DARS, so ustvarili največjo neto

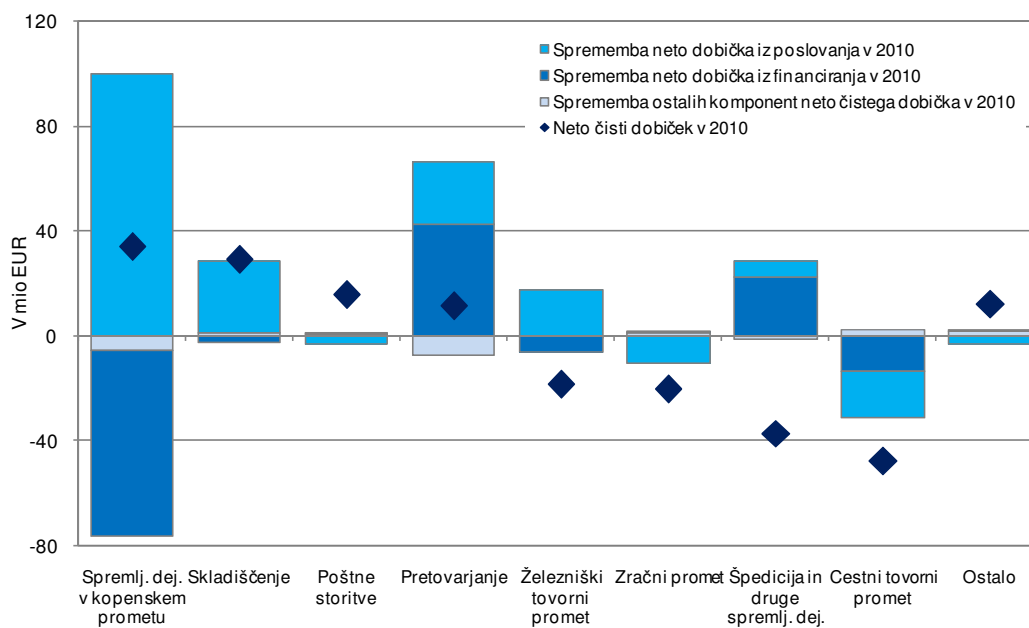
izgubo iz financiranja, le redke dejavnosti v okviru prometa in skladiščenja pa so iz financiranja zabeležile pozitiven rezultat (taki sta bili izvajanje univerzalne poštne storitve in pomorski blagovni promet).

Slika 42: Dodana vrednosti v gospodarskih družbah v dejavnosti promet in skladiščenje, 2009 in 2010

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Slika 43: Poslovni rezultat v gospodarskih družbah v dejavnosti promet in skladiščenje s spremembo njegovih komponent, 2010

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Poslovni rezultat oddelka kopenski promet in cevovodni transport (SKD 49) je bil že v letu 2009 močno negativen in se je v letu 2010 zaradi cestnega blagovnega prometa še dodatno poslabšal. V okviru oddelka kopenski promet in cevovodni transport sta po številu zaposlenih (10.032 in 7.413 v letu 2010) najpomembnejši dejavnosti cestni tovorni promet (razred SKD 49.41) in železniški promet (skupina SKD 49.2). V primerjavi s predkriznim letom 2008 je bilo v letu 2010 v prvi dejavnosti 339, v drugi pa 657 manj zaposlenih. Oddelek SKD 49 je leta 2010 po številu zaposlenih pomenil 59 %, po ustvarjeni dodani vrednosti pa 43 % dejavnosti H. Celotna dejavnost kopenski promet in cevovodni transport, ki je leta 2009 zabeležila 45,8 mio EUR neto čiste izgube, je to v letu 2010 povečala na 65,6 mio EUR. Na železnici se je poslovni rezultat izboljšal za 11,5 mio EUR, s čimer se je neto čista izguba znižala za skoraj 40 %. V cestnem blagovnem prometu pa se je rezultat poslabšal za 29,3 mio EUR, kar pomeni, da se je neto čista izguba zvišala za skoraj 160 %. V dejavnosti cevovodni transport so v letu 2010 poslovali s 7,1 mio EUR neto čistega dobička, ki je bila s tem najuspešnejša dejavnost v okviru oddelka SKD 49.

V železniškem prometu se je v letu 2010 močno znižala zlasti neto izguba iz poslovanja, kar je povezano s ponovno zelo povečanim obsegom prepeljanega blaga. Kosmati donos iz poslovanja se je v letu 2010 povečal za 26,0 mio EUR, to je trikrat bolj od poslovnih odhodkov. Še vedno pa je to pomenilo neto izgubo iz poslovanja v višini 9,5 mio EUR. Po podatkih SURS se je obseg prevozov blaga po železnici, merjeno v tonskih kilometrih v letu 2010 povečal za 28,2 % in je le še za 2,8 % zaostajal za predkriznim v letu 2008. Država je za spodbujanje prevoza potnikov po železnici v letu 2010 namenila za 47,0 mio EUR subvencij, kar je za 7,2 % manj kot leto prej (3,6 mio EUR manj). K nizki rasti poslovnih odhodkov je prispevalo tudi znižanje števila zaposlenih, saj se je strošek plač znižal za 7,6 mio EUR. Neto čista izguba je v letu 2010 na železnici še vedno dosegla 18,4 mio EUR, saj se je neto izguba iz financiranja povečala za 5,7 mio EUR.

Povečanje izgube v cestnem blagovnem prometu (razred SKD 49.41) je bilo v letu 2010 precej pogojeno tudi z dražjim gorivom, k poslabšanju povprečnega poslovnega rezultata panoge pa je tokrat večino prispevalo le nekaj velikih družb. 1.492 družb dejavnosti cestnega blagovnega prometa je v letu 2010 imelo dobrih 10 tisoč zaposlenih in je leto zaključilo s 47,8 mio EUR (poslabšanje za 29,3 mio EUR) neto čiste izgube. Zgolj 5 družb z najslabšim poslovnim rezultatom iz te dejavnosti pa je imelo manj kot 900 zaposlenih, njihova skupna neto čista izguba pa je dosegla 45,0 mio EUR (poslabšanje za 36,0 mio EUR). V celotni dejavnosti cestnega blagovnega prometa se je strošek goriva v letu 2010 povišal za 46,8 mio EUR, ali za 23,6 %. Po podatkih SURS se je obseg prevozov blaga pravnih oseb v cestnem blagovnem prometu, merjeno v tonskih kilometrih, v letu 2010 povečal za 9,9 %, maloprodajna cena dizelskega goriva pa (preračunano iz mesečnih podatkov) za 12,6 %. Po grobi oceni je tako dražje gorivo (predvsem zaradi podražitev svetovnih cen nafte in posledično derivatov) prispevalo okoli 26 mio EUR k povečanim odhodkom v cestnem blagovnem prometu, pri čemer predpostavljamo, da v razmerah šibke domače in mednarodne gospodarske aktivnosti prevozniki višjih cen goriv niso mogli vgraditi v cene svojih storitev. Brez učinka dražjih goriv bi bila torej izguba v cestnem blagovnem prometu približno na ravni iz leta 2009.

Mestni in primestni kopenski potniški promet (razred SKD 49.31) je v letu 2010 še nekoliko povišal izgubo, v medkrajevnem in drugem cestnem potniškem prometu (podrazred SKD 49.391) pa se je dobiček znižal. V mestnem potniškem prometu je bilo tako lani že 7,1 mio EUR neto čiste izgube, v medkrajevnem potniškem prometu pa se je neto čisti dobiček z 1,3 mio EUR v letu 2009 v letu 2010 znižal na 1,0 mio EUR. V mestnem prometu so imeli 884 zaposlenih (znižanje za 72), v medkrajevnem prometu pa 2.464 (znižanje za 96). Javni avtobusni prevozi potnikov so podobno kakor prevozi potnikov po železnici subvencionirani. V mestnem prometu so lani dobili 5,8 mio EUR subvencij (7,0-odstotno znižanje), v

medkrajevnem prometu pa 23,3 mio EUR (5,6-odstotno povišanje). Hitrejše povečevanje subvencij v medkrajevnem prometu kakor v mestnem potniškem prometu omogoča boljši poslovni rezultat prvemu, vendar pa se obseg prevozov potnikov v obeh dejavnostih še vedno zmanjšuje, kar ni zaželen trend.

V vodnem prometu (oddelek SKD 50), kjer je osrednja dejavnost pomorski blagovni promet, so v letu 2010 povečali dobiček. Dejavnost vodnega prometa je v letu 2009 ustvarila neto čisti dobiček v višini 1,3 mio EUR, v letu 2010 pa se je povečal na 3,2 mio EUR. S tem se je gospodarnost poslovanja spet bolj približala povprečni pri vseh družbah.

V zračnem prometu (oddelek SKD 51), kjer so že v letu 2009 zabeležili veliko izgubo, se je ta v letu 2010 še povečala. V letu 2009 je neto čista izguba znašala 11,7 mio EUR, v letu 2010 pa se je povečala na 20,2 mio EUR in je v obeh letih nastala v glavnem z izgubo iz poslovanja. Da je v tej dejavnosti prišlo do tako slabih poslovnih rezultatov, je mnogo razlogov. Po uspešnem prvem polletju leta 2008 ob predsedovanju Slovenije EU in ugodnih tako finančnih kot tudi fizičnih kazalnikih je sledilo najprej močno povišanje cen goriva, proti koncu leta pa začetek globalne gospodarske krize. Gospodarska kriza je zmanjšala tudi število poslovnih potnikov in na trgu je prišlo do padca povprečnih cen letalskih vozovnic. Povečala se je tudi konkurenca nizkocenovnih prevoznikov. Vse to je vplivalo na precejšnje poslabšanje poslovanja domačega prevoznika. Po neto izgubi iz poslovanja v letu 2010 (20,6 mio EUR) se dejavnost zračnega prometa hkrati z dejavnostjo cestnega blagovnega prometa uvršča med dejavnosti prometa in skladiščenja z najslabšim poslovnim izidom.

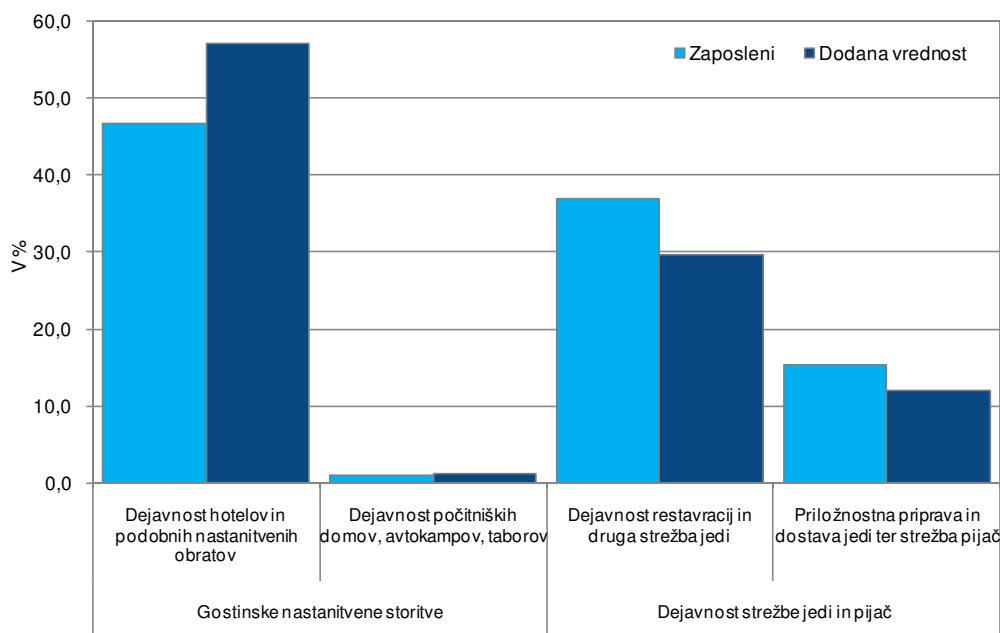
V oddelku skladiščenje in spremljajoče prometne dejavnosti (oddelek SKD 52) se je po visoki izgubi v letu 2009 poslovanje v letu 2010 močno izboljšalo. To je raznovrstna dejavnost, ki zajema poleg prekladalne in špedicijske dejavnosti še skladiščenje in spremljajoče storitvene dejavnosti v kopenskem, vodnem in zračnem prometu. V letu 2009 so v oddelku 52 ustvarili 88,7 mio EUR neto čiste izgube (69,8 % vse izgube v dejavnosti H), v letu 2010 pa so poslovni rezultat izboljšali za 134,0 mio EUR in dosegli 45,2 mio EUR neto čistega dobička. Pri tem je neto dobiček iz poslovanja znašal 190,7 mio EUR (5,5-krat več kot leta 2009), neto izguba iz financiranja pa se je še nekoliko povečala, na 130,8 mio EUR (za 9,0 mio EUR). Po visoki izgubi v letu 2009 sta izstopali zlasti pred tem več let zelo uspešni špedicijska dejavnost (razred SKD 52.29) in prekladalna dejavnost (razred SKD 52.24). Prva je v letu 2009 zabeležila 64,0 mio EUR, druga pa 47,6 mio EUR neto čiste izgube. Izguba je v obeh dejavnostih nastala predvsem z velikim povečanjem neto izgube iz financiranja. Obe omenjeni dejavnosti sta v letu 2010 izboljšali poslovanje: špedicija za 26,7 mio EUR in prekladalna dejavnost kar za 59,2 mio EUR. Prva je tako še vedno beležila neto čisto izgubo v višini 37,3 mio EUR (znana slaba naložba Intereurope v tujini), medtem ko je druga že poslovala z neto čistim dobičkom 11,6 mio EUR. V oddelku 52 so v letu 2010 najbolje poslovali v spremljajočih storitvenih dejavnostih v kopenskem prometu (razred SKD 52.21), ki zajemajo železniške in avtobusne postaje ter cestno infrastrukturo (vključno z družbo DARS), s 33,9 mio EUR neto čistega dobička ter v dejavnosti skladiščenja (razred SKD 52.10), kjer so dosegli 28,9 mio EUR neto čistega dobička. Tudi zadnji omenjeni dejavnosti sta močno izboljšali poslovanje, prva za 23,1 mio EUR in druga za 25,6 mio EUR.

Poštna in kurirska dejavnost (oddelek SKD 53) je tudi v letu 2010, tako kakor že v preteklih nekaj letih, poslovala z razmeroma visokim dobičkom. V letu 2009 je neto čisti dobiček poštne in kurirske dejavnosti znašal 17,7 mio EUR, v letu 2010 pa se je malo znižal in dosegel 15,6 mio EUR. Oddelek 53 sestavljajo izvajanje univerzalne poštne storitve in druge poštne in kurirske dejavnosti. Na kurirsko dejavnost se nanaša le dobrih 5 % dodane vrednosti oddelka 53, lani pa je podobno kakor v nekaj prejšnjih letih poslovala z manjšo neto čisto izgubo.

12 GOSTINSTVO

Dodana vrednost gospodarskih družb dejavnosti gostinstva (SKD I) se je leta 2010 zmanjšala, s čimer se je zmanjšal tudi njihov delež v skupni dodani vrednosti. Dodana vrednost se je zmanjšala pri družbah dejavnosti strežbe jedi in pijač (SKD 56), še bolj pa pri družbah, ki se ukvarjajo z gostinskimi nastanitvenimi dejavnostmi (SKD 55). Največji del dodane vrednosti in zaposlenosti oddelka nastanitvenih storitev predstavljajo hoteli in podobni obrati (SKD 55.1), v oddelku strežba jedi in pijač pa restavracije in družbe druge strežbe jedi (SKD 56.1) (Slika 44).

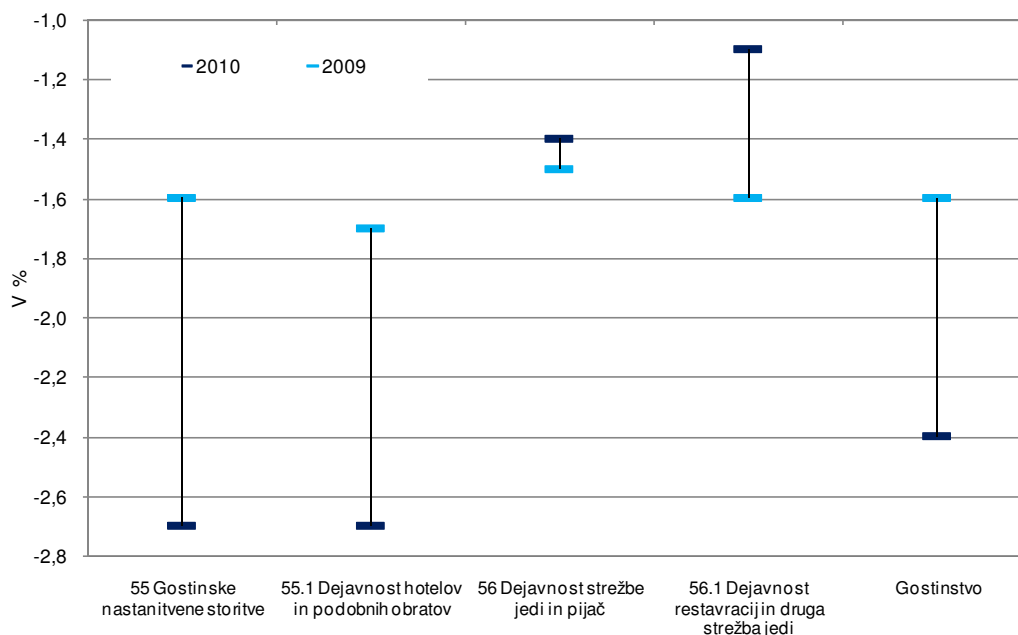
Slika 44: Delež v dodani vrednosti ter zaposlenosti vseh gostinskih družb, 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Gostinske družbe so v letu 2010 še občutneje kot leto prej povečale neto čisto izgubo obračunskega obdobja, ki je bila predvsem posledica neto izgube iz poslovanja. Poslovanje gostinskih družb se je lani v rednem delovanju še poslabšalo. Po zmanjševanju neto dobička iz poslovanja v letu 2009, so družbe leto 2010 zaključile z neto izgubo iz poslovanja, še nekoliko večja je bila tudi neto finančna izguba. Gostinske družbe so imele boljši rezultat kot leta 2010 le iz drugega delovanja. Zaradi slabšega poslovnega rezultata sta se znižali donosnosti prihodkov ter sredstev gostinskih družb, ki sta negativni že od leta 2008. Neto čista izguba obračunskega obdobja se je v letu 2010 povečala pri družbah nastanitvenih dejavnosti (za 75,9 % oz. 22,4 mio evrov), medtem ko se je pri družbah, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač malenkostno znižala (za 4,3 %). Med nastanitvenimi dejavnostmi so največji del ustvarili hoteli in podobni obrati (skoraj 90 % celotne gostinske neto čiste izgube), katerih neto čista izguba je bila glede na leto prej višja za 70,5 %.

Slika 45: Donosnost sredstev gostinskih gospodarskih družb, 2009 in 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Z neto izgubo iz poslovanja so leto 2010 zaključile tako družbe nastanitvenih dejavnosti kot tudi družbe, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač. Poslovanje gostinskih družb se je lani še poslabšalo, tako da so po občutnem zmanjšanju neto dobička iz poslovanja v letu 2009, družbe leto 2010 zaključile z neto izgubo iz poslovanja. Največji del izgube so ustvarile družbe nastanitvenih dejavnosti, ki so po neto dobičku iz poslovanja v vrednosti 9,7 mio evrov v letu 2009, leto 2010 zaključile z neto izgubo iz poslovanja v vrednosti 11,4 mio evrov, kar je bila predvsem posledica zmanjšanja v hotelih in podobnih obratih, ki so ustvarili celotno neto izgubo iz poslovanja oddelka. Slabi rezultati hotelov in podobnih obratov so bili predvsem posledica večje rasti poslovnih odhodkov od rasti prihodkov. Le-ti so se namreč povečali za 5,4 %, poslovni prihodki pa ob povečanem številu prenočitev v hotelih za 1,1 %. Relativno veliko povečanje poslovnih odhodkov je bilo predvsem posledica povečanja odpisov vrednosti (za 23,5 %, gre predvsem za prevrednotovanje), medtem ko so se stroški blaga, materiala in storitev, ki zavzemajo približno polovico vseh poslovnih odhodkov povečali za 4,0 %, stroški dela pa so ostali na ravni izpred leta. Z neto izgubo iz poslovanja so leto 2010 zaključile tudi družbe, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač (2,2 mio evrov), od tega v dejavnosti restavracij in drugih strežb jedi za 2,6 mio evrov ter pri strežbi pijač za 1,1 mio evrov, medtem ko so družbe, ki se ukvarjajo s priložnostno pripravo in dostavo jedi v letu 2010 imele 1,5 mio evrov neto dobička iz poslovanja (podvojitev iz leta 2009). Tudi pri družbah, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač je bila neto izguba iz poslovanja posledica večjega povišanja poslovnih odhodkov glede na poslovne prihodke (1,3 % oz. 0,2 %). Med poslovnimi prihodki so se čisti prihodki od prodaje celo zmanjšali, zlasti pri družbah, ki se ukvarjajo s strežbo pijač, na kar je verjetno vplivalo manjše povpraševanje v času neugodnih gospodarskih razmer, pri njihovi interpretaciji pa je treba upoštevati tudi vpliv prirejanja prihodkov gostincev⁴⁵.

⁴⁵ Po podatkih DURS je namreč od novembra 2007 pa do konca leta 2009 delež ugotovljenega zmanjšanja računov in davčne osnove pri gostincih, pri katerih so bili predhodno fotografirani računi, znašal kar 82,5 %. Sklepamo, da je bilo podobno tudi v letu 2010.

Tabela 15: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v gostinstvu v obdobju 2008–2010

	2008	2009	2010
Število gospodarskih družb	2.318	2.459	2.541
Število zaposlenih ¹	17.255	17.700	17.067
Delež dejavnosti v zaposlenosti	3,4	3,7	3,7
Delež v dodani vrednosti vseh družb	2,3	2,5	2,4
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	-27.620	-37.373	-59.425
VELIKOST			
Sredstva / podjetje (v tisoč EUR)	1.004	1.008	995
Število zaposlenih / podjetje	7,4	7,2	6,7
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI			
Povprečna sredstva / zaposlenega (v tisoč EUR)	127	133	146
GOSPODARNOST			
Gospodarnost poslovanja	1,022	1,013	0,987
DONOSNOST			
Donosnost sredstev (v %)	-1,3	-1,6	-2,4
Donosnost prihodkov (v %)	-2,4	-3,6	-5,6
PRODUKTIVNOST			
Dodana vrednost / zaposlenega (v EUR)	24.068	23.253	23.679
STROŠKI DELA			
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	16.990	17.157	17.927
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	70,6	73,8	75,7
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST			
Delež dolga v virih sredstev (v %)	58,0	62,0	63,6
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (v %)	26,4	29,4	30,1
Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev (v %)	50,6	44,9	42,3
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	86,2	81,3	79,5
IZVOZNA USMERJENOST			
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	4,4	3,8	3,4
STRUKTURA SREDSTEV			
Delež dolgoročnih sredstev v sredstvih (v %)	83,0	84,8	86,0
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	10,0	8,9	8,9

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecv na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju. Kazalnik je izračunan kot razmerje med številom delovnih ur v koledarskem (obračunskem) letu, za katere so zaposleni dobili plačo in nadomestilo plače ter možnimi delovnimi urami za koledarsko (poslovno) leto. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

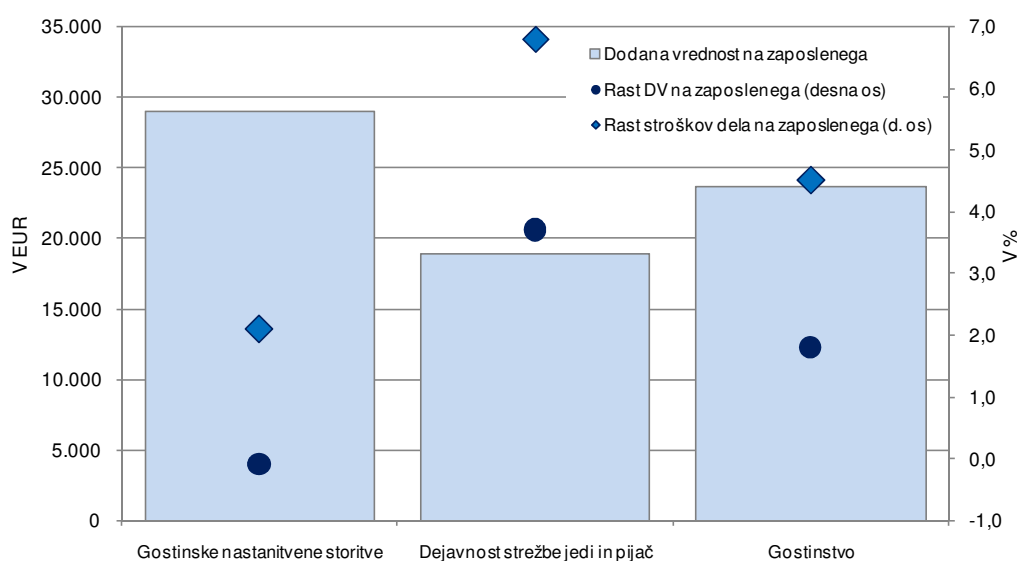
Višja neto izguba iz financiranja gostinskih družb je nastala le v oddelku nastanitvenih dejavnosti.

Neto izguba iz financiranja vseh gostinskih družb se je v letu 2010 nekoliko povečala (za 2,1 %). Skoraj za petino večjo izgubo iz financiranja so zabeležile družbe nastanitvenih dejavnosti (zaradi povečanja finančnih odhodkov iz oslabitev), neto izguba iz financiranja družb dejavnosti strežbe jedi in pijač pa se je zmanjšala za 63,1 %.

Nižja gospodarnost poslovanja gostinskih družb je bila rezultat znižanja poslovnih prihodkov ob tem ko so se poslovni odhodki, predvsem zaradi rasti stroškov dela kot posledica povečanja minimalne plače, še povečali. Poslabšanje gospodarnosti poslovanja je bilo posledica večjega povečanja poslovnih odhodkov kot poslovnih prihodkov tako pri družbah nastanitvenih dejavnosti kot tudi pri družbah, ki se

ukvarjajo s strežbo jedi in pijač. Stroški blaga, materiala in storitev gostinskih družb so se glede na leto 2009 povečali za 2,0 % s čimer se je povečala obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški blaga, materiala in storitev s 57,6 % na 58,5 %. Prav tako se je povečala obremenjenost poslovanja gostinskih družb s stroški dela v poslovnih prihodkih na 30,0 %. Stroški dela, ki predstavljajo največje stroške gostinskih družb, so se v letu 2010 kljub krčenju števila zaposlenih povečali za 0,7 %, kar je po naši oceni posledica povečanja minimalne plače marca 2010. Ker se je v povprečju vseh gostinskih družb produktivnost dela, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, povečala manj, kot so se povečali stroški dela na zaposlenega, se je izrazilo povečanje tudi delež stroškov dela v dodani vrednosti gostinske dejavnosti (s 73,8 % leta 2009 na 75,7 % leta 2010).

Slika 46: Dodana vrednost ter stroški dela na zaposlenega v gostinskih gospodarskih družbah, 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Povprečna zadolženost gostinskih družb se je v letu 2010 nadalje povečala, in sicer predvsem zaradi večje zadolženosti družb gostinskih nastanitvenih storitev. Narasle so tako dolgoročne kot kratkoročne obveznosti (oboje za okoli 4 %), ki so skupaj leta 2010 predstavljale skoraj 60 % obveznosti do virov sredstev. Delež dolga v virih sredstev se je tako v letu 2010 povečal z 62 % na 63,6 %. Dobrih 70 % kratkoročnih in dolgoročnih obveznosti odpade na družbe gostinskih nastanitvenih storitev, kjer so se te leta 2009 tudi močneje povečale, tako da se je njihov delež dolga v virih sredstev v letu 2010 povečal za 2,0 o. t. na 58,9 %.

Kapital gostinskih družb se je leta 2010 zmanjšal, zaradi česar se je kapitalna pokritost dolgoročnih sredstev poslabšala. Pokritost dolgoročnih sredstev s kapitalom se je zmanjšala za 2,6 o. t. na 42,3 %. Ob manjšem kapitalu kot leta 2009 se je kapitalna pokritost dolgoročnih sredstev močneje znižala družbam gostinskih nastanitvenih storitev. Družbe, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač so imele 4,7 % več kapitala kot leto prej, pokritost dolgoročnih sredstev s kapitalom pa je bila 29,5-odstotna, kar je bilo za 0,6 o. t. manj kot leto prej.

13 INFORMACIJSKE IN KOMUNIKACIJSKE DEJAVNOSTI

Gospodarske družbe, ki izvajajo informacijske in komunikacijske dejavnosti (SKD J), so leto 2010 prvič v obdobju zadnjih treh let zaključile z neto čisto izgubo, ki je bila v primerjavi z drugimi dejavnostmi tudi ena izmed največjih. Družbe so zaključile obračunsko obdobje s pozitivnim poslovnim rezultatom na dveh ravneh delovanja (iz poslovanja in drugega delovanja), iz financiranja pa so v nasprotju s predhodnim letom izkazale visoko izgubo. Neto dobiček iz poslovanja je znašal 110,4 mio EUR in se je v primerjavi z letom 2009 zmanjšal za skoraj petino. Saldo drugih prihodkov in odhodkov je dosegel 6,3 mio EUR in se je prav tako zmanjšal, za 13,5 %. Neto izguba iz financiranja je znašala 300,7 mio EUR (leta 2009 dobiček v višini 6,0 mio EUR), kar je v končnem vplivalo na negativni poslovni izid. Neto čista izguba je znašala 214,9 mio EUR, v obeh predhodnih letih⁴⁶ so družbe ustvarile še neto čisti dobiček obračunskega obdobja (2008: 214,9 oz. 2009: 110,2 mio EUR), vendar se je zaradi posledic gospodarske in finančne krize zmanjševal iz leta v leto. Področje J je tudi eno izmed treh področij v celotnem gospodarstvu, kjer so gospodarske družbe ustvarile največjo neto čisto izgubo, takoj za finančnimi in zavarovalniškimi dejavnostmi (486,5 mio EUR) ter gradbeništvom (236,3 mio EUR).

K negativnemu poslovnemu rezultatu področja J so zaradi slabitev finančnih naložb največ prispevale družbe, ki se ukvarjajo s telekomunikacijskimi dejavnostmi (SKD 61). Družbe so ustvarile za 275,1 mio EUR neto izgube iz financiranja, kar je predstavljalo skoraj 92 % neto finančne izgube celotnega področja J. Iz drugega delovanja so prav tako ustvarile neto izgubo, vendar je bila precej manjša. Ob hkrati za skoraj polovico nižjem neto dobičku iz poslovanja je bila tako v telekomunikacijski dejavnosti lani ustvarjena neto čista izguba obračunskega obdobja. Glavnino (306,8 mio EUR) so ustvarile družbe, ki izvajajo telekomunikacijske dejavnosti po vodih (SKD 61.100). Negativni poslovni rezultat so izkazale na vseh ravneh delovanja, vendar daleč najvišjega na ravni financiranja (neto finančna izguba je znašala 274,3 mio EUR). Glavnina neto finančne izgube je izhajala iz slabitev finančnih naložb v odvisne družbe slovenskega telekomunikacijskega operaterja na trgih jugovzhodne Evrope (Kosovo, Makedonija, Albanija, Bosna in Hercegovina). Družba Telekom Slovenije, d. d. je slabila finančne naložbe v odvisne družbe v višini razlike med knjigovodsko in nadomestljivo⁴⁷ vrednostjo naložb (Letno poročilo Telekoma Slovenije 2010, 2011), kar je vplivalo na izjemno veliko povečanje finančnih odhodkov⁴⁸. V vseh ostalih oddelkih, z izjemo v družbah, ki izvajajo radijske in televizijske dejavnosti (SKD 60), je bil ustvarjen neto čisti dobiček obračunskega obdobja. Največji neto čisti dobiček so ustvarile družbe, ki izvajajo računalniško programiranje in svetovanje (SKD 62), vendar se je v primerjavi s predhodnim letom zmanjšal skoraj za petino.

⁴⁶ Z letom 2008 je bila uvedena nova Standardna klasifikacija dejavnosti (SKD 2008) in od takrat imamo povsem primerljive podatke iz bilanc gospodarskih družb na ravni dejavnosti.

⁴⁷ Nadomestljiva vrednost predstavlja vrednost pri uporabi in je bila določena na osnovi metode sedanje vrednosti pričakovanih prostih denarnih tokov, ki temelji na petletnih projekcijah družbe (Letno poročilo Telekoma Slovenije 2010, 2011).

⁴⁸ Finančni odhodki so se povečali z 28,515 mio EUR v letu 2009 na 295,964 mio EUR v 2010 (Letno poročilo Telekoma Slovenije 2010, 2011).

Tabela 16: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v informacijskih in komunikacijskih dejavnostih v obdobju 2008–2010

	2008	2009	2010
Število gospodarskih družb	2.571	2.803	2.982
Število zaposlenih ¹	17.843	17.923	17.753
Delež dejavnosti v zaposlenosti (v %)	3,5	3,7	3,8
Delež v dodani vrednosti vseh družb (v %)	6,3	6,5	6,6
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	214.921	110.202	-214.941
VELIKOST			
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	1.699	1.599	1.408
Število zaposlenih/podjetje	6,9	6,4	6,0
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI			
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	231	245	244
GOSPODARNOST			
Gospodarnost poslovanja	1,080	1,048	1,039
DONOSNOST			
Donosnost sredstev, v %	5,2	2,5	-5,0
Donosnost prihodkov, v %	6,6	3,6	-7,0
PRODUKTIVNOST			
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	63.823	59.295	61.700
STROŠKI DELA			
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	33.565	33.270	34.420
Delež stroškov dela v dodani vrednosti, v %	52,6	56,1	55,8
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST			
Delež dolga v virih sredstev, v %	52,5	52,9	56,8
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev, v %	34,0	28,4	33,0
Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev, v %	69,4	66,5	65,1
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog, v %	92,5	97,9	97,1
IZVOZNA USMERJENOST			
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje, v %	12,6	12,5	13,8
STRUKTURA SREDSTEV			
Delež dolgoročnih sredstev v sredstvih, v %	68,4	70,8	66,4
Delež proizvajalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih, v %	24,7	22,9	24,4

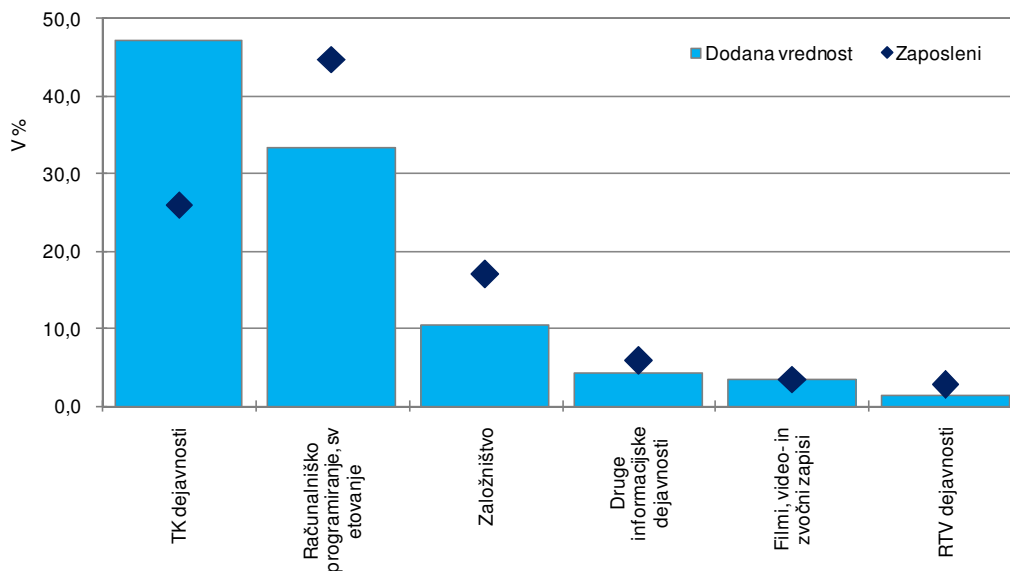
Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecv na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju. Kazalnik je izračunan kot razmerje med številom delovnih ur v koledarskem (obračunskem) letu, za katere so zaposleni dobili plačo in nadomestilo plače ter možnimi delovnimi urami za koledarsko (poslovno) leto. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Gospodarske družbe področja informacijskih in komunikacijskih dejavnosti (J) so v letu 2010, po zmanjšanju v predhodnem letu, zopet ustvarile večjo dodano vrednost. Družbe so ustvarile za 3,1 % višjo dodano vrednost kot v predhodnem letu, ko se je znižala za 6,7 %. Pri tem sta bili stopnji rasti oz. zmanjšanja poslovnih prihodkov ter stroškov blaga, materiala in storitev zelo podobni (0,6- oz. -0,8-odstotna), drugi poslovni odhodki so se povečali precej bolj, za 3,1 %. V treh od štirih oddelkov s pozitivno rastjo dodane vrednosti je bila zabeležena še višja rast dodane vrednosti od celotnega področja J, najvišja je bila v družbah, ki se ukvarjajo s filmsko dejavnostjo ter video in zvočnimi zapisi (SKD 59: 12,6-odstotna), vendar pa te družbe prispevajo enega manjših deležev v celotno dodano vrednost, kot tudi v zaposlenost področja J (Slika 47). Struktura dodane vrednosti in zaposlenosti se v obdobju 2008–2010 ni bistveno spremenila, saj so družbe, ki

izvajajo telekomunikacijske dejavnosti (SKD 61) ter računalniško programiranje in svetovanje (SKD 62), prispevale dobrih 80 % k skupni dodani vrednosti ter za 10 o. t. manj k skupni zaposlenosti.

Slika 47: Struktura dodane vrednosti in zaposlenosti gospodarskih družb informacijskih in komunikacijskih dejavnosti, 2010

Vir podatkov: AJPEŠ (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.
Opomba: TK – telekomunikacijske dejavnosti.

Lani se je produktivnost po krčenju v predhodnem letu ponovno povečala in ostaja še naprej višja od povprečja vseh gospodarskih družb. Ob zmanjšanju števila zaposlenih⁴⁹ v informacijskih in komunikacijskih dejavnostih za skoraj 1 % se je produktivnost dela, merjena kot razmerje med dodano vrednostjo in številom zaposlenih, povečala za 4,1 % in je za rastjo produktivnosti v celotnem gospodarstvu v povprečju zaostajala za 1,4 o. t. Ne glede na počasnejšo rast dodane vrednosti na zaposlenega v družbah področja J ta ostaja tudi v letu 2010 višja od povprečja vseh družb, za 71,2 %, kar je v celoti posledica visoke ravni dodane vrednosti na zaposlenega (112.067 evrov oz. 210,9 % nad povprečjem vseh družb) v kapitalno intenzivni telekomunikacijski dejavnosti (SKD 61). Med ostalimi oddelki so za povprečno produktivnostjo gospodarstva zaostajale edino družbe, ki se ukvarjajo z radijsko in televizijsko dejavnostjo (SKD 60). Ob nekoliko počasnejši rasti stroškov dela na zaposlenega glede na produktivnost se je delež stroškov v dodani vrednosti v povprečju dejavnosti približno ohranil na ravni iz leta 2009 (Tabela 16).

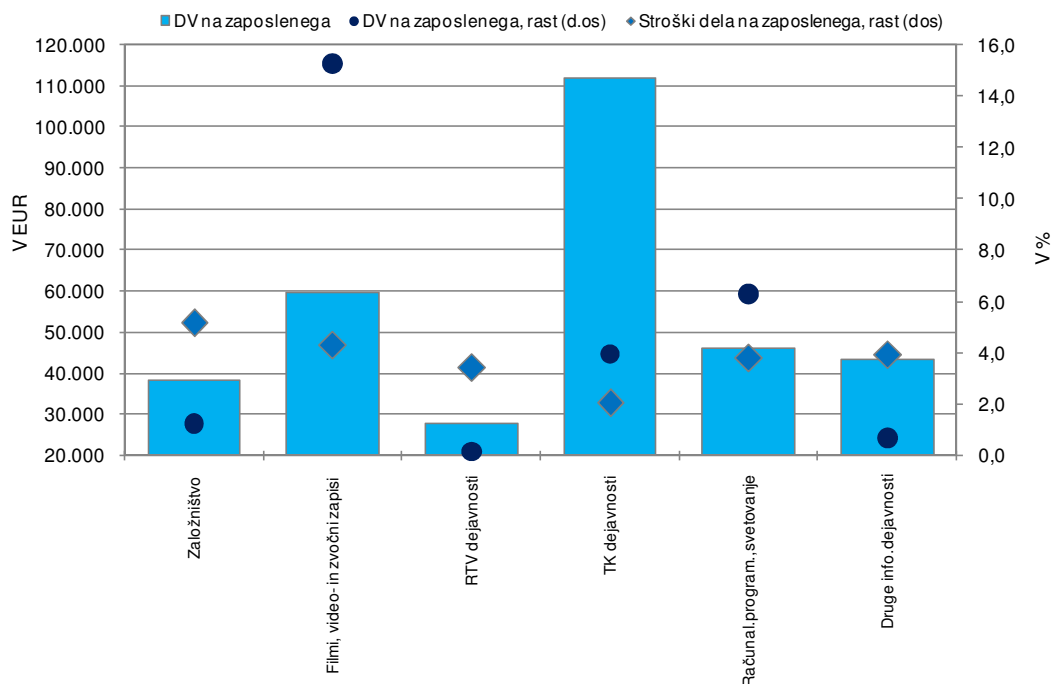
Zaradi slabših poslovnih rezultatov v letu 2010 so se poslabšali tudi kazalniki gospodarnosti poslovanja ter donosnosti. Rast poslovnih prihodkov (0,6-odstotna) družb dejavnosti J je zaostajala za rastjo poslovnih odhodkov⁵⁰ (1,5-odstotna), kar je vplivalo na poslabšanje gospodarnosti poslovanja z 1,048 v letu 2009 na 1,039 v letu 2010. Gospodarnost poslovanja se je izboljšala zgolj družbam, ki se ukvarjajo s filmsko dejavnostjo ter video in zvočnimi zapisi, ter družbam, ki izvajajo računalniško programiranje in svetovanje. Te družbe so tudi najbolj povečale čiste prihodke od prodaje, za 6,8 %, pri čemer je bila

⁴⁹ Število zaposlenih se je povečalo le v družbah, ki se ukvarjajo z drugimi informacijskimi dejavnostmi (SKD 63) ter z računalniškim programiranjem in svetovanjem (SKD 62), za 5,7 % oz. 1,2 %.

⁵⁰ Med poslovnimi odhodki so se stroški blaga, materiala in storitev zmanjšali za 0,8 %, stroški dela so se povečali nekoliko bolj, za 2,5 %.

zabeležena rast prihodkov na vseh treh tržnih segmentih (domači trg: za 3,4 %, trg EU: za 15,4 %, trg izven EU: za 39,0 %). Izvozna usmerjenost teh družb se je prav tako najbolj izboljšala, za 2,7 o. t. oz. na 18,3 %, med vsemi družbami področja J in je presegala povprečno usmerjenost dejavnosti J na tuje trge za 4,5 o. t. (Tabela 16). Donosnost sredstev in prihodkov družb dejavnosti J sta bili ob ustvarjeni neto čisti izgubi obračunskega obdobja negativni. Med posameznimi oddelki so pozitivno donosnost sredstev in prihodkov zabeležili v filmskih, računalniških in drugih informacijskih dejavnostih, med njimi pa je bilo izboljšanje donosnosti prisotno le v oddelku filmskih dejavnosti (Slika 49).

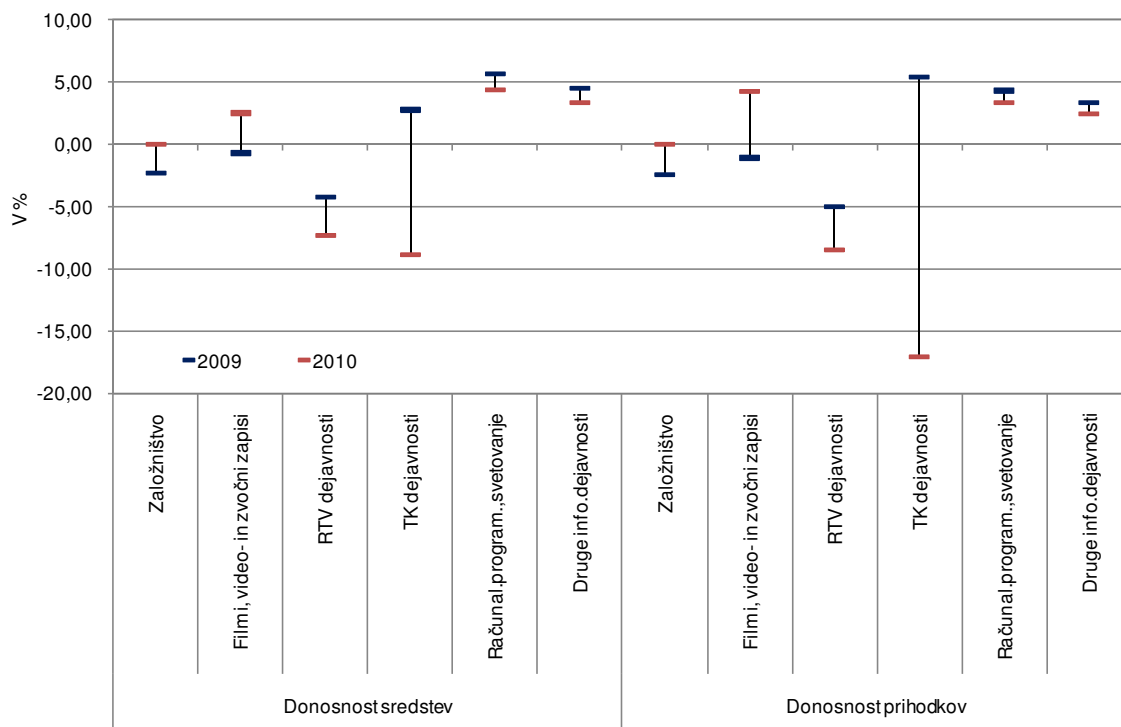
Slika 48: Dodana vrednost in stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah informacijskih in komunikacijskih dejavnosti, 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

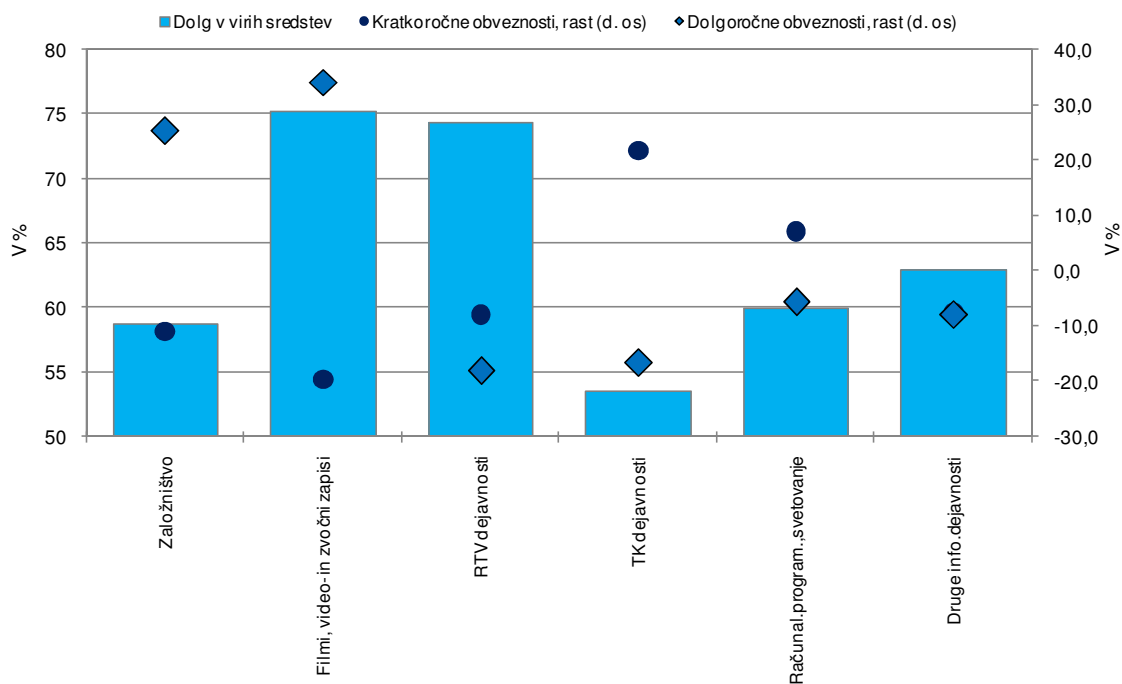
Kratkoročne obveznosti so se v družbah informacijsko-komunikacijskih dejavnosti povečale, dolgoročne pa zmanjšale. K za 8,0 % višjim kratkoročnim obveznostim so precej prispevale kratkoročne finančne obveznosti do bank. Te so se v primerjavi s predhodnim letom povečale za 14,9 % zlasti v družbah, ki se ukvarjajo s telekomunikacijskimi dejavnostmi in so lani zaključile obračunsko obdobje z veliko neto čisto izgubo. Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev se je tako ob nižjih obveznostih do virov sredstev povečal za 4,6 o. t. oz. na 33,0 %. Nekoliko manj se je povečal delež dolga v virih sredstev, za 3,9 o. t. oz. na 56,8 %, saj so se dolgoročne obveznosti družb dejavnosti zmanjšale.

Slika 49: Donosnost sredstev in prihodkov gospodarskih družb informacijskih in komunikacijskih dejavnosti, 2009 in 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Slika 50: Zadolženost v gospodarskih družbah informacijskih in komunikacijskih dejavnosti, 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

14 POSLOVANJE Z NEPREMIČNINAMI

Gospodarske družbe s področja poslovanja z nepremičninami (SKD L) so s spremembo klasifikacije SKD leta 2008 postale samostojna dejavnost razdeljena na tri skupine. Po številu zaposlenih je največja skupina poslovanje z nepremičninami za plačilo ali po pogodbi (SKD 68.3), po ustvarjeni dodani vrednosti pa skupina družb, ki se ukvarjajo z oddajanjem in obratovanjem lastnih ali najetih nepremičnin (SKD 68.2). Tretja skupina so družbe, ki trgujejo z lastnimi nepremičninami (SKD 68.1).

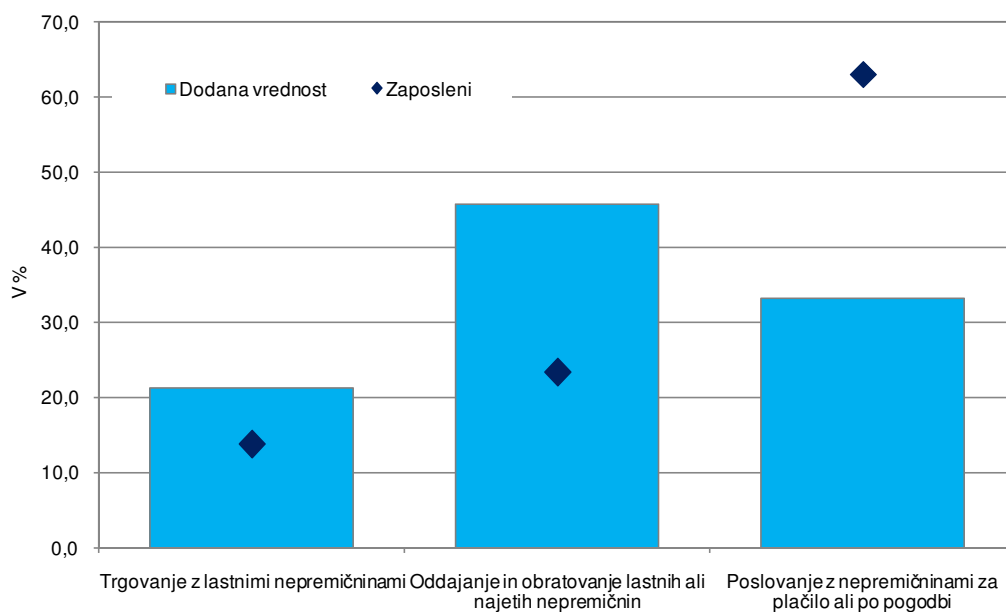
Tabela 17: Izbrani kazalniki poslovanja nepremičninskih družb v obdobju 2008–2010

	2008	2009	2010
Število gospodarskih družb	1.725	1.792	1.834
Število zaposlenih ¹	3.463	3.600	3.456
Delež dejavnosti v zaposlenosti	0,7	0,8	0,7
Delež v dodani vrednosti vseh družb	1,5	1,6	1,5
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	45.528	2.980	-25.563
VELIKOST			
Sredstva / podjetje (v tisoč EUR)	2.280	2.513	2.254
Število zaposlenih / podjetje	2,0	2,0	1,9
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI			
Povprečna sredstva / zaposlenega (v tisoč EUR)	1.042	1.171	1.180
GOSPODARNOST			
Gospodarnost poslovanja	1,177	1,160	1,147
DONOSNOST			
Donosnost sredstev (v %)	1,3	0,1	-0,6
Donosnost prihodkov (v %)	5,3	0,4	-3,7
PRODUKTIVNOST			
Dodana vrednost / zaposlenega (v EUR)	76.395	71.396	74.304
STROŠKI DELA			
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	22.472	22.671	23.380
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	29,4	31,8	31,5
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST			
Delež dolga v virih sredstev (v %)	74,3	74,8	74,1
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (v %)	35,9	36,4	34,0
Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev (v %)	38,5	38,0	38,0
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	81,4	81,4	81,7
IZVOZNA USMERJENOST			
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	2,6	1,2	1,4
STRUKTURA SREDSTEV			
Delež dolgoročnih sredstev v sredstvih (v %)	66,8	66,5	68,1
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	2,1	2,1	2,5

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecv na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju. Kazalnik je izračunan kot razmerje med številom delovnih ur v koledarskem (obračunskem) letu, za katere so zaposleni dobili plačo in nadomestilo plače ter možnimi delovnimi urami za koledarsko (poslovno) leto. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

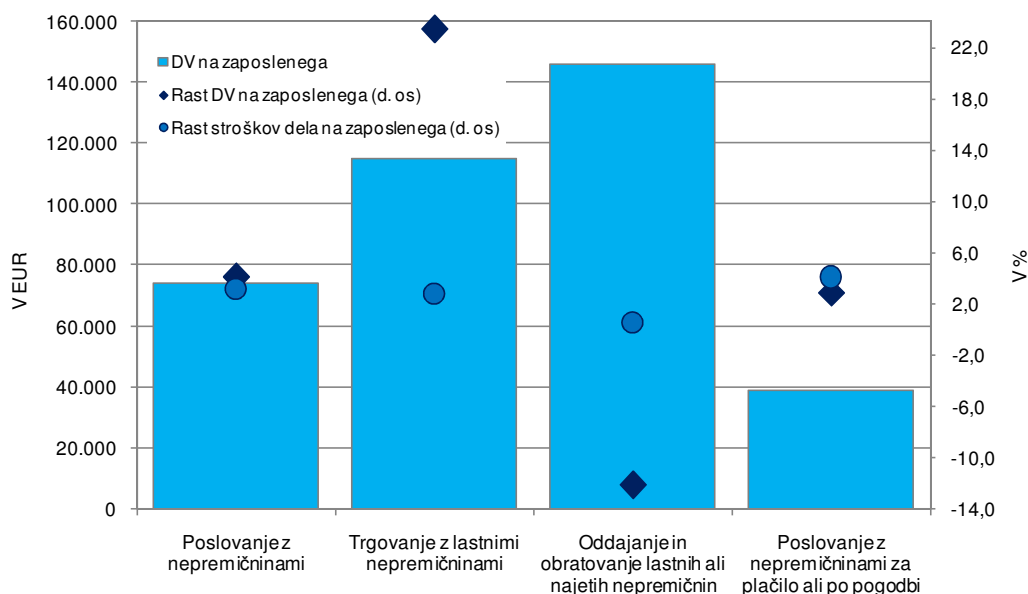
Slika 51: Delež skupin v dodani vrednosti in zaposlenosti dejavnosti poslovanje z nepremičninami, 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Dodana vrednost družb dejavnosti poslovanja z nepremičninami (L) je bila v 2010 približno enaka kot pred letom, približno enak je bil tudi njihov delež v skupni dodani vrednosti. Skupna dodana vrednost vseh nepremičninskih družb se je lani zmanjšala za 0,1 %, kar je ob nekoliko večji dodani vrednosti vseh gospodarskih družb privedlo do 0,1 o. t. manjšega deleža v dodani vrednosti vseh družb (z 1,6 % na 1,5 %). Dodana vrednost je bila nižja v družbah, ki poslujejo z nepremičninami za plačilo ali po pogodbi ter v družbah, ki oddajajo ali obratujejo lastne ali najete nepremičnine, povečala pa se je v družbah, ki poslujejo z lastnimi nepremičninami, s čimer se je njihov delež v dodani vrednosti dejavnosti povečal za 1,8 o. t. na 21,3 %.

Slika 52: Dodana vrednost ter stroški dela na zaposlenega v dejavnosti poslovanje z nepremičninami, 2010

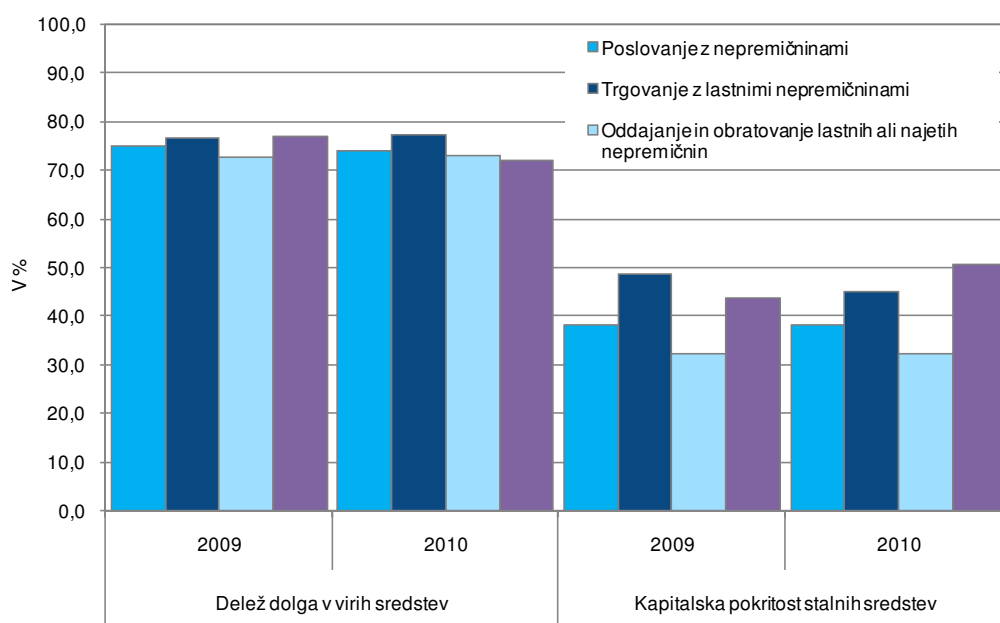

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Nepremičninskim družbam se je v letu 2010 povečala produktivnost dela in zmanjšal delež stroškov dela v dodani vrednosti. Ob zmanjšanju števila zaposlenih za 4 % ter ob približno enaki dodani vrednosti se je dodana vrednost na zaposlenega v letu 2010 povečala za 4,1 %. Ob zvišanju stroškov dela na zaposlenega za 3,1 % se je delež stroškov dela v dodani vrednosti zmanjšal za 0,3 o. t. na 31,5 %. Ob zmanjšanju števila zaposlenih se je zmanjšala tudi obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški dela (za 0,8 o. t. na 12,6 %).

Nepremičninske družbe so leto 2010 zaključile z neto čisto izgubo, ki je bila posledica povečane izgube iz financiranja. Poslovni rezultat se je tudi zaradi zmanjšane števila transakcij na slovenskem nepremičninskem trgu močno poslabšal že v letu 2009, ko pa so nepremičninske družbe še vedno poslovale z neto čistim dobičkom v vrednosti 3 mio evrov. Ob povečanju neto finančne izgube (za 62,8 % na 112,5 mio evrov) so nepremičninske družbe leto 2010 zaključile s 25,6 mio evrov neto čiste izgube. Nekaj manjši kot v letu prej je bil tudi neto dobiček iz poslovanja (82,1 mio evrov), povečal pa se je neto dobiček iz drugega delovanja (za skoraj 10 mio evrov na 12,8 mio evrov). Z neto čistim dobičkom so poslovale le družbe, ki poslujejo z nepremičninami za plačilo ali po pogodbi, ki pa je bil za tretjino manjši kot v letu 2009. Družbe, ki se ukvarjajo z oddajanjem in obratovanjem lastnih ali najetih nepremičnin so poslovno leto 2010 zaključile z dobro tretjino nižjo čisto izgubo kot pred letom (3,5 mio evrov). Družbe, ki trgujejo z lastnimi nepremičninami, ki so v letu 2009 še imele neto čisti dobiček so leto 2010 zaključile z neto čisto izgubo v vrednosti 27,6 mio evrov. Donosnost sredstev in prihodkov nepremičninskih družb je bila v letu 2010 zaradi ustvarjene neto čiste izgube negativna. Znotraj dejavnosti so pozitivno donosnost v letu 2010 dosegle le družbe, ki poslujejo z nepremičninami za plačilo ali po pogodbi, vendar se je donosnost glede na leto 2009 precej znižala (za 0,2 oz. 1,3 o. t.).

Slika 53: Donosnost prihodkov od prodaje in sredstev v gospodarskih družbah dejavnosti poslovanje z nepremičninami, 2009–2010

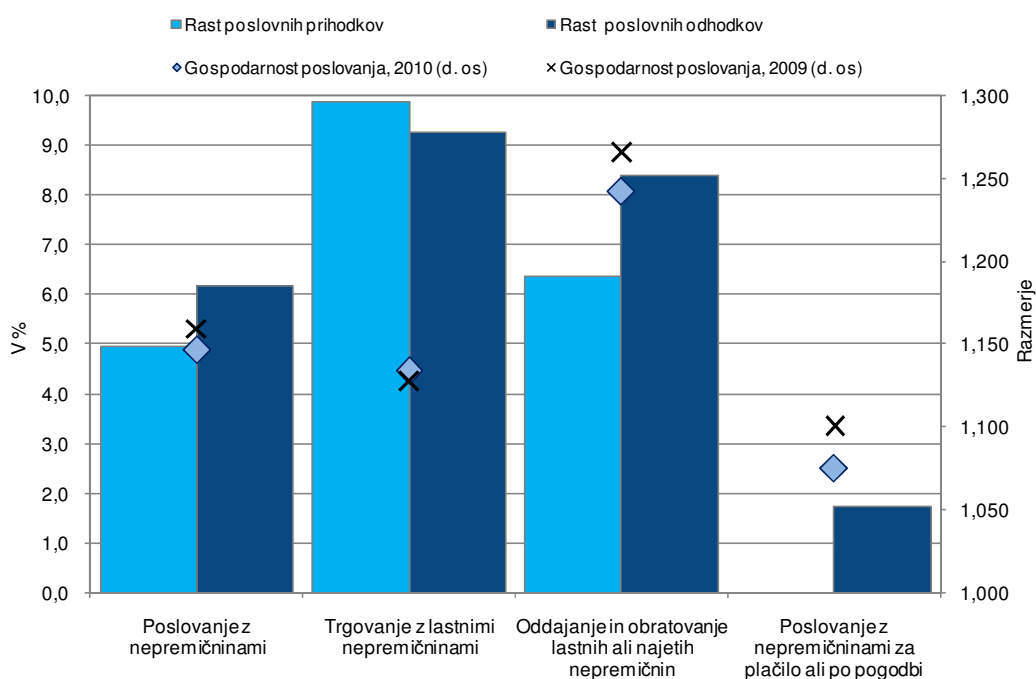

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Neto dobiček iz poslovanja nepremičninskih družb je bil v letu 2010 malo manjši kot pred letom. Po občutnem zmanjšanju v letu 2009 se je neto dobiček iz poslovanja nepremičninskih družb v letu 2010 še zmanjšal, za največ v družbah, ki poslujejo z nepremičninami za plačilo ali po pogodbi. Manjši neto čisti dobiček iz poslovanja je bil predvsem posledica povečanja poslovnih odhodkov (za 6,2 %), ki je bilo večje od povečanja poslovnih prihodkov (za 5,0 %). Gospodarnost poslovanja se je tako v letu 2010 še zmanjšala (Slika 54). Med poslovnimi odhodki so se najbolj povečali stroški blaga, materiala in storitev (za 7 %), ki zavzemajo tudi največji delež. Odpisi vrednosti (zaradi oslabitve sredstev, npr. zaradi manjše prodajne cene v primerjavi s knjigovodsko vrednostjo), ki so se v letu 2009 povečali skoraj za 30 %, so se v letu 2010 povečali le za 3,1 %. Povečanje poslovnih prihodkov je bilo predvsem posledica višjih čistih prihodkov od prodaje (za dobro tretjino), kar lahko povežemo s povečanjem števila transakcij s stanovanji in hišami na slovenskem nepremičninskem trgu v lanskem letu (GURS, 2011, str. 13). Neto čisti dobiček iz poslovanja se je najbolj znižal v družbah, ki poslujejo z nepremičninami za plačilo ali po pogodbi (skoraj za četrtino oz. za 4,8 mio evrov). To je bila posledica povečanih poslovnih odhodkov (za 1,7 %, od tega so se najbolj, za dobrih 15 %, povečali odpisi vrednosti ter zmanjšanja poslovnih prihodkov za 0,6 % (od tega so se čisti prihodki od prodaje zmanjšali kar za 17,0 %, povečale pa so se zaloge). Neto čisti dobiček iz poslovanja so zmanjšale (za 1,2 %) tudi družbe, ki se ukvarjajo z oddajanjem in obratovanjem lastnih ali najetih nepremičnin. Povečanje neto čistega dobička iz poslovanja so tako zabeležile le družbe, ki trgujejo z lastnimi nepremičninami (za skoraj 15 % oz. 3,1 mio evrov).

Slika 54: Gospodarnost poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti poslovanje z nepremičninami, 2009 in 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Neto finančna izguba je bila v letu 2010 za 62,8 % višja kot v letu prej, povečala se je pri družbah vseh treh skupin. Za največ (za 151,4 % oz. 31,9 mio evrov) se je neto finančna izguba povečala pri družbah, ki trgujejo z lastnimi nepremičninami. Višja neto finančna izguba je bila posledica manjših finančnih prihodkov (za skoraj desetino) ter večjih finančnih odhodkov (za dobro tretjino). Finančni odhodki so se v največji meri povečali zaradi povečanja finančnih odhodkov iz oslabitve in odpisov finančnih naložb (povečanje za 277,6 %

oz. za dobrih 30 mio evrov). V večini primerov gre za hčerinska podjetja večjih gradbenih družb, ki so se ukvarjala s prodajo stavb, stanovanj ipd. Gospodarska kriza se je namreč posebej izrazito odrazila v podjetjih v gradbeništvu (glej poglavje 9), s tem pa tudi v njihovih hčerinskih družbah⁵¹.

Nepremičninske družbe so lani nekoliko izboljšale svojo finančno strukturo, saj se je njihova zadolženost, predvsem zaradi družb, ki poslujejo z nepremičninami za plačilo ali po pogodbi, zmanjšala. Dolg je predstavljal 74,1 % virov sredstev (za 0,6 o. t. manj kot leto prej) in je bil rezultat manjših kratkoročnih in dolgoročnih obveznosti. Kratkoročne in dolgoročne obveznosti so se najbolj zmanjšale družbam, ki poslujejo z nepremičninami za plačilo ali po pogodbi, ki so tudi edine zmanjšale delež dolga v virih sredstev (za 4,8 o. t. na 72,0 %). Te družbe so bile tudi edine, ki so izboljšale finančno pokritost sredstev.

---

⁵¹ Največji del odpisov finančnih naložb v letu 2010 gre na račun družbe, ki je povezana s propadlim Vegradam. Tej družbi so se v letu 2010 na račun zmanjšanja dolgoročnih finančnih naložb (gre za delnice in deleže v družbah v skupini) izrazito zmanjšal tudi obseg sredstev. Družba je pomladi 2011 razglasila stečaj.

15 STROKOVNE, ZNANSTVENE IN TEHNIČNE DEJAVNOSTI

Neto poslovni rezultat strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti (SKD M) je ostal pozitiven tudi v letu 2010, vendar se je občutno zmanjšal. Družbe so končale obračunsko obdobje s pozitivnim poslovnim izidom na dveh ravneh delovanja (iz poslovanja in drugega delovanja), iz financiranja so izkazale neto izgubo v višini 92,4 mio EUR⁵². Največ so k temu rezultatu doprinesle družbe, ki se ukvarjajo s podjetniškim in poslovnim svetovanjem (SKD 70), saj so finančni odhodki le teh za 76,7 mio EUR presegali finančne prihodke. Neto dobiček iz poslovanja se je nekoliko zmanjšal, za 3,2 %, in je dosegel 157,7 mio EUR. V največjem oddelku po ustvarjeni dodani vrednosti (SKD 71 – arhitekturno in tehnično projektiranje, tehnično preizkušanje in analiziranje), se je neto dobiček iz poslovanja zmanjšal za četrtno, v družbah, ki izvajajo druge strokovne in tehnične dejavnosti (SKD 74) pa za petino. V vseh ostalih oddelkih se je neto dobiček iz poslovanja povečal, najbolj (za 56,5 %) v družbah, ki se ukvarjajo s podjetniškim in poslovnim svetovanjem. Saldo drugih prihodkov in odhodkov se je zmanjšal za desetino in je dosegel 40,2 mio EUR, vendar je bil pozitiven prav v vseh oddelkih dejavnosti. Neto čisti dobiček področja M je v letu 2010 znašal 69,5 mio EUR⁵³ in se je glede na predhodno leto zmanjšal za 58,6 %, pri čemer je bil samo v družbah, ki so ustvarile visoko neto finančno izgubo (SKD 70) izkazan tudi negativen končni poslovni izid.

Manjša dodana vrednost dejavnosti M kot v predhodnem letu je bila posledica znižanja v dejavnosti arhitekturnega in tehničnega projektiranja, preizkušanja in analiziranja. Po dveh letih postopne rasti dodane vrednosti so družbe področja M ustvarile dodano vrednost v obsegu 1.145,8 mio EUR, kar je pomenilo zmanjšanje za 7,4 % glede na predhodno leto. Nižja dodana vrednost je bila rezultat tako zmanjšanja poslovnih prihodkov kot rasti stroškov blaga, materiala in storitev (za 1,2 % oz. za 2,6 %). Med sedmimi oddelki dejavnosti M pa se je dodana vrednost zmanjšala samo v družbah, ki se ukvarjajo z arhitekturnim in tehničnim projektiranjem, tehničnim preizkušanjem in analiziranjem, in sicer za 25,3 %⁵⁴. Te družbe so prispevale največji delež v celotno dodano vrednost dejavnosti, dobri dve petini, in prav tako velik delež k skupni zaposlenosti (Slika 55), vendar se je delež te dejavnosti v strukturi dodane vrednosti in zaposlenosti dejavnosti M v obdobju 2008–2010 najbolj zmanjšal (delež v dodani vrednosti se je znižal za 7,8 o. t., v zaposlenosti pa za 3,5 o. t.), kar lahko povežemo s krizo v gradbeništvu, zaradi česar se je v tem obdobju zmanjšalo tudi povpraševanje po storitvah s področja arhitekturnega in tehničnega projektiranja.

Po dveh letih postopne rasti se je zmanjšala tudi produktivnost dejavnosti M, ostaja pa še naprej višja od povprečja vseh gospodarskih družb. Produktivnost, merjena kot razmerje med dodano vrednostjo in številom zaposlenih, se je lani zmanjšala za 8,9 % in je dosegla 38.986 evrov. Družbe dejavnosti M so za 8,2 % presegle povprečno vrednost kazalnika vseh družb. Štirje oddelki (SKD 70–72 in SKD 75) so ustvarili višjo dodano vrednost od povprečja dejavnosti. Poleg teh družb so tudi družbe, ki se ukvarjajo z oglaševanjem in raziskovanjem trga (SKD 73) ustvarile višjo dodano vrednost na zaposlenega od celotnega povprečja v gospodarstvu. Pri tem se je povprečno število zaposlenih povečalo za 1,6 %, v treh oddelkih pa znatno bolj. Največji (skoraj 14-odstoten) prirast zaposlenih je bil zabeležen v družbah, ki se ukvarjajo s podjetniškim in poslovnim svetovanjem, pri čemer so dosegle tudi največjo dodano vrednost na zaposlenega, 42.532 evrov oz. za 9,1 % več od povprečja dejavnosti. Stroški dela so se povečali za 3,5 %, kar je ob manjši

⁵² V letu 2009 so družbe ustvarile za 88,5 mio EUR neto dobička iz financiranja.

⁵³ To je bil tudi eden boljših neto poslovnih rezultatov v celotnem gospodarstvu, saj se je področje M uvrstilo za predelovalne dejavnosti, oskrbo z električno energijo, plinom in paro, trgovino, vzdrževanje in popravila motornih vozil.

⁵⁴ Najbolj so se zmanjšali drugi poslovni odhodki (za 27,2 %), poslovni prihodki za 13,2 %, stroški blaga, materiala in storitev pa za 5,7 %.

dodani vrednosti (za 7,4 %) privedlo do precej večjega deleža stroškov dela v dodani vrednosti glede na leto prej (za 7,4 o. t.; Tabela 18). Delež stroškov dela v dodani vrednosti se je povečal še v oddelkih SKD 69, SKD 71, SKD 75 (Slika 56).

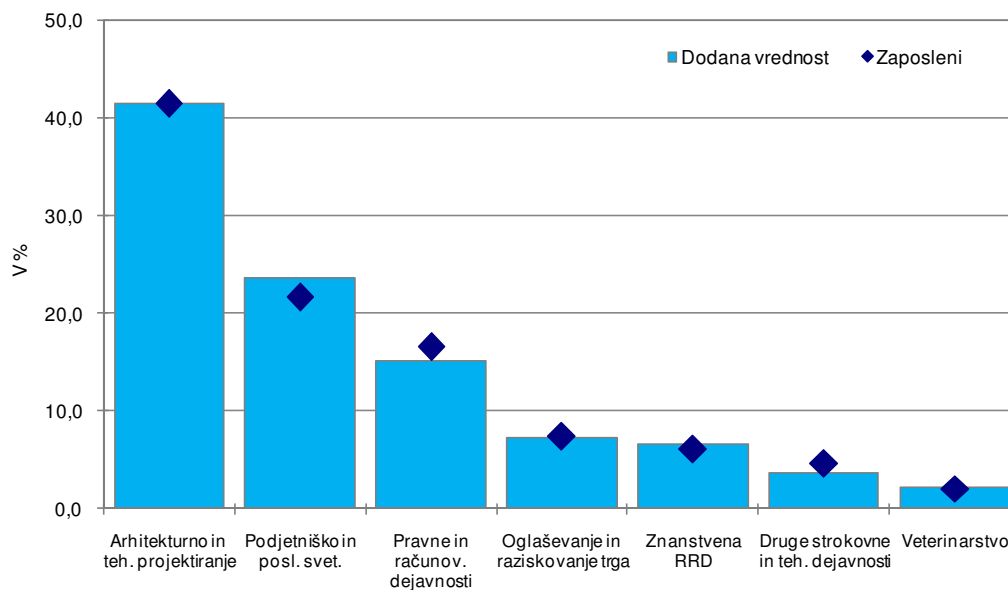
Tabela 18: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih v obdobju 2008-2010

	2008	2009	2010
Število gospodarskih družb	10.183	10.703	11.281
Število zaposlenih ¹	28.202	28.914	29.390
Delež dejavnosti v zaposlenosti (v %)	5,5	6,0	6,4
Delež v dodani vrednosti vseh družb (v %)	6,6	7,5	6,9
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	278.001	167.888	69.481
VELIKOST			
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	658	711	624
Število zaposlenih/podjetje	2,8	2,7	2,6
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI			
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	225	256	239
GOSPODARNOST			
Gospodarnost poslovanja	1,086	1,049	1,048
DONOSNOST			
Donosnost sredstev, v %	4,4	2,3	1,0
Donosnost prihodkov, v %	6,9	4,4	1,9
PRODUKTIVNOST			
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	42.331	42.803	38.986
STROŠKI DELA			
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	26.670	26.886	27.384
Delež stroškov dela v dodani vrednosti, v %	63,0	62,8	70,2
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST			
Delež dolga v virih sredstev, v %	66,7	64,8	62,2
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev, v %	46,2	45,4	39,4
Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev, v %	62,3	66,5	66,5
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog, v %	89,7	91,7	94,8
IZVOZNA USMERJENOST			
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje, v %	16,5	17,4	18,0
STRUKTURA SREDSTEV			
Delež dolgoročnih sredstev v sredstvih, v %	53,5	52,9	56,9
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih, v %	7,1	6,2	6,2

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

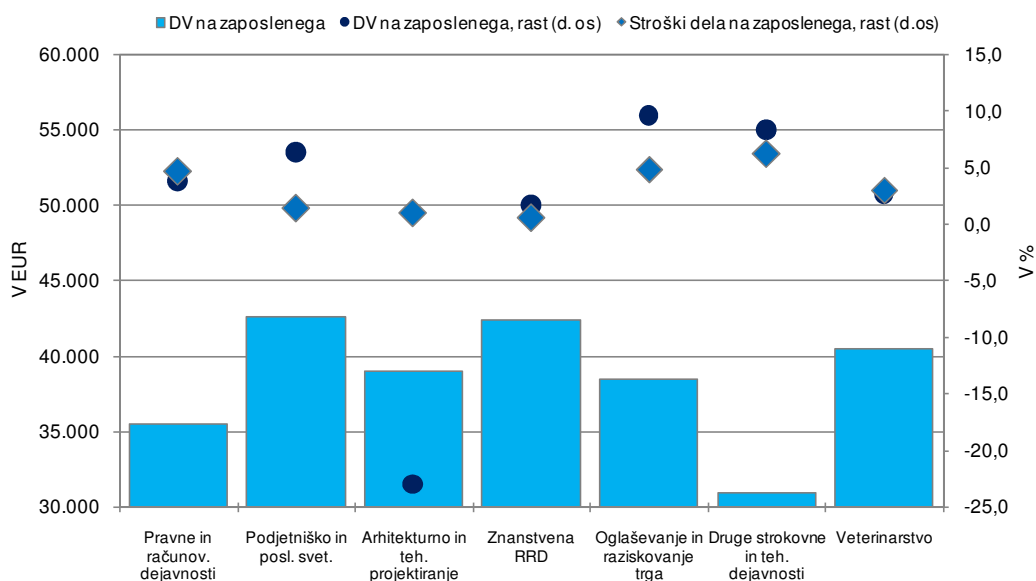
Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecv na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju. Kazalnik je izračunan kot razmerje med številom delovnih ur v koledarskem (obračunskem) letu, za katere so zaposleni dobili plačo in nadomestilo plače ter možnimi delovnimi urami za koledarsko (poslovno) leto. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Slika 55: Struktura dodane vrednosti in zaposlenosti gospodarskih družb v strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih, 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Slika 56: Dodana vrednost in stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti, 2010

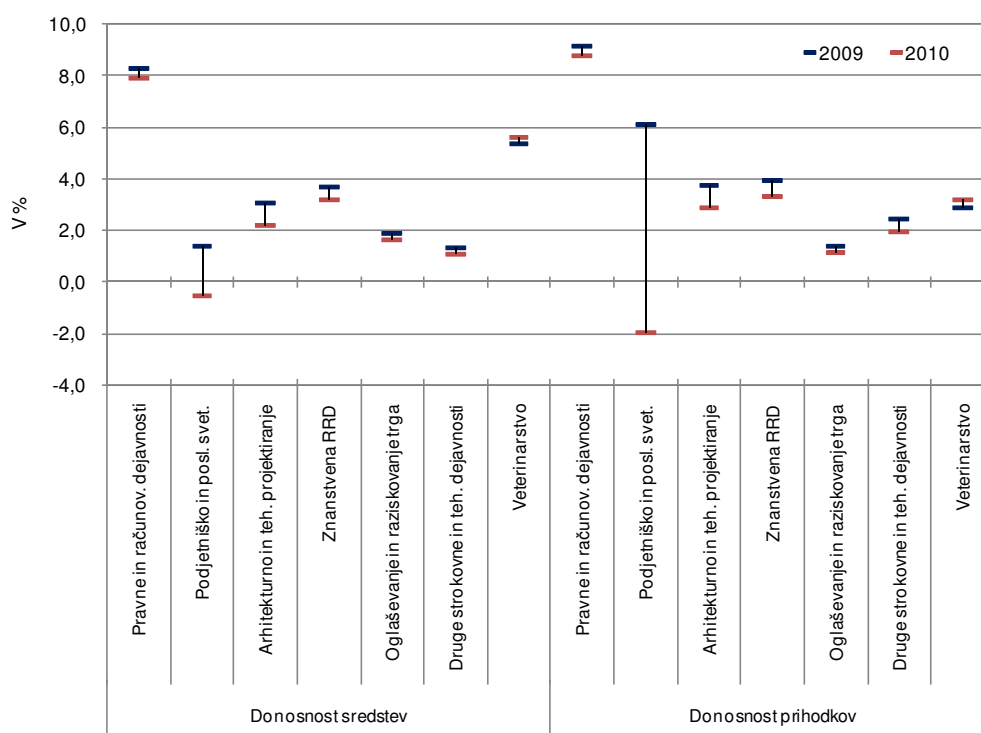
Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Stopnji donosnosti prihodkov in sredstev sta se zaradi slabših poslovnih rezultatov v letu 2010 znižali, gospodarnost pa se je ohranila na ravni predhodnega leta. Stopnji donosnosti prihodkov in sredstev se znižujeta že tretje leto zapored⁵⁵, vendar še ostajata pozitivni (Tabela 18). Poslabšanje obeh kazalnikov je bilo

⁵⁵ Od leta 2008, ko je bila uvedena nova Standardna klasifikacija dejavnosti (SKD 2008), imamo povsem primerljive podatke iz bilanc gospodarskih družb na ravni dejavnosti. Zato se primerjava nanaša na obdobje 2008–2010.

izraženo v vseh oddelkih dejavnosti (Slika 57), razen v družbah, ki izvajajo dejavnost veterinarstva (SKD 75). Veterinarske družbe so povečale neto čisti dobiček obračunskega obdobja za 7,8 %, kar je ob nekoliko manjših celotnih prihodkih (za 1,5 %) ter večjih sredstvih (za 3,2 %) vplivalo na izboljšanje obeh donosnosti. Zmanjšanje poslovnih prihodkov družb področja M (za 1,2 %) je bilo za malenkost večje od zmanjšanja poslovnih odhodkov (za 1,1 %), kar je vplivalo na ohranitev gospodarnosti poslovanja na ravni predhodnega leta. Najvišja gospodarnost (1,126) je bila tudi lani dosežena v družbah, ki opravljajo pravne in računovodske dejavnosti (SKD 69). Gospodarnost poslovanja se je opazno izboljšala zgolj družbam, ki so se ukvarjale s podjetniškim in poslovnim svetovanjem (na 1,072). Te družbe so tudi najbolj povečale čiste prihodke od prodaje (za 14,6 %), pri čemer se je prodaja povečala na vseh treh segmentih (domači trg: za 9,1 %; trg EU: za 39,6 %; trg izven EU: za 18,1 %). Izvozna usmerjenost⁵⁶ teh družb se je prav tako najbolj izboljšala, za 3,6 o. t. oz. na 28,7 %, in je precej preseгла povprečno usmerjenost dejavnosti M na tuje trge, za 10,7 o. t. (Tabela 18). Med poslovnimi odhodki so se stroški blaga, materiala in storitev povečali za 2,6 %, za 0,9 o. t. bolj pa so se povečali stroški dela. Slednji so se zmanjšali samo v družbah, ki se ukvarjajo z arhitekturnim in tehničnim projektiranjem, tehničnim preizkušanjem in analiziranjem (število zaposlenih se je zmanjšalo za 3 %), kjer je v povezavi s krizo v gradbeništvu prišlo do precejšnjega znižanja aktivnosti (poslovni prihodki so se znižali za 13,2 %, dodana vrednost pa za 25,3 %). Prav tako so se jim znižali stroški blaga, materiala in storitev, za 5,7 %, stroški storitev pa skoraj za desetino.

Slika 57: Donosnost sredstev in prihodkov gospodarskih družb strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti, 2009 in 2010

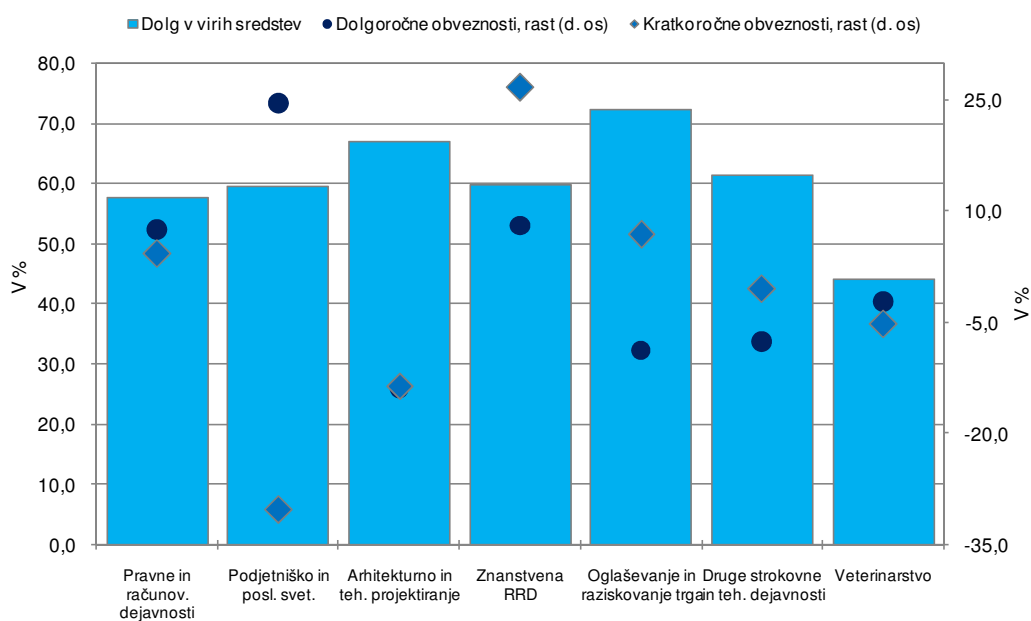
Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Dolgoročne obveznosti so se v družbah iz dejavnosti M povečale, kratkoročne pa zmanjšale. Dolgoročne obveznosti, ki so bile višje za 8,7 %, so se povečale predvsem zaradi naraslih dolgoročnih

⁵⁶ Najbolj so na tuje trge usmerjene družbe, ki izvajajo znanstveno raziskovalno in razvojno dejavnost (SKD 72), saj so v tujini realizirale 33,5 % čistih prihodkov od prodaje. V celotnem gospodarstvu je ta delež znašal 30,7 %.

finančnih obveznosti do bank. Te so se v povprečju povečale za desetino, za dobro četrtno oz. največ, so se povečale v družbah, ki se ukvarjajo s podjetniškim in poslovnim svetovanjem, in so lani edine ustvarile neto čisto izgubo. Delež dolga v virih sredstev se je zmanjšal že tretje leto zapored, na 62,2 % oz. za 2,6 o. t., pri čemer so se zmanjšale tudi obveznosti do virov sredstev. Še bolj, za 6 o. t., se je zmanjšal delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev. Kratkoročne obveznosti so se zmanjšale za petino, za prav toliko so se zmanjšale kratkoročne finančne obveznosti do bank. V družbah, ki izvajajo znanstveno raziskovalno in razvojno dejavnost ter oglaševanje in raziskovanje trga so se kratkoročne obveznosti do bank povečale kar za dve petini. Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev je ostala nespremenjena, saj so se tako dolgoročna sredstva (za 0,5 %) kot kapital (za 0,6 %) zmanjšala le za malenkost.

Slika 58: Zadolženost v gospodarskih družbah strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti, 2010

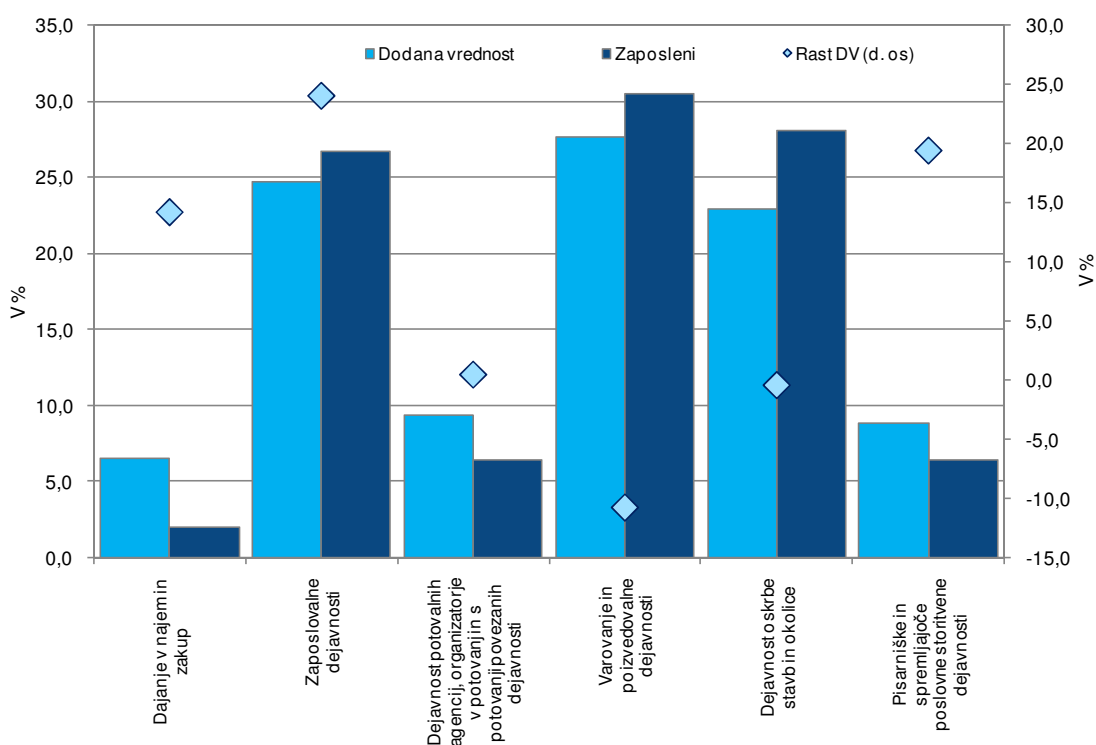

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

16 DRUGE RAZNOVRSTNE POSLOVNE DEJAVNOSTI

Družbe, ki se ukvarjajo z drugimi raznovrstnimi poslovnimi dejavnostmi (SKD N), so leta 2010 ustvarile za skoraj 4 % več dodane vrednosti kot leta 2009 in tako ponovno nekoliko povečale delež v dodani vrednosti vseh družb. Tri četrtine dodane vrednosti dejavnosti ustvarijo družbe oddelkov zaposlovalne dejavnosti (SKD 78), varovanje in poizvedovalne dejavnosti (SKD 80) ter dejavnosti oskrbe stavb in okolice (SKD 81), ki skupaj zaposlujejo preko 85 % vseh zaposlenih v dejavnosti. Izmed teh so rast dodane vrednosti lani zabeležile le družbe zaposlovalne dejavnosti, zato se je tudi precej okreplil njihov delež v skupni dodani vrednosti dejavnosti (za 4,0 o. t. na 24,7 %). Dodana vrednost se je povečala tudi v pisarniških in spremljajočih poslovnih storitvenih dejavnostih (SKD 82) ter pri družbah, ki dajejo v najem in zakup (SKD 77), dodana vrednost potovalnih agencij (SKD 79) pa je ostala na ravni izpred leta.

Slika 59: Dodana vrednost in zaposlenost gospodarskih družb raznovrstnih poslovnih dejavnosti, 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Družbe iz raznovrstnih poslovnih dejavnosti so leta 2010 ustvarile tudi več dodane vrednosti na zaposlenega kot leto prej, delež stroškov dela v dodani vrednosti se je lani zmanjšal. Ob 3,8-odstotnem povečanju dodane vrednosti in 0,9-odstotnem padcu števila zaposlenih se je produktivnost dela, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, povečala za 4,7 %. Stroški dela na zaposlenega so se povečali manj (za 4,0 %), s čimer se je zmanjšal tudi delež stroškov dela v dodani vrednosti, ki je v tej dejavnosti sicer precej nad povprečjem gospodarskih družb (za 0,6 o. t. na 86,0 %).

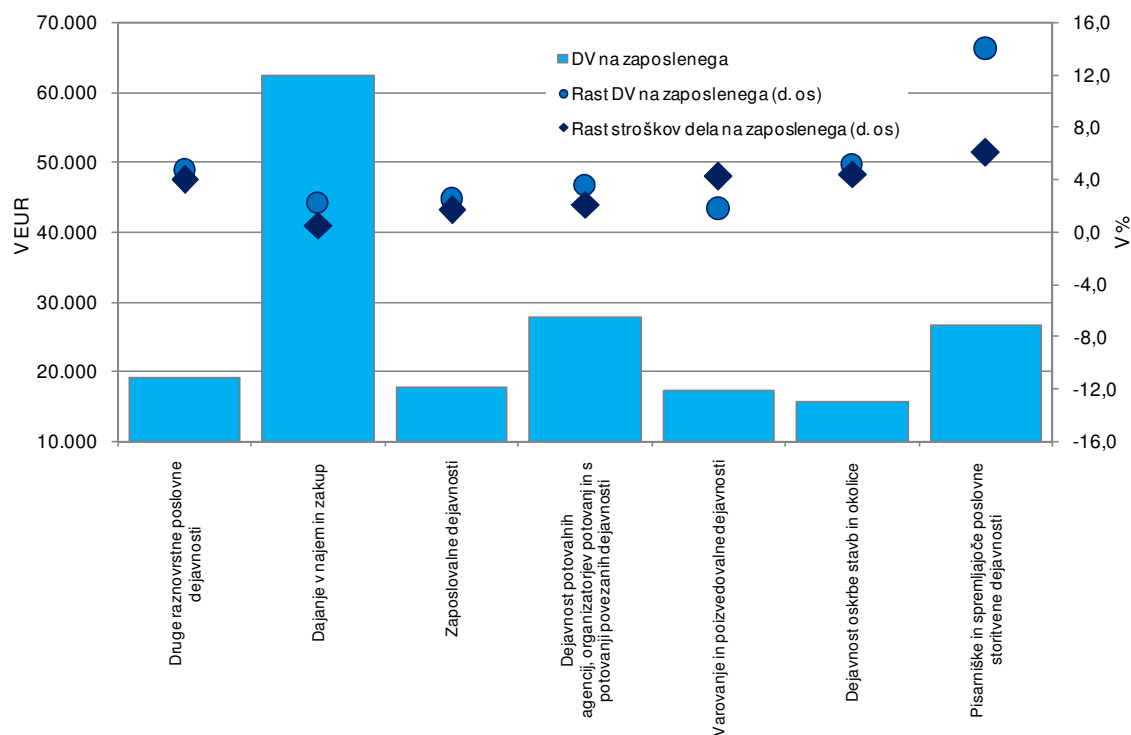
Tabela 19: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih v obdobju 2008-2010

	2008	2009	2010
Število gospodarskih družb	1.456	1.570	1.678
Število zaposlenih ¹	21.829	20.791	20.614
Delež dejavnosti v zaposlenosti	4,3	4,3	4,5
Delež v dodani vrednosti vseh družb	2,2	2,3	2,4
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	3.116	-6.524	-6.638
VELIKOST			
Sredstva / podjetje (v tisoč EUR)	547	542	525
Število zaposlenih / podjetje	15,0	13,2	12,3
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI			
Povprečna sredstva / zaposlenega (v tisoč EUR)	34	40	41
GOSPODARNOST			
Gospodarnost poslovanja	1,019	1,005	1,004
DONOSNOST			
Donosnost sredstev (v %)	0,4	-0,8	-0,8
Donosnost prihodkov (v %)	0,3	-0,6	-0,6
PRODUKTIVNOST			
Dodana vrednost / zaposlenega (v EUR)	18.132	18.239	19.096
STROŠKI DELA			
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	15.490	15.788	16.416
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	85,4	86,6	86,0
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST			
Delež dolga v virih sredstev (v %)	73,5	75,1	73,7
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (v %)	48,1	50,3	49,6
Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev (v %)	52,5	49,2	49,5
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	97,0	92,3	88,2
IZVOZNA USMERJENOST			
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	12,3	10,8	10,7
STRUKTURA SREDSTEV			
Delež dolgoročnih sredstev v sredstvih (v %)	50,4	50,7	53,1
Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	27,3	25,0	23,5

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecv na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju. Kazalnik je izračunan kot razmerje med številom delovnih ur v koledarskem (obračunskem) letu, za katere so zaposleni dobili plačo in nadomestilo plače ter možnimi delovnimi urami za koledarsko (poslovno) leto. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Slika 60: Dodana vrednost in stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah raznovrstnih poslovnih dejavnosti, 2010

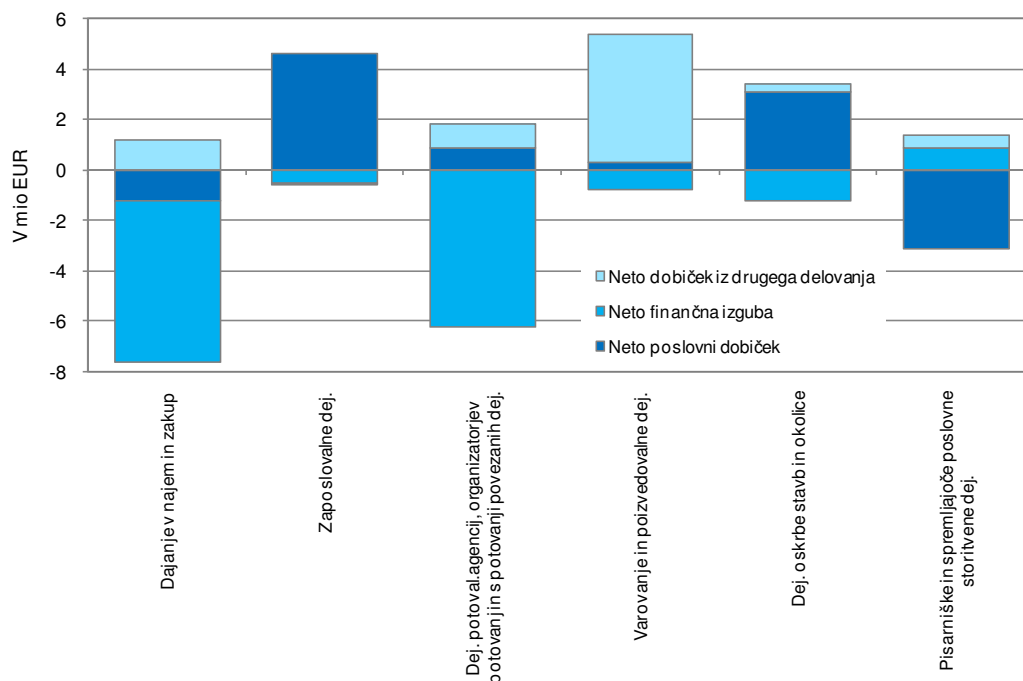
Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Družbe dejavnosti raznovrstnih poslovnih storitev so leto 2010 zaključile z približno enako neto čisto izgubo kot leto prej, vendar so močno poslabšale redno poslovanje. Družbe dejavnosti raznovrstnih poslovnih storitev, ki so še v letu 2008 ustvarile za 3,1 mio evrov neto čistega dobička, so leto 2009 zaključile z neto čisto izgubo v vrednosti 6,5 mio evrov, ki se je v letu 2010 povečala na 6,6 mio evrov. Neto čista izguba je bila rezultat za desetino nižjega neto dobička iz poslovanja ter za četrtno večje neto finančne izgube, neto dobiček iz drugega delovanja pa je bil za skoraj polovico višji kot v letu 2009. Z neto čistim dobičkom so leto 2010 sicer zaključile družbe vseh treh največjih oddelkov – družbe zaposlovalnih dejavnosti, družbe, ki se ukvarjajo z varovanjem in poizvedovalnimi dejavnostmi ter družbe dejavnosti oskrbe stavb in okolice.

Neto dobiček iz poslovanja celotne dejavnosti je bil v letu 2010 za desetino manjši, vendar so bile med družbami različnih oddelkov velike razlike. Z neto čisto izgubo iz poslovanja so leto 2010 zaključile družbe, ki se ukvarjajo s pisarniški in spremljajoči poslovnimi storitvenimi dejavnostmi (SKD 82) ter družbe, ki dajejo v najem in zakup (SKD 77), na kar je bistveno vplivalo tudi povečanje poslovnih odhodkov zaradi odpisov vrednosti. Pri tem so se družbam, ki se ukvarjajo s pisarniški in spremljajoči poslovnimi storitvenimi dejavnostmi poslovni prihodki relativno močno povečali (za 15,2 %), družbam, ki dajejo v najem in zakup pa so se poslovni prihodki celo zmanjšali. Z najvišjim neto dobičkom iz poslovanja, ki je bil skoraj enkrat večji kot v letu 2009, so leto 2010 zaključile družbe zaposlovalnih dejavnosti (SKD 78). Ob oživitvi aktivnosti predvsem v predelovalnih dejavnostih so se v letu 2010 ponovno povečale potrebe po zaposlitvah, ki jih zagotavljajo agencije za zaposlovanje. Tako najeti delavci so zaposleni v družbah zaposlovalnih dejavnostih, delajo pa v nekaterih drugih družbah, predvsem v predelovalnih dejavnostih in trgovini. Število zaposlenih v zaposlovalnih dejavnostih je v letu 2010 naraslo za dobro petino, za 15 % pa so se povečali poslovni prihodki ustvarjeni z oddajanjem delovne sile. Poslovni odhodki teh družb so se kljub povečanju stroškov dela za 23,1 % (ki predstavljajo okoli 60 % celotnih poslovnih odhodkov) povečali za manj (za

13,5 %) kot poslovni prihodki, tako da se je neto čisti dobiček iz poslovanja močno povečal. S približno enakim neto dobičkom iz poslovanja kot v letu prej so poslovale družbe, ki se ukvarjajo z oskrbo stavb in okolice (SKD 81). Družbe oddelka dejavnosti potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezanih dejavnosti (SKD 79), ki so v letu 2009 zaradi zmanjšane obsega turizma⁵⁷ ter prevrednotenja bilanc nekaterih večjih potovalnih agencij ustvarile neto čisto izgubo iz poslovanja v vrednosti 3,2 mio evrov, so leto 2010 zaključile z neto čistim dobičkom v vrednosti 0,9 mio evrov. Družbe oddelka, ki se ukvarjajo z varovanjem in poizvedovalnimi dejavnostmi (SKD 80) so v letu 2010 poslovale z neto čistim dobičkom iz poslovanja, ki pa je bil kar za 85,5 % manjši kot v letu prej.

Slika 61: Poslovni izid družb oddelkov drugih raznovrstnih poslovnih oddelkov, 2010

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

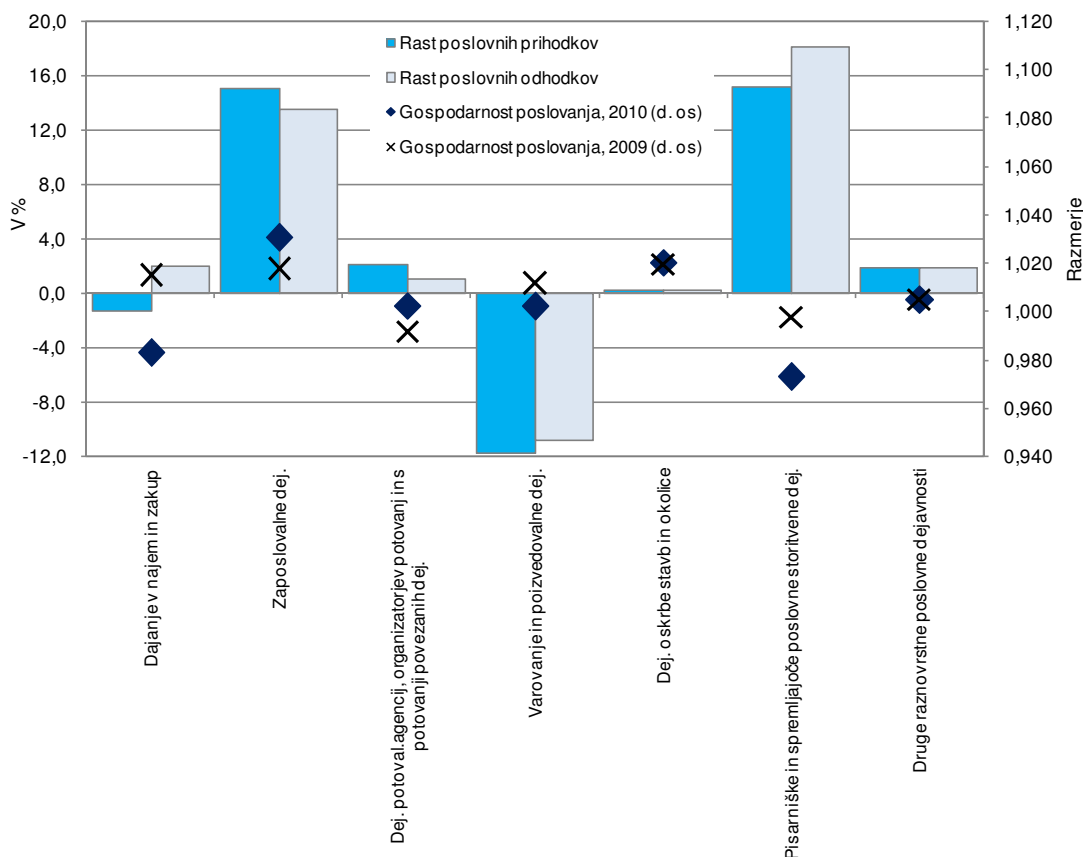
Povečana neto finančna izguba je bila posledica manjših finančnih prihodkov. Finančni prihodki so se v letu 2010 zmanjšali za skoraj tretjino, od tega so se finančni prihodki iz deležev zmanjšali za dve tretjini oz. 6,5 mio evrov. Zmanjšanje je bilo posledica manjših finančnih prihodkov iz deležev družb zaposlovalnih dejavnosti ter družb, ki se ukvarjajo z oskrbo stavb in okolic (zaradi zmanjšanja finančnih prihodkov iz drugih naložb). V letu 2010 so se zmanjšali tudi finančni odhodki, vendar za manj kot finančni prihodki, tako da se je neto finančna izguba družb celotne dejavnosti povečala za četrtno na 14,3 mio evrov. Z neto čistim dobičkom iz financiranja so leto 2010 zaključile le družbe oddelka, ki se ukvarjajo s pisarniškimi in spremljajočimi poslovnimi storitvenimi dejavnostmi.

Na poslabšanje gospodarnosti poslovanja je vplivalo predvsem relativno večje povečanje stroškov dela ter odpisov vrednosti v primerjavi s poslovnimi prihodki. Poslovni prihodki so bili za 1,85 %, poslovni odhodki pa za 1,91 % višji kot leto prej. Gospodarnost poslovanja družb dejavnosti se je tako znižala

⁵⁷ V letu 2009 so slovenske potovalne agencije organizirale potovanja za 724 tisoč domačih turistov, za 215 tisoč domačih izletnikov in za 174.000 tujih turistov. V primerjavi z letom 2008 se je znižal obseg vseh potovanj, najbolj, za 16 %, obseg potovanj domačih izletnikov.

z 1,005 na 1,004. Na povišanje poslovnih odhodkov so vplivali višji stroški dela, ki so se ob 0,9-odstotnem znižanju zaposlenosti zvišali za 3,1 %, s čimer se je povečala tudi obremenjenosti poslovnih prihodkov s stroški dela (za 0,4 o. t. na 32,0 %). Prav tako so se močno (za desetino) povečali odpisi vrednosti. Stroški blaga, materiala in storitev so se povečali le za 0,8 % s čimer se je zmanjšal tudi njihov delež v poslovnih prihodkih družb raznovrstnih poslovnih dejavnosti (za 0,7 o. t. na 59,3 %).

Slika 62: Gospodarnost poslovanja gospodarskih družb raznovrstnih poslovnih dejavnosti, 2009 in 2010

Vir podatkov: AJ PES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Neto dobiček iz drugega delovanja je bil v letu 2010 skoraj za polovico večji kot v letu prej. Ob zmanjšanju drugih odhodkov za 22,2 % in povečanju drugih prihodkov za skoraj četrtino, se je neto dobiček iz drugega delovanja povečal skoraj za polovico in dosegel 2,6 mio evrov. Povečanje drugih prihodkov je bila posledica tako povečanja subvencij, dotacij in podobnih prihodkov, ki niso povezani s poslovnimi učinki kot tudi povečanja drugih finančnih in ostalih prihodkov v družbah, ki se ukvarjajo z varovanjem in poizvedovalnimi dejavnostmi ter v družbah, ki dajejo v najem in zakup.

Zadolženost družb raznovrstnih poslovnih dejavnosti se je v letu 2010 zmanjšala. Delež dolga v virih sredstev se je v povprečju vseh gospodarskih družb raznovrstnih poslovnih storitev v letu 2009 zmanjšal za 1,3 o. t. na 73,7 %. Manjša zadolženost družb je bila posledica manjših kratkoročnih obveznosti, ki so v letu 2010 predstavljali skoraj polovico dolga družb dejavnosti. Ob povečanju kapitala za skoraj desetino se je družbam izboljšala tudi kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev (povprečno za 0,3 o. t. na 49,5 %).

17 SKLEP

Poslabševanje poslovnih rezultatov gospodarskih družb, ki se je začelo s finančno in gospodarsko krizo, se je nadaljevalo tudi v letu 2010, ko je bila prvič po letu 2001 ustvarjena neto čista izguba obračunskega obdobja. Lansko poslabšanje poslovnega rezultata je bilo v glavnem posledica poglobitve neto finančne izgube, neto dobiček iz poslovanja pa se je približno ohranil na ravni predhodnega leta, v katerem se je zaradi gospodarske krize precej znižal. Upadanje zaposlenosti se je v letu 2010 nadaljevalo, kar je ob rahlem zvišanju dodane vrednosti privedlo do znižanja stroškov dela na enoto dodane vrednosti gospodarskih družb. S stroški dela na enoto proizvoda (delež stroškov dela v dodani vrednosti) merjena stroškovna konkurenčnost družb, ki se je z gospodarsko krizo in upadom aktivnosti leta 2009 poslabšala v večini dejavnosti zasebnega sektorja, se je tako lani v dobri polovici dejavnosti izboljšala. V dejavnostih, kjer se je negativen trend nadaljeval tudi lani, pa je pogosto na to precej vplival dvig minimalne plače v začetku leta 2010. Zadolženost gospodarskih družb, ki se je zlasti v obdobju visoke gospodarske konjunktore med letoma 2005 in 2008 močno povečala, se je lani nekoliko znižala, a ostaja visoka. Pri tem je treba opozoriti, da je k upadu deleža dolga v virih sredstev lani glavnino prispevalo visoko zmanjšanje v razmeroma majhnem številu dejavnosti. Na drugi strani se je v precejšnjem številu nefinančnih dejavnosti zasebnega sektorja delež dolga v virih sredstev še nekoliko povečal.

Družbe s področja dejavnosti kmetijstva, lova in gozdarstva ter ribištva (SKD A) so poslovno leto 2010 ponovno zaključile z neto čisto izgubo, vendar pa je bila ta precej nižja kakor v letu prej. Skupni negativni izid je bil povezan predvsem z neto izgubo na ravni financiranja, na področju delovanja iz osnovne dejavnosti pa so poslovanje izboljšali in ga na tej ravni po neto izgubi v letu prej zaključili z neto dobičkom. Skupno poslovanje je bilo negativno v kmetijskih in v ribiških družbah, medtem ko so gozdarske družbe tudi to poslovno leto zaključile z neto čistim dobičkom. Raven zaposlenosti se je v teh družbah nekoliko znižala, ob relativno visoki rasti dodane vrednosti pa se je hkrati povečala produktivnost dela.

Pri gospodarskih družbah rudarstva (SKD B) je v zadnjem desetletju uspešnost poslovanja zelo nihala, v letu 2010 pa so zabeležili neto čisto izgubo. V rudarstvu premogovništvo še vedno ustvari dve tretjini dodane vrednosti, ostalo pa neenergetski del. Ta ves čas posluje pozitivno, energetski del pa z izgubo. Prav tako se tudi zmanjševanje zaposlenosti v rudarstvu skoraj izključno nanaša na premogovništvo, s čimer skušajo ohranjati konkurenčnost na liberaliziranem energetskem trgu. Medtem ko je prejšnja leta izgubo v energetskem delu rudarstva največkrat povzročilo premogovništvo, je v letu 2010 največ izgube izkazala storitvena dejavnost za pridobivanje nafte in zemeljskega plina, to je dejavnost odkrivanja novih nahajališč omenjenih energentov. V okviru neenergetskega dela rudarstva so vse dejavnosti dosegle dobiček, od tega največjega proizvodnja kamna in proizvodnja soli. Le pri proizvodnji gramoza, peska in gline se je s poslabšanjem poslovanja občutila tesnejša povezanost s krizo v gradbeništvu.

V predelovalnih dejavnostih (SKD C) so v letu 2010 poslovne rezultate izboljšale predvsem družbe iz bolj izvozno usmerjenih panog predelovalnih dejavnosti. Prihodki od prodaje na tujem trgu so, po močnem padcu v kriznem letu 2009, zrasli bolj kot na domačem trgu. V nizko tehnološko zahtevnih panogah, ki so najbolj odvisne od domačega povpraševanja, so prihodki od prodaje na domačem trgu celo znova padli. Te panoge so še zmanjšale ustvarjeno dodano vrednost. Nasprotno pa je, ob višjih poslovnih prihodkih, večjo dodano vrednost ustvarila večina srednje nizko tehnološko zahtevnih panog in tehnološko zahtevnejše panoge, ki večino prodaje ustvarijo na tujem trgu. Na poslovanje nizko tehnološko zahtevnih panog, ki v povprečju ustvarijo najnižjo dodano vrednost na zaposlenega, je vplival tudi dvig minimalne plače. Njihova stroškovna učinkovitost se je poslabšala, predvsem v najmanj produktivnih panogah, ki so hkrati tudi med

najbolj delovno intenzivnimi. Kljub nadaljnjemu zmanjšanju števila zaposlenih v teh panogah se je delež stroškov dela v dodani vrednosti še povečal. Čeprav so ustvarile polovico nižjo neto finančno izgubo kot leto prej, so nizko tehnološko zahtevne panoge leto zaključile z neto čisto izgubo. Neto čisto izgubo so, kljub močni rasti neto poslovnega dobička (predvsem v kovinski industriji), imele tudi srednje nizko tehnološko zahtevne panoge. Neto čisti dobiček so tako lani ustvarile le tehnološko zahtevnejše panoge, ki so prav tako povečale neto čisti dobiček iz poslovanja. Nekoliko nižji je bil, tudi zaradi geografske strukture izvoza le v farmacevtski industriji, ki je sicer ostala najbolj dobičkonosna panoga predelovalnih dejavnosti. V povprečju predelovalnih dejavnosti se je zadolženost še nekoliko povečala, a je ostala nižja kot v povprečju vseh gospodarskih družb. Z zaostrenimi pogoji financiranja so se soočale predvsem manjše družbe, ki so večinoma iz tehnološko manj zahtevnih panog.

V dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in paro (SKD D) se je razmeroma ugoden poslovni rezultat iz preteklih let v letu 2010 izboljšal še za 30 %. Delež izvoznih prihodkov se je v zadnjih nekaj letih močno povečal, z manj kot 9 % v letu 2008 na prek 25 % v letu 2010. Trgovanje z električno energijo se tako po ustvarjeni dodani vrednosti uvršča že na tretje mesto v okviru dejavnosti D, za dejavnostima distribucije električne energije in za proizvodnjo termoelektrarn. Trgovanje z električno energijo je bila v letu 2010 daleč najuspešnejša dejavnost, saj je ustvarila več kot polovico neto čistega dobička dejavnosti D. Pri oskrbi z električno energijo so ustvarili že dobrih devet desetlin dodane vrednosti dejavnosti D, preostanek pa manjši dejavnosti oskrbe s plinom ter oskrbe s paro in vročo vodo, ki sta prav tako poslovali pozitivno, pri čemer se je v prvi neto čisti dobiček nekoliko zmanjšal, v drugi pa precej povečal.

Poslovni rezultati gospodarskih družb oskrbe z vodo, ravnanja z odplakami in odpadki ter saniranja okolja (SKD E) so se v letu 2010 močno izboljšali, donosnost prihodkov teh družb pa je bila med najvišjimi v gospodarstvu. K izboljšanju poslovnih rezultatov je privedel višji dobiček iz poslovanja, izguba iz financiranja pa se je še nekoliko poglobila. K visokemu povišanju nominalnih prihodkov od prodaje je pomembno prispevalo močno povišanje cen komunalnih storitev, pa tudi nizka osnova v letu pred tem. Po drugi strani je bila zabeležena tudi relativno visoka rast stroškov, povezana z okrepljeno aktivnostjo in povečanjem stroškov dela, deloma zaradi ustvarjanja novih delovnih mest v dejavnosti pa tudi kot posledica povišanja stroškov dela na zaposlenega. Ti so bili višji kot v povprečju vseh gospodarskih družb, dodana vrednost na zaposlenega pa je lani zaostala za slovenskim povprečjem. Na gibanje kazalnikov aktivnosti in uspešnosti poslovanja v letu 2010 je močno vplivala tudi prilagoditev računovodskih standardov in s tem prenos izkazovanja sredstev iz bilanc teh družb v poslovne knjige občin, ki ga je bilo potrebno izvesti do začetka leta 2010.

Gospodarske družbe s področja gradbeništva (SKD F) so lani drugo leto zapored znižale svojo aktivnost, neto čisti dobiček, ki se je po večletni rasti v letih 2008 in 2009 znižal, pa se je lani prelevil v izgubo. Znižanje aktivnosti se kaže v zmanjšanju števila zaposlenih in dodane vrednosti in je bilo značilno za vse tri oddelke gradbeništva: gradnjo stavb, gradnjo inženirskih objektov in specializirana gradbena dela. Aktivnost v gradnji stanovanjskih stavb se je znižala zaradi intenzivne gradnje v preteklih letih in s tem povezanih zalog neprodanih stanovanj, podobno kot na znižanje aktivnosti v gradnji nestanovanjskih stavb pa je vplivala tudi finančna kriza. V gradnji inženirskih objektov je prišlo do znižanja predvsem zaradi umiritve gradnje infrastrukturnih objektov v povezavi z velikim javnofinančnim primanjkljajem in načinom zmanjševanja primanjkljaja v času gospodarske krize po letu 2008. Na zmanjšanje aktivnosti v gradbeništvo pa je lani vplival tudi propad večjega števila podjetij. Analiza poslovanja gradbenih gospodarskih družb po velikosti podjetij kaže, da so lani aktivnost najbolj znižali v večjih družbah, manjše družbe pa so v povprečju manj skrčile svoje

poslovanje. V letu 2010 se je zadolženost gradbeništva sicer znižala, a relativno manj kot kapital, zato se je delež dolga v virih sredstev ponovno povečal.

Gospodarske družbe s področja trgovine ter vzdrževanja in popravil motornih vozil (SKD G) so v letu 2010 ustvarile za več kot polovico nižji neto čisti dobiček kot leto prej. To je bila predvsem posledica povečanja neto čiste izgube iz financiranja ter zmanjšanja neto čistega dobička iz poslovanja. Na poslabšanje poslovnega rezultata je najbolj vplivalo poslovanje družb, ki se ukvarjajo s posredništvom in trgovino na debelo, saj je večje podjetje iz te dejavnosti trenutno v prisilni poravnavi. Družbe posredništva in trgovine na debelo so tako po relativno visokem neto čistem dobičku v prejšnjem letu, leto 2010 zaključile z neto čisto izgubo. Neto čisti dobiček družb drugih dveh oddelkov pa se je povečal (v trgovini na drobno za dobrih 60 %, v trgovini z motornimi vozili in njihovimi popravili pa za dobro petino). Na ravni poslovanja so bile trgovinske družbe v letu 2010 manj uspešne kot v preteklih letih, saj se je neto poslovni dobiček znižal v dveh oddelkih dejavnosti, za največ v trgovini na debelo (delno posledica še nadaljnega zmanjšanja aktivnosti v gradbeništvu) ter v trgovini z motornimi vozili (tudi zaradi nižjih cen novih avtov ob sicer večji prodaji), v trgovini na drobno pa se je, ob nadaljnjem povečanju pomena manjših diskontnih trgovskih družb, neto poslovni dobiček povečal. Skoraj podvojena neto finančna izguba trgovinskih družb je bila rezultat višje neto finančne izgube družb posredništva in trgovine na debelo (zaradi povečanja finančnih odhodkov iz oslabitve in odpisov finančnih naložb), medtem ko so družbe ostalih dveh oddelkov v letu 2010 zmanjšale neto izgubo iz financiranja. Lani se je po znižanju v letu 2009 ponovno povečala tudi povprečna zadolženost trgovskih družb.

V dejavnosti prometa in skladiščenja (SKD H) se je v letu 2010 uspešnost poslovanja precej izboljšala, čeprav so še vedno poslovali v rdečih številkah. Na povprečne vrednosti kazalnikov poslovanja dejavnosti je močno vplivalo zakonsko preoblikovanje družbe DARS. S prenosom javne cestne infrastrukture v last DARS kot posledica zakonskega preoblikovanja te družbe se je kapital gospodarskih družb močno povečal, zadolženost se je zmanjšala, dodana vrednost pa se je močno okrepila. Medtem ko so v letu 2009 najslabše poslovale dejavnosti špedicije, pretovarjanja in železniškega prometa, so v letu 2010 največ izgube ustvarili v cestnem blagovnem prometu, še vedno pa tudi v špedicijski dejavnosti in na železnici. V letu 2010 so najbolj poslovale spremljajoče dejavnosti v kopenskem prometu, skladiščenje ter dejavnost poštnih storitev. Poslovni rezultati so se najbolj izboljšali v dejavnosti pretovarjanja, najbolj poslabšali pa v cestnem blagovnem prometu, kjer je k poslabšanju precej prispevala tudi podražitev goriv zaradi dražje nafte.

Rezultati poslovanja gostinskih družb (SKD I) so se lani še poslabšali. Po zmanjševanju neto dobička iz poslovanja v letu 2009, so družbe leto 2010 zaključile z neto izgubo iz poslovanja, še nekoliko večja pa je bila lani tudi neto finančna izguba. Z neto čisto izgubo so leto 2010 zaključile družbe obeh oddelkov gostinstva, to je gostinskih nastanitvenih storitev ter strežbe jedi in pijač, ki je bila v gostinskih nastanitvenih storitvah še občutneje višja kot leto prej. Oba oddelka sta ustvarila neto izgubo iz poslovanja, ki je bila pri nastanitvenih storitvah posledica visokega povečanja poslovnih odhodkov zaradi odpisov vrednosti. Oba oddelka sta ustvarila tudi neto finančno izgubo, ki pa je bila v družbah, ki strežejo jedi in pijače, za več kot polovico manjša kot pred letom. Leta 2010 se je poslabšala tudi finančna struktura sredstev gostinskih družb, saj se je povečala njihova zadolženost ter znižala kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev. Zadolženost se je močneje povečala v dejavnosti gostinskih nastanitvenih storitev, ki imajo sicer nižji delež dolga v virih sredstev kot družbe strežbe jedi in pijač.

Gospodarske družbe, ki izvajajo informacijske in komunikacijske dejavnosti (SKD J), so leto 2010 zaključile z neto čisto izgubo, ki je bila v primerjavi z drugimi dejavnostmi tudi ena večjih. Negativni poslovni rezultat je bil posledica slabitev finančnih naložb v družbah, ki se ukvarjajo s telekomunikacijskimi

dejavnostmi, v ostalih oddelkih pa je bil ustvarjen neto čisti dobiček obračunskega obdobja. Po zmanjšanju dodane vrednosti v predhodnem letu so v gospodarskih družbah informacijsko-komunikacijskih dejavnosti v letu 2010 zopet ustvarili večjo dodano vrednost. Prav tako se je produktivnost ponovno povečala in še naprej ostaja višja od povprečja vseh gospodarskih družb. Zaradi slabših poslovnih rezultatov v letu 2010 so se poslabšali tudi kazalniki gospodarnosti poslovanja ter donosnosti. Kratkoročne obveznosti so se v družbah informacijsko-komunikacijskih dejavnosti povečale, dolgoročne pa zmanjšale.

Nepremičninski trg se je v letih pred gospodarsko krizo, ko je bilo povpraševanje po nepremičninah razmeroma visoko, močno razcvetel in dosegal visoke dobičke, z gospodarsko krizo in krizo v gradbeništvu pa se je poslovanje nepremičninskih družb (SKD L) poslabšalo. Tako so nepremičninske družbe po precejšnjem poslabšanju (sicer pozitivnega) poslovnega rezultata že v letu 2009, leto 2010 zaključile z neto čisto izgubo. Na poslabšanje poslovnega izida je najpomembneje vplivala visoka neto finančna izguba predvsem zaradi visokih finančnih odhodkov družb, ki trgujejo z lastnimi nepremičninami. Te so bile namreč povezane z gradbenimi družbami, pri katerih je v času gospodarske krize prišlo do precejšnjega poslabšanja položaja. Nižji je bil tudi neto dobiček iz poslovanja, predvsem zaradi precejšnjega povečanja odpisov vrednosti v skupini družb, ki trgujejo z nepremičninami po pogodbi.

Neto poslovni rezultat strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti (SKD M) je ostal pozitiven tudi v letu 2010, vendar se je občutno zmanjšal. Po letih postopne rasti dodane vrednosti so gospodarske družbe lani ustvarile manjšo dodano vrednost kot v predhodnem letu. Prav tako se je zmanjšala produktivnost, ki pa ostaja še naprej višja od povprečja vseh gospodarskih družb. Zaradi slabših poslovnih rezultatov v letu 2010 sta se stopnji donosnosti prihodkov in sredstev znižali, gospodarnost pa se je ohranila na ravni predhodnega leta. Ob tem so družbe iz dejavnosti M dolgoročne obveznosti povečale, kratkoročne pa zmanjšale.

Gospodarske družbe s področja drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti (SKD N) so leto 2010 zaključile s približno enako neto čisto izgubo kot leto prej, vendar so močno poslabšale redno poslovanje. Neto dobiček iz poslovanja celotne dejavnosti je bil v letu 2010 za desetino manjši, na kar so vplivali tudi visoki odpisi vrednosti. Ob precejšnjem zmanjšanju finančnih prihodkov se je povečala tudi neto finančna izguba. Neto dobiček iz drugega delovanja pa je bil ob višjih subvencijah, dotacijah in drugih prihodkih skoraj za polovico večji kot v letu prej. Med raznovrstnimi poslovnimi dejavnostmi so z neto čistim dobičkom lani poslovale družbe zaposlovalnih dejavnosti; družbe, ki se ukvarjajo z varovanjem in poizvedovalnimi dejavnostmi (družbe obeh oddelkov po neto čisti izgubi v letu 2009) ter družbe, ki se ukvarjajo z oskrbo stavb in okolice (prepolovitev iz leta 2009). Z neto čisto izgubo pa so poslovale družbe, ki se ukvarjajo z dajanjem v najem in zakup (močno povečanje), potovalne agencije, organizatorji potovanj (podobno kot v letu 2009) ter družbe pisarniških in spremljajočih poslovnih storitvenih dejavnosti (v letu prej so imele še neto čisti dobiček). Družbe raznovrstnih poslovnih dejavnosti so lani sicer v povprečju nekoliko zmanjšale zadolženost, ki pa je še naprej relativno visoka, saj dolg predstavlja skoraj 74 % vseh virov sredstev.

SEZNAM LITERATURE IN VIROV

Literatura

1. Brezigar Masten, A. in drugi. (2010). Ocene posledic dviga minimalne plače v Sloveniji. Delovni zvezek 3/2010. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
2. Ekonomski izzivi 2011. (2011). Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
3. EO – Ekonomsko ogledalo. (različne številke). Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
4. Enterprise and Industry. (2011). Bruselj: Evropska komisija. Pridobljeno na http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index_en.htm.
5. 'High-technology' and 'knowledge based services' aggregations based on NACE Rev. 2. (2010). Luksemburg: Eurostat. Pridobljeno 10. 1. 2010 na http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/en/htec_esms.htm.
6. Kmet Zupančič, R. in drugi. (2010). Poslovanje gospodarskih družb v letu 2009 – pregled po dejavnostih. Delovni zvezek 5/2010. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
7. Letno poročilo Telekom Slovenije 2010. (2011). Ljubljana: Telekom Slovenije. Pridobljeno na <http://www.telekom.si>.
8. Poročilo o povprečnih cenah nepremičnin na slovenskem trgu za 4. četrtletje 2010. (2011). Ljubljana: Geodetska uprava Republike Slovenije.
9. Poročilo o razvoju 2011. (2011). Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
10. Waste without borders in the EU? Transboundary shipments of waste (2009). Copenhagen: European Environment Agency (EEA).

Viri

1. Eurostat – Statistics – Science, technology and innovation. (2011). Pridobljeno na http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/science_technology_innovation/data/database.
2. Eurostat – Statistics – Sustainable Development Indicators. (2011). Pridobljeno na <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/sdi/indicators>.
3. Si – Stat podatkovni portal — Ekonomsko področje – Cene. (2011). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno na: <http://www.stat.si/>.
4. Si – Stat podatkovni portal — Ekonomsko področje – Gradbeništvo. (2011). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno na: <http://www.stat.si/>.
5. Si – Stat podatkovni portal — Ekonomsko področje – Nacionalni računi. (2011). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno na: <http://www.stat.si/>.
6. Si – Stat podatkovni portal — Ekonomsko področje – Rudarstvo in predelovalne dejavnosti. (2011). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno na: <http://www.stat.si/>.
7. SI – Stat podatkovni portal – Ekonomsko področje – Transport. (2011). Ljubljana: Statistični urad RS. Pridobljeno na <http://www.stat.si>.

8. SI – Stat podatkovni portal – Okolje in naravni viri – Kmetijstvo in ribištvo. (2011). Ljubljana: Statistični urad RS. Pridobljeno na <http://www.stat.si>.
9. Si – Stat podatkovni portal – Okolje in naravni viri – Okolje. (2011). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno na <http://www.stat.si>.
10. SI-Stat podatkovni portal – Ekonomsko področje – Turizem. (2011). Ljubljana: Statistični urad RS. Pridobljeno na <http://www.stat.si/>.
11. Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leta od 2002 do 2010. (2003–2011). Ljubljana: Agencija za javnopravne evidence in storitve.
12. Statistični podatki s področja prometa. (2011). Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve. Pridobljeno na http://www.mnz.gov.si/si/mnz_zavvas/promet/statisticni_podatki_s_podrocja_prometa_za_leto_2011/.

PRILOGA: OPREDELITEV KAZALNIKOV, UPORABLJENIH V ANALIZI POSLOVANJA GOSPODARSKIH DRUŽB

KAZALNIKA VELIKOSTI

Sredstva na podjetje

001/število podjetij

Število zaposlenih na podjetje

188/število podjetij

KAZALNIK OPREMLJENOSTI DELA S SREDSTVI

Povprečna* sredstva na zaposlenega

$((001_1 + 001_0)/2)/188$

KAZALNIK GOSPODARNOSTI

Gospodarnost poslovanja = poslovni prihodki/poslovni odhodki

(126/127)

KAZALNIKI DONOSNOSTI

Donosnost sredstev = neto čisti dobiček (izguba) obračunskega obdobja/povprečna* sredstva

$(186-187)/((001_1 + 001_0)/2)$

Donosnost prihodkov = neto čisti dobiček (izguba) obračunskega obdobja/celotni prihodki

$(186-187)/(126 + 153 + 178)$

Donosnost kapitala = neto čisti dobiček (izguba) obračunskega obdobja/povprečni* kapital

$(186-187)/((056_1 + 056_0)/2)$

KAZALNIK PRODUKTIVNOSTI

Dodana vrednost na zaposlenega

$(126-128-148)/188$

KAZALNIKA DELOVNE STROŠKOVNOSTI

Stroški dela na zaposlenega

(139/188)

Delež stroškov dela v dodani vrednosti

(139/(126–128–148))

KAZALNIKI FINANCIRANJA IN PLAČILNE SPOSOBNOSTI

Delež dolga (kratkoročne in dolgoročne finančne ter poslovne obveznosti, rezervacije in pasivne časovne razmejitev) **v virih sredstev**

((072 + 075 + 085 + 095)/055)

Delež kratkoročnih obveznosti (s pasivnimi časovnimi razmejitvami) **v virih sredstev**

((085 + 095)/055)

Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev

(056/002)

Dolgoročna pokritost dolgoročnih sredstev in zalog

(056 + 072 + 075)/(002 + 034)

KAZALNIK IZVOZNE USMERJENOSTI

Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje

(115 + 118)/110

KAZALNIKA STRUKTURE SREDSTEV

Delež dolgoročnih sredstev v sredstvih

(002/001)

Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolgoročnih sredstvih

((013 + 014)/002)

Opombi: Številke v formulah pomenijo ustrezno šifro AOP. * Pri izračunu povprečne vrednosti sredstev in kapitala se upošteva podatek o vrednosti sredstev/kapitala ob koncu tekočega in ob koncu preteklega leta za družbe, ki so poslovale v tekočem letu.